

Møte tirsdag den 3. desember kl. 12.45

President: Geir-Ketil Hansen

Dagsorden (nr. 8):

1. Innstilling fra finanskomiteen om skatte- og avgiftsopplegget 2003 – lovendringer (Innst. O. nr. 27 (2002-2003), jf. Innst. O. nr. 19 (2002-2003) og Ot.prp. nr. 1 (2002-2003))
2. Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven) (Innst. O. nr. 15 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 99 (2001-2002))
3. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (fastsetting og endring av farskap) (Innst. O. nr. 26 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 93 (2001-2002))
4. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endring i lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (Innst. O. nr. 24 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 12 (2002-2003))
5. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg og Hill-Marta Solberg om lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter. (Omfatter støtte til politiske partiers fylkes- og kommuneorganisasjoner) (Innst. O. nr. 28 (2002-2003), jf. Dokument nr. 8:10 (2002-2003))
6. Referat

Statsråd Per-Kristian Foss overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1

Innstilling fra finanskomiteen om skatte- og avgiftsopplegget 2003 – lovendringer (Innst. O. nr. 27 (2002-2003), jf. Innst. O. nr. 19 (2002-2003) og Ot.prp. nr. 1 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver av partigruppene og fem replikker med svar etter finansministerens innlegg.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tore Nordtun (A) (ordfører for saken): I gårsdagens finansdebatt ble mye av debatten i forbindelse med de sakene som står på kartet i dag, tatt, og rammene for de vedtakene vi gjør i Odelstinget, ble også lagt.

Som det framgår av innstillingen fra side 45 og utover, har det blitt tatt opp en rekke endringsforslag i forhold til proposisjonen fra Regjeringen. Det ble selvfølgelig en flertallsinnstilling til slutt. En del endringer er gjort. Men stort sett, selv etter forhandlingene, har det ikke vært gjort så mye med skattesiden.

La meg nå først ta fatt i det som er utgangspunktet, nemlig en fastleggelse av skatten for neste år.

Skattepolitikken har flere målsettinger. Den skal jevne ut levevilkårene mellom forskjellige deler av landet – mellom friske og syke, mellom folk i arbeid og mellom gamle og unge, for å nevne noen av gruppene. Skatten har også store omfordelingsmekanismer i seg, som vi som politikere må ha et fast blikk på og se hvordan fungerer.

Arbeiderpartiets skatte- og avgiftslettelser i forhold til 2002 er på ca. 6,8 milliarder kr. Det er netto 3,8 milliarder kr mindre enn Regjeringens forslag. Vi har i vårt alternative budsjett valgt å gi skattelettelser til dem med dårligst økonomi og til næringslivet, mens de med de høyeste inntektene har fått en skjerpelse i skatten. I Regjeringens forslag og etter det som også er framkommet ved forhandlingene med Fremskrittspartiet i Stortinget, er profilen stikk motsatt: skattelettelser for dem med høye inntekter og dyre boligeiendommer, skatteskjerpelse for arbeidsledige og syke.

Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har i sitt budsjettforslag valgt å gi størst skattelettelse til dem med de høyeste inntektene. I tillegg til en betydelig heving av innslagspunktet for toppskatten foreslås det at sykeforsikring og behandling betalt av arbeidsgiver gjøres fradragberettiget, og at boligskaften kuttes forholdsvis mest for dem med dyre boliger. For å skape økonomisk rom til disse lettelsene kutter Regjeringen på velferdsgoder til arbeidsledige, syke, trygdede, funksjonshemmede og studenter. Etter Arbeiderpartiets mening viser dette at Regjeringens prioritering av skattelettelser rammer de svakeste og svekker viktige velferdstjenester.

Arbeiderpartiet foreslår skattelettelser i personbeskatningen, som har en bedre fordelingsprofil enn Regjeringens forslag. Arbeiderpartiet foreslår å heve innslagspunktet for toppskatt trinn 1 til 325 000 kr for klasse 1 og 347 000 kr for klasse 2, og at innslagspunktet for trinn 2 settes ned til 730 000 kr. Arbeiderpartiet foreslår samtidig en økning i lønnsfradraget til 33 500 kr, noe som vil komme dem med lavest inntekter til gode.

Arbeiderpartiet og mellompartiene ble i statsbudsjettet for 2001 enige om å innføre en skatt på utbytte på mottakers hånd. Denne skatten skulle være midlertidig, inntil et nytt system for nærings- og kapitalbeskatningen

var på plass. Til tross for at et slikt system fortsatt var under utredning, valgte Bondevik II-regjeringen å fjerne utbytteskatten i 2002-budsjettet. Arbeiderpartiet foreslår å gjeninnføre utbytteskatten inntil et nytt system for nærings- og kapitalbeskatning er på plass. Skattesatsen settes til 14 pst., og det gis et grunnfradrag på 10 000 kr. Ingen andre typer inntekter er så skjevt fordelt mellom ulike grupper som aksjeinntekter. En liten gruppe mennesker med høy inntekt mottar mesteparten av utbetalt aksjeutbytte. Internasjonalt er det også vanlig med en egen skatt på utbytte.

Arbeiderpartiet foreslår videre at rabatten på unoterte aksjer, aksjer notert på SMB-listen og grunnfondsbevis fjernes. Ved beregning av formuesskatt på unoterte aksjer verdsettes disse til 65 pst. av aksjenes skattemessige verdi. Formuesverdien, som er basert på den skattemessige verdien av eiendelene, vil normalt være vesentlig lavere enn aksjens reelle verdi. Aksjer notert på SMB-listen ved Oslo Børs verdsettes til 65 pst. av kursverdien. Arbeiderpartiet går inn for å heve verdsettingen til 100 pst. av skattemessig verdi på ikke-børsnoterte selskaper og 100 pst. av kursverdien på aksjer notert på SMB-listen. Også grunnfondsbevis skal verdsettes til 100 pst. av kursverdien.

Regjeringen foreslår å redusere ligningsverdiene på bolig og fritidseiendom med 5 pst. Dette vil etter Arbeiderpartiets oppfatning i størst grad komme dem til gode som har dyre boliger og eiendommer med høy ligningsverdi. Arbeiderpartiet går inn for at det i løpet av 2003 skal legges fram forslag til et nytt og mer rettferdig system for taksering av boliger og andre eiendommer, og at ligningstakstene inntil videre holdes uendret. Arbeiderpartiet vil derfor gå imot Regjeringens forslag om endring i ligningstakstene og viser her til innstillingen.

Regjeringen foreslår og får flertall for at arbeidsgivers dekning av behandlingsforsikringer og direkte behandlingsutgifter skal være skattefri. En slik ordning vil bryte med sentrale skattepolitiske og helsepolitiske målsettinger. Hovedregelen i skattelovgivningen er at alle typer inntekter skal beskattes. Dette gjelder uavhengig av i hvilken form inntekten er mottatt; som lønn, naturalia, dekning av privatutgifter eller annen økonomisk støtte. En ordning med skattefritak for sykebehandling og forsikring vil dessuten innebære en uakseptabel forskjellsbehandling når det gjelder arbeidstakere. Noen vil få dekket utgifter til privat behandling skattefritt, mens andre må velge mellom enten å betale tilsvarende behandling med egne, skattlagte midler, eller å vente på behandling i det offentlige helsevesen. Arbeiderpartiet og SV går imot dette forslaget.

Regjeringen foreslår å heve fradraget for gaver til frivillige organisasjoner fra 900 kr til 6 000 kr, og at dette blir et eget fradrag. Arbeiderpartiet går imot dette forslaget. Vi foreslår i stedet at et samlet fradrag for gaver til visse frivillige organisasjoner, fagforeningskontingent mv. økes fra 900 kr til 1 350 kr, og vi foreslår en ytterligere økning til 1 800 kr i statsbudsjettet for 2004.

To stolper er klare i Arbeiderpartiets skattepolitikk: Skattene skal finansiere samfunnets infrastruktur, utdan-

ning, kultur, helse, omsorg og sosiale formål. Og de skal bidra til at de sosiale og økonomiske forskjellene i befolkningen ikke blir urimelig store.

Det er videre viktig at vi har et skattesystem som blir forstått og akseptert, og som utvikles i samspill mellom myndigheter og skattebetalere.

Arbeiderpartiet vil støtte Regjeringens forslag om i hovedsak å øke særavgiftene gjennomgående med 2,2 pst., tilsvarende prisstigningen. Regjeringen foreslår å innføre en avgift på HFK/PFK-gasser, til tross for at bransjen peker på at en slik avgift vil undergrave den etablerte returordningen for kuldeprodukter mv. Etter Arbeiderpartiets mening vil dette kunne undergrave de miljøpolitiske målsettingene med avgiften. Vi vil derfor gå imot den avgiften.

Regjeringen foreslår å innlemme engangsflasker i miljøavgiftssystemet for drikkevareemballasje. Arbeiderpartiet støtter dette, men vil foreslå at grunnavgiften for engangsemballasje fjernes for kildevann for å sikre at tappingen av kildevann fortsatt skal foregå ved kilden, slik at merkevarenavnet «kildevann» beholdes og arbeidsplassene ved de eksisterende tapperiene opprettholdes.

Noen ord om de lovendringer som flertallet gjør i loven om småbåter og fritidsfartøyer, som innebærer at det ikke lenger vil være obligatorisk å registrere fritidsbåter i registeret som nå er bygd opp.

Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet gjennomfører denne endringen til tross for at alle faglige råd – fra politi og tollvesen, fra Sjøfartsdirektoratet og Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon – går ut på at registeret har stor nytteverdi. Ja, selv Kongelig Norsk Båtforbund sier nå at de mener myndighetene bør tenke seg om en gang til før den obligatoriske registreringsplikten bortfaller.

Innvendingene er ganske tunge, for det pekes på at opphevelse av registreringsplikten vil svekke sikkerheten til sjøs, svekke kampen mot økonomisk kriminalitet og båttyverier, og det vil innebære at de om lag 90 mill. kr som til nå er brukt for å etablere og bygge opp et register som er til stor nytte for både eierne og samfunnet, vil være bortkastet.

Det er trist å konstatere at ideologien her styrer regjeringspartiene og Fremskrittspartiet så sterkt at det får negative praktiske konsekvenser for rundt 300 000 småbåteiere og for sikkerheten til sjøs.

Motstanden mot småbåtheregisteret har først og fremst bunnet i frykten for at det skal benyttes til å innføre en egen avgift på småbåter. Det har ikke vært Arbeiderpartiets tanke med registeret, og vi fremmer derfor et forslag om en lovendring som innebærer at registeret ikke kan benyttes til dette. Jeg tar dermed opp dette forslaget, som er inntatt i innstillingen.

Jeg tar også opp de forslag der Arbeiderpartiet er alene eller sammen med andre partier i innstillingen.

Presidenten: Representanten Tore Nordtun har tatt opp de forslag han refererte til.

Heidi Larssen (H): I gårsdagens debatt var flertallet enig om at i dagens situasjon, hvor norsk konkurranseut-satt næringsliv sliter med høyt lønnsnivå, sterk kronekurs og høy rente, er det viktig at finanspolitikken bidrar til å dempe presset i norsk økonomi. Men innenfor et stramt budsjett er det heller ikke likegyldig hvordan pengene disponeres. En krone brukt på offentlige utgifter øker presset i økonomien mer enn en krone brukt på skatte- og avgiftslettelser.

Høyre er derfor fornøyd med at Regjeringen fortsetter arbeidet med å redusere skatter og avgifter. Og vi er fornøyd med at budsjettavtalen med Fremskrittspartiet trekker i samme retning.

Totalt har vi kommet opp i 19 milliarder kr av Semerkjørings mål om 31 milliarder kr. Og noen hevdet at dette var et altfor ambisiøst mål som dessuten ville rasere velferdssamfunnet.

Arbeiderpartiet, derimot, øker skattetrykket med omtrent 4 milliarder kr sammenlignet med det budsjettet som ble vedtatt i går. I skattepolitikken tenker nok Høyre og Arbeiderpartiet noe forskjellig. Høyre mener at vi må være konkurransedyktige, dvs. ha lavere skatter og avgifter, for å dempe presset og øke vekstkraften i økonomien, for derigjennom å trygge arbeidsplassene og forbedre velferdssamfunnet. Arbeiderpartiet ser ut til å mene at et utvidet og økt skattegrunnlag som reduserer norsk privat eierskap og en underliggende utgiftsvekst som er dobbelt så stor som det vedtatte budsjett, med fare for økt rente, er måten velferdssamfunnet og arbeidsplassene skal styrkes på. Arbeiderpartiet og SV vil f.eks. gjeninnføre dobbeltbeskatning av aksjeutbytte, fordi de har funnet ut at det er de rikeste som blir tilgodesett mest ved et slikt forslag. Og så? Det er jo nettopp mennesker med kapital vi trenger, kapital som kan settes inn i nye arbeidsplasser. Den beste sosialpolitikken er å skape arbeidsplasser. Norge trenger flere kapitalister, ikke færre. Norge trenger faktisk mer privat eierskap, ikke mindre.

De viktigste lettelsene som kommer neste år, skal bidra til å bedre konkurranseforholdene for norsk næringsliv. Sammen med de endringene som ble vedtatt i fjor, vil næringslivet spare skatt og avgifter på rundt 13 milliarder kr neste år sammenlignet med for to år siden. Det merkes at flypassasjeravgiften, investeringsavgiften og dobbeltbeskatningen av aksjeutbytte er fjernet, at opsjonsbeskatningen er bedret, at det er innført skattefradrag for bedriftenes forskningsutgifter, og at avskrivningssatsene har økt begge år.

Men også skatt på arbeid reduseres. Innslagspunktet for toppskatt økes fra 320 000 kr til 340 700 kr i klasse 1, og fra 342 200 kr til 364 000 kr i klasse 2. På to år vil 135 000 færre mennesker betale toppskatt neste år sammenlignet med for to år siden, og 210 000 færre enn etter Arbeiderpartiets forslag.

Arbeiderpartiet sier at vi gir størst skattelette til dem med høye inntekter. Da har vi nok litt forskjellig mål på hva som er høy inntekt. Gjennomsnittsinntekten for dem som arbeider full tid, er 346 000 kr, dvs. at selv de som tjener under gjennomsnittsinntekten, vil betale toppskatt. Ikke tror jeg de føler seg så veldig rike heller. Men det er

ikke bare disse «rikingene» som får lavere skatt. Sammen med heving av bunnfradraget og økt sats for minste-fradraget har også de som tjener minst, fått lavere skatt.

Høyre er også fornøyd med at Regjeringen fortsetter nedtrappingen av boligskatten ved å redusere lignings-takstene med 5 pst., og vi ser frem til at den blir fjernet helt.

Ved innføring av skattefradrag kan man oppnå klare politiske mål på en god måte. For eksempel ønsker vi å øke forsknings- og utviklingsarbeidet i norske bedrifter. Næringsnøytrale skattefradrag har en bedre og bredere virkemåte enn om politikerne skal plukke vinnerne ved subsidiering av enkeltbransjer.

For å bidra til at syke og skadede arbeidstakere kan komme hurtigere tilbake til jobb, blir fradrag for private behandlingsforsikringer gjort skattefritt. For å bedre vilkårene for frivillige organisasjoner innføres et eget fradrag på 6 000 kr for gaver til disse.

Barnehagekameratene vil ha skattefrihet på arbeidsgivers og arbeidstakers hånd for arbeidsgivers betaling av barnehage for sine ansatte. Her får altså en arbeidstakergruppe en fordel i arbeidsforhold som det ikke skattes av, og fordelene blir større jo høyere inntekt man har. Og Arbeiderpartiet og SV hevder at det er Regjeringen som gir skattelette til de rike! Endringen skal gjelde fra 2003, men partiene har ikke lagt inn penger til det. Det er vel ikke særlig ansvarlig. Det kan bli dyrt, alt fra noen hundre millioner til over milliarder.

SV har faktisk forsvart denne skattereduksjonen aktivt i media. Arbeiderpartiet har nok vært noe mer forsiktig, og det skjønner jeg for så vidt ganske godt ut fra deres merknader i budsjettinnstillingen, og også nå ut fra saksordførers begrunnelse for hvorfor man ikke kunne gå med på skattefradrag for behandlingsforsikring. Man sier at hovedregelen i skattelovgivning er at alle typer inntekt skal beskattes, uavhengig av i hvilken form inntekten er mottatt, som lønn, naturalia, dekning av privatutgifter eller annen økonomisk støtte. Avvik fra dette vil føre til uakseptabel forskjellsbehandling mellom arbeidstakere, da noen får og noen ikke får. Hvordan i alle dager kan Arbeiderpartiet forsvare skattefrihet på barnehageplasser når man er så sterkt imot skattereduksjoner for sykeforsikring?

Gjermund Hagesæter (FrP): I vårt alternative statsbudsjett har vi ei rekkje forslag til lovendringer når det gjeld skatt. Vi meiner at det er særst viktig at vi får til eit lågare, enklare og meir føreseieleg skatte- og avgiftssystem enn det vi har i dag. Det vil betre effektiviteten i økonomien, og færre ressursar går vekk til skatteplanlegging og innkrevjing av skattar og avgifter. Større ressursar kan då brukast til produksjon og verdiauke.

Lågare skattar og avgifter gir også lågare prisstigning. Lågare skattar og avgifter legg dermed òg til rette for lågare lønstilllegg, som igjen legg grunnlaget for lågare rente og kronekurs. Lågare skattar medfører at det blir meir lønsamt å arbeide. Dermed stimulerer ein tilbodsida, slik at vi kan få auka økonomisk vekst utan kapasitetsproblem.

Eg vil gå igjennom ein del av dei forslaga som krev lovendring, som er temaet her i dag. Det første området der vi foreslår lovendringar, er den urimelege skattlegginga som gjeld firmabil. Frå og med 2002-budsjettet vart sjablongskattlegginga for firmabilbrukarar auka frå 10 000 km til 13 000 km pr. år. Det inneber at ein blir skatta for privatbruk uavhengig av kor mykje ein køyrer. I tillegg kjem reiseavstanden til og frå jobb. Det høyrer i utgangspunktet kanskje ikkje så urimeleg ut om ein ikkje går grundigare inn i dette, men dei tala som er lagde på bordet, viser at den gjennomsnittlege privatbruken for firmabilbrukarar, er på 8 500 km. Når ein då aukar dette frå 10 000 km til 13 000 km, er det svært urimeleg. Ein blir då skatta for ei privatkøyning som ikkje skjer. Vi synest dette er eit underleg prinsipp, og vi ønskjer derfor å fjerne det.

Særfrådrag for eldre er også eit frådrag som vi ønskjer å auke. Bortsett frå den endringa som skjedde i samband med statsbudsjettet for 2002, har ikkje dette frådraget blitt regulert på mange år. Også i budsjettet for 2003 er frådraget foreslått uendra, og det betyr sjølvstakt at ein får ein reell nedgang i verdien av frådraget. Vi ønskjer å auke dette frå 18 360 kr til 25 000 kr, slik at ein då kan ta igjen noko av det ein har tapt på grunn av mange års manglande regulering.

Vi har også eit forslag når det gjeld avskrivingsssatsar. Eg vil innleiingsvis seie at eg er glad for at vi når det gjeld saldogruppe d), maskinar, har fått gjennomslag for ein auke i avskrivingsssatsen frå 15 til 20 pst. Men utover det har vi også forslag på saldogruppe c) og saldogruppe e) slik at vi kjem tilbake til den situasjonen vi hadde før budsjettforliket i 1999. Det er viktig at vi får gode og konkurransedyktige avskrivingsvilkår i Noreg. Det vil betre konkurransevna for norske bedrifter og dermed tryggje norske arbeidsplassar.

Når det gjeld skatteinsentiv for forskning og utvikling, ser vi positivt på dei endringane som er foreslåtte, som medfører at fleire vil bli omfatta av denne ordninga. Vi ønskjer likevel å peike på at Hervik-utvalet foreslo og Stortinget slutta seg til at ein skulle ha ein skatteprosent på 25 pst., og ikkje 20 pst., slik det ligg i lova i dag. Dersom det er andre særreglar som gjer at ein ikkje ønskjer å følgje opp Hervik-utvalet og det som Stortinget tidlegare har sagt om dette, så synest eg det hadde vore greitt å få det fram.

Vi konstaterer også at fiskar- og sjømannsfrådraget er endra frå 70 000 kr til 80 000 kr. Det har vore uendra i mange år. Vi synest det er positivt at det blir 10 000 kr høgare. Vi føreset at dette er første trinn i ein vidare opptrappingsplan når det gjeld dette frådraget.

Fagforeiningskontingenten er også auka frå 900 kr til 1 100 kr. Det sluttar vi oss subsidiært til. Men i utgangspunktet, i vårt primære forslag, ønskjer vi å fjerne denne frådragsposten. Grunnen til det er at dette har ein veldig liten verdi for den enkelte skattytar. Etter auken vil det bety 308 kr i skattelette, før auken var det 252 kr i skattelette. Det betyr lite for den enkelte skattytar, men det inneber meirarbeid for skattytar, for arbeidsgjevar, for likningskontor og også for fagforeiningar å handtere des-

se reglane. Derfor ønskjer vi å fjerne denne frådragsposten og i staden gje monaleg større skattelette på andre område. Vi meiner at dette er eit tiltak som går mot at vi får eit flatare og enklare skattesystem.

Når det gjeld frådrag for gaver til frivillige organisasjonar, der ein har auka beløpet, sluttar vi oss likevel til det og synest at det er positivt.

Vi er glade for at ein har foreslått 5 pst. reduksjon i bustadskattlegginga, noko som likevel er altfor lite. Vi foreslår derfor 25 pst. reduksjon i tillegg til det som er foreslått frå Regjeringa. På denne måten kan vi altså ha eit mål om å få bustadskattlegginga fjerna i løpet av denne stortingsperioden, og det var vel også Regjeringa sitt mål i utgangspunktet, men det ser ikkje ut til at det blir nådd.

Elles har vi ein del omfattande forslag for å få innført ei nettolønnsordning for norske sjøfolk som er utsette for internasjonal konkurranse. Vi ønskjer ei ordning etter svensk modell. Vi strekar under at det er ein veldig stor og betydeleg kompetanse innanfor maritim næring. Det er derfor viktig at vi i Noreg får dei same rammevilkåra som ein har i dei landa det er naturleg å samanlikne oss med. Etter dei tala eg har, er det framleis 18 000 norske sjøfolk, og i tillegg er det 80 000 innanfor maritim næring. Dersom vi ikkje får like rammevilkår, vil desse arbeidsplassane sakte, men sikkert forsvinne. Det synest vi er synd, derfor ønskjer vi å kjempe for denne yrkesgruppa og går dermed inn for like rammevilkår. Vi har også skrive ein del om dette i innstillinga, slik at dei som ønskjer å vite meir om kva vi meiner, kan lese der.

Det viktigaste føremålet med våre forslag er å leggje grunnlaget for auka økonomisk vekst og større verdiskaping enn ein ville få til med eit budsjett der vi har atskilleg høgare skattar og avgifter. No er det likevel slik at dei fleste av våre forslag ikkje vil få fleirtal i denne omgangen, men vi er glade for at vi i forhandlingar med regjeringspartia har fått gjort ein del gode endringar på skatte- og avgiftssida som i alle fall trekkjer i riktig retning. Sjølv om desse forslaga ikkje på langt nær er så omfattande som vi hadde ønskt, og som vi også meiner at situasjonen tilseier, meiner vi likevel at det er steg i riktig retning.

Avslutningsvis vil eg på nytt ta opp Framstegspartiet sine forslag som vi har fremma anten åleine eller saman med andre.

Presidenten: Gjermund Hagesæter har tatt opp de forslagene han refererte til.

Øystein Djupedal (SV): SVs skatte- og avgiftspolitik har to overordnede målsettinger. Den ene er at det skal være rødt, og den andre er at det skal være grønt. Det skal være rødt for rettferdighet, og det skal være grønt for miljø. Dette er retningsgivende for det vi gjør i forbindelse med denne odelstingsproposisjonen, og det vi også gjør i vårt alternative budsjett.

Det er ikke noe mål for SV at skatter og avgifter skal være høyest mulig, men det er et mål at skatter og avgifter skal være rettferdige og fungere sånn at samfunnet

driver med omfordeling fra dem som har mest, til dem som har minst, fra miljøskadelig atferd til miljøvennlig atferd. Jeg synes at det er et mål at folk skal betale sin skatt med forståelse – ikke nødvendigvis med glede, men med forståelse. I det ligger at folk føler at de får igjen fra samfunnet det de har bidratt med.

I det skatteopplegget Regjeringen har, er det klart at dette overhodet ikke er en målsetting. Der skal skattene lavest mulig ned, og så skal man ha større grad av egenbetaling, man skal ha større grad av armod i kommunene. Lav skatt er i seg selv et mål, ikke hvilken effekt det har eller hvordan dette samfunnet faktisk skal være. For SV er det en overordnet målsetting at vi skal ha et godt velferdssamfunn betalt av fellestjenester. Det betyr at vi betaler inn, og så får vi tjenester tilbake fra samfunnet, som gode skoler, gode barnehager, trygg og god eldreomsorg og god infrastruktur. Dette skal ikke finansieres ved større grad av egenbetaling, som denne regjeringen legger opp til. Det er etter SVs mening dypt usosialt.

Hvis en skal gå gjennom SVs skatteopplegg, er det dette som er perspektivet i det vi gjør. Det betyr at når det gjelder de ulike innslagspunkt i skatten, regulerer vi disse. Vi har lagt oss på et noe lavere toppskattinnslagspunkt. Disse pengene bruker vi igjen til utdeling til velferd. Vi har også gjort enkelte andre endringer som har det samme perspektivet, nemlig at de som har mest, skal bidra mest. Det beste eksemplet når det gjelder dette, er at denne regjeringen ikke ønsker skatt på aksjeutbytte. Dette er et særnorsk fenomen, mens alle sammenlignbare land selvfølgelig har skatt på aksjeutbytte.

Det er interessant det som kommer fram i korrespondansen med Finansdepartementet, og jeg tenkte jeg skulle lese dette for kuriositetens skyld. Det er faktisk sånn at mer enn 90 pst. av aksjeutbyttet går til en liten håndfull mennesker i Norge. I en tabell som er gjengitt i SVs alternative budsjett og også i innstillingen fra finanskomiteen, vil en se at de ca. 3 463 000 skattytere som har inntekt under 1 million, i praksis nesten ikke har inntekt fra aksjeutbytte. Men hvis en ser på de 31 000 menneskene i Norge som har inntekt over 1 million, har de i praksis nesten alt aksjeutbyttet, og det er ikke små summer vi snakker om. Og snakker vi om de 226 rikeste i Norge, som har en inntekt på mer enn 20 mill. kr, har disse i gjennomsnitt et skattefritt aksjeutbytte på over 21 800 000 kr. De 226 rikeste i Norge har altså i gjennomsnitt skattefritt inntekt hvert år på over 21 mill. kr. Etter SVs syn er dette dypt urimelig, dypt urettferdig, og disse pengene må selvfølgelig, i likhet med det som skjer i Sverige, Danmark, Tyskland, England, i USA eller i hvilket som helst sammenlignbart land, komme til beskatning. Grunnen til det er at dette er penger samfunnet trenger til å drive omfordeling, for en viktig hensikt med skattesystemet er å drive omfordeling. Det er her SV og Regjeringen særlig går i kraftig klinsj. SVs kamp mot fattigdom dreier seg om omfordeling, mens Regjeringens kamp mot fattigdom dreier seg om veldedighet, det at de nest fattigste skal betale noen skjerver ekstra til dem som er helt nederst på rangstigen, og dette blir veldig feil. Det å drive omfordeling, rettferdig fordeling, er for et sam-

funn noe av det aller viktigste både når det gjelder trygghet, likebehandling og ikke minst igjen det som er mitt utgangspunkt, at skattene skal betales med forståelse.

I gårsdagens debatt var industriens plass viet stor oppmerksomhet, og det er nødvendig. Industrien sliter fordi vi har et pengepolitisk regime som etter mitt skjønn er helt urimelig. Det har gjort at norsk industri er påført en kostnad som våre naboland ikke har, fordi man rir prinsipper i Regjeringen og i Norges Bank. Dette har vi prøvd å avdempe ved å gå inn for å heve avskrivingsraten for maskiner i industrien fra 15 til 20 pst. Dette har også flertall i Stortinget, og også i Odelstinget, og det er jeg tilfreds med. Dette vil være et viktig tiltak for å få opp investeringstakt og innovasjonsevne, som er nødvendig for et høykostland hvis vi skal være konkurransedyktige på et internasjonalt marked. Det vi i tillegg gjør, er innstramminger i avskrivingsreglene for oljeindustrien, fordi vi ønsker å frigjøre investeringer til andre sektorer i det norske samfunnet. Oljeindustrien tar imot anslagsvis et sted mellom 60 og 70 milliarder kr i investeringer hvert år, som er en tredjedel av de totale investeringer som foretas i Norge, inkludert investeringer foretatt av offentlig sektor, altså til skolebygg, barnehager eller hva det ellers måtte være.

Det er helt åpenbart at et land er ekstremt sårbart når så store deler av landets økonomi hviler på én søyle, nemlig petroleumsindustrien og petroleumsinntekter. Vårt ønske – og det er jo et ønske som i hvert fall retorisk uttales fra mange – er at vi må ha flere ben å stå på, vi må ha et mer mangfoldig næringsliv, vi må ha et mer kunnskapsbasert næringsliv i fastlandsøkonomien. Det betyr at det er nødvendig med endringer, også gjennom skattesystemet, som gjør det mer attraktivt å investere i fastlandsøkonomien og ikke så attraktivt å investere i oljeøkonomien. Denne omstillingen er nødvendig for at vi i Norge skal ha muligheten til å stå på flere ben og dermed bli mindre sårbare f.eks. ved et dramatisk fall i oljeprisen. Det hadde vi i 1998, da falt oljeprisen, på et tidspunkt var den nede i 9 dollar fatet. Det førte til krisestemming i norsk økonomi, ikke minst i Stortinget, som gjorde flere vedtak nærmest over bordet for å sørge for at dette ble kompensert. Hvis man skal tenke langsiktig på et lands ressursforvaltning, et lands inntekter og ikke minst stabile, trygge, gode arbeidsplasser over år, er den typen gradvis omstilling nødvendig for en nasjon.

La meg også kort kommentere en del andre forhold som er omtalt i innstillingen. Vi har jo en del egne forslag, og jeg kan ta dem opp med én gang, slik at det er gjort. Vi øker frikortgrensen for ungdom til 35 000 kr. Dette er et forslag som også regjeringspartiene – i hvert fall Høyre – lanserte i valgkampen, uten at jeg her ser at de har fulgt det opp. Det er nødvendig som et håndslag til ungdom, slik at de har mulighet til å jobbe ved siden av studier eller hva det ellers måtte være. Dette er en god arbeidskraftreserve, og det er fornuftig at ungdom kan tjene seg noen ekstra kroner. Det går vi inn for. Vi har tro på at man over tid vil kunne skape flertall for dette.

Vi går imot – naturlig nok – forslaget om at man skal kunne få skattefradrag for å betale helseforsikring for

sine ansatte. Dette fører til forskjellsbehandling. Det betyr at de som har en attraktiv jobb, de som er nøkkelpersoner i en bedrift, vil kunne få en skattefordel, og ikke minst en helsefordel som andre ansatte ikke vil få. Dette blir spesielt tydelig i et land der vi har helsekøer. Helsekøer er i utgangspunktet en uting, men det er vanskelig å tenke seg at man skal klare å bli kvitt dem over natta. Det betyr at man i realiteten gjør medisinske prioriteringer gjennom skattesystemet. Det betyr at for to personer med samme lidelse på samme arbeidsplass vil altså hvilken plass man har i bedriften, være utslagsgivende for om man skal få behandling eller ikke.

SV er også tilfreds med den modellen Regjeringen har lagt fram når det gjelder momsfritak for NRK. Det gjør at NRK nå får større mulighet til å konkurrere med kommersielle kanaler. Dette bygger på et forslag fra SV som fikk tilslutning i Stortinget, og som vi er tilfreds med oppfølgingen av.

La meg også kommentere dette med at Regjeringen nok en gang velger å redusere ligningsverdien for bolig. Bolig er et av de største formuesobjektene vi har. Det som er det store problemet med dette er imidlertid at takseringen av bolig er så forskjellig. Dessverre var det slik at Senterpartiet i forrige stortingsperiode ødela muligheten til å få et rettferdig takstsystem for bolig, som hadde gjort at åtte av ti boliger hadde fått redusert boligskatt eller ingen boligskatt overhodet. Isteden velger denne regjeringen nå å redusere ligningsverdien kontinuerlig i et ønske om å fjerne boligskatten. Bolig er et stort formuesobjekt, på linje med mange andre ting, som beskattes svært lavt sammenlignet med nivået i et hvilket som helst annet land. Men det viktigste må være at man igjen skaper rettferdighet i skattesystemet. Og når utgangspunktet er som galest, blir også resultatet som galest. To identiske boliger i samme kommune kan altså ha helt forskjellig takstverdi og dermed helt forskjellig skattegrunnlag. Dessverre hoppet Senterpartiet av i forrige stortingsperiode, da dette var til behandling. Den gangen kunne vi ha fått flertall. Med det sittende storting virker det relativt usannsynlig. De som ønsker denne urimeligheten, skal fortsette.

La meg også ta opp forslaget om fradrag for gaver til frivillige organisasjoner. Vi ønsker tilskudd i stedet for skattemotiverte ordninger. Det gjelder dette forslaget, og det gjelder forslaget om fradrag for forskning, simpelthen fordi tilskudd er en bedre og mer treffsikker ordning, ved at det kan treffe flere enn dem som har skattemotiverte ordninger. Derfor er dette et fornuftig prinsipp. Dette med at man gir tilskudd, vil også bidra til at man kan treffe de mindre organisasjonene og ikke bare de store.

Presidenten: Øystein Djupedal har tatt opp de forslagene han refererte til.

Björg Tørrisdal (KrF): For Kristelig Folkeparti har det alltid vært viktig å legge til rette for at de frivillige organisasjonene skal ha gode kår. Dette fordi de frivillige organisasjonene gjør en uvurderlig innsats for barn og

unge – ja, de gjør en fantastisk velferdsinnsats på flere områder der staten kommer til kort. De frivillige organisasjonene er således absolutt viktige bidragsytere til at Norge er et godt land å bo i. Derfor er det svært viktig at vi i dag innfører et fradrag for gaver til frivillige organisasjoner på 6 000 kr. Det vil helt klart bidra til økte inntekter for de frivillige organisasjonene. Det er anslått at det vil gi en mindreinntekt i skatt på ca. 100 mill. kr, noe som betyr en inntekt på flere hundre millioner kroner for de frivillige organisasjonene. Og det er med undring jeg registrerer at Arbeiderpartiet, når det argumenteres mot forslaget om økt skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner, sier at de ser dette som en trussel mot offentlige inntekter.

La oss håpe at givergleden overfor de frivillige organisasjonene øker kraftig. De reduserte skatteinntektene er vel anvendte penger. Det er god samfunnsøkonomi å gi de frivillige organisasjonene romslige vilkår.

Samtidig med innføringen av skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner foreslås det at fagforeningsfradraget blir et eget fradrag, og at samordningen med fradrag for gaver til frivillige organisasjoner dermed opphører. Det er vanskelig å finne gode argumenter mot å skille disse fradragspostene. Fagforeningene er viktige, og det er riktig å heve beløpet. For mange av oss er det ikke snakk om enten å betale fagforeningskontingent og ønske fradrag for denne eller å gi gaver med skattefradrag til frivillige organisasjoner. Det er et både – og.

Regjeringspartiene mener det er viktig å styrke NRK som en ikke-kommersiell allmennkringkaster med god kvalitet og et bredt tilbud av programmer til hele folket. Regjeringen foreslår derfor at NRKs allmennkringkastingsvirksomhet tas inn i merverdiavgiftssystemet med full fradragsrett og en redusert merverdiavgiftssats på 12 pst. på kringkastingsavgiften. På den måten får NRK et økt inntektsnivå som er stabilt over tid. For regjeringspartiene har det vært tre viktige forhold i denne saken: For det første NRKs mulighet til kjøp av eksternt produserte filmer eller programmer. Vi mener at det er ønskelig å ta vekk prisbarrieren mellom egenproduksjon og innkjøpte programmer. Videre er det ønskelig at NRK skal kunne rasjonalisere og effektivisere sin egen drift gjennom konkurranseutsetting. For at det skal være lønnsomt, må momsbarrieren fjernes. Til slutt er det viktig å styrke NRKs økonomi og gi gode økonomiske rammevilkår.

I dag er NRK unntatt fra den generelle merverdiavgiftsplikten som omfatter kringkastingsbedrifter. Det betyr at NRKs konkurrenter er underlagt det generelle merverdiavgiftsregelverket og dermed har fradragsrett for inngående avgift.

Merverdiavgift på innkjøpte programmer innebærer at det for NRK er en vesentlig forskjell mellom egenproduksjon og innkjøp av programmer. Den foreslåtte endringen i merverdiavgiftsreglene vil videre øke NRKs mulighet til å konkurransenutsette deler av virksomheten, og kan slik styrke programvareproduksjonen utenfor NRK.

Vi får nå en ny ordning ved at NRK tas inn i merverdiavgiftssystemet med full fradragsrett for inngående

merverdiavgift og en merverdiavgiftssats på 12 pst., der staten tilbakefører de økte merverdiavgiftsinntektene til NRK. Denne ordningen, kombinert med en økning av kringkastingsavgiften, styrker NRKs økonomi. Fjerning av prisbarrieren mellom eksterne og interne produksjoner betyr at NRK nå vil kunne hente ut en ytterligere gevinst gjennom effektivisering og kjøp av tjenester og produksjoner eksternt.

Kristelig Folkeparti og Regjeringen ønsker flere og billigere barnehager. Så langt er vi på linje med partiene bak barnehageforliket. Men når de samme barnehagekameratene går inn for en lovendring som gir skattefrihet på arbeidsgivers og arbeidstakers hånd når det gjelder tilbud om gratis plass i barnehage, er vi ikke med lenger. Dette gjør nemlig barnehageplass til et svært gunstig frynsegode for både ansatte og arbeidsgivere. Dagens Næringsliv hadde fredag i forrige uke flere regnestykker som viste hvor mye skattelette dette ville gi for de ulike inntektsgruppene. Og disse regnestykkene viser tydelig at det er store og størst skatteletter for dem som tjener mest. Dette er en ordning som er mer gunstig jo mer en tjener. Det er jo ikke spesielt sosialt.

Det er lett å forstå at Fremskrittspartiet ønsker en slik ordning. Men at SV sikrer flertall i Stortinget for skatteletter i flere hundremillionersklassen, når skattelettene i tillegg går til dem som tjener mest, er underlig. SV har vært svært opptatt av Kristelig Folkepartis verdier og valg av side. Det blir litt lite tyngde i en slik argumentasjon når en ser hva SV selv er villig til å gi i forhandlinger med Fremskrittspartiet.

I tillegg til arbeidsledige er det grunn til å tro at store arbeidstakergrupper ikke vil få tilbud om en slik ordning. Det er en ordning som er lettest å utnytte for ledere og andre som forhandler egen lønn, og dermed treffer en ikke den gruppen som virkelig trenger støtte til barnehageutgiftene mest.

Denne ordningen vil også bli vedtatt uten at en vet hva de økonomiske konsekvensene vil bli. Hva er det for slags ansvarlighet fra f.eks. Arbeiderpartiet?

Det er vanskelig å forstå at Arbeiderpartiet går imot å gi økt skattefradrag i forbindelse med gaver opp til 6 000 kr til frivillige organisasjoner som Norges speiderforbund, Frelsesarmeen og Røde Kors, samtidig som de går inn for store skattelettelse for høyinntektsgrupper som kan få barnehageplasser betalt av arbeidsgiver. Kristelig Folkeparti mener at dette er en underlig og feil prioritering.

Til slutt vil jeg si at det i dag blir vedtatt gode ordninger både for næringslivet, kulturlivet og de frivillige organisasjonene. Det er Kristelig Folkeparti glad for.

Å g o t V a l l e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Morten Lund (Sp): Når det gjelder Senterpartiets skatteopplegg, viser jeg til gårdsdagens debatt. Vi hever innslagspunktet for toppskatten mindre enn Regjeringen. All skattelette går etter vårt opplegg til inntekter under

180 000 kr, og det er til sammen 1,9 milliarder kr i forhold til Regjeringens forslag.

Ett grep er å heve prosentsatsen i minstefradraget, et annet å gi enslige 1 000 kr i skattefradrag såfremt inntekten er under 180 000 kr. Et tredje er å øke frikortgrensen, ikke bare for studenter, men for alle med lave inntekter, opp til 40 000 kr. Utbytteskatten gjeninnføres. Den bruker vi til å finansiere reversering av usosiale kutt, og det er drøyt 1,2 milliarder kr som går med til det. Vi innfører noen økte avgifter på til sammen ca. 1 milliard kr, på bl.a. tobakk og alkohol, og det går til helsesektoren, til bedre forebygging og til økt behandlingsskapasitet.

Så var det snakk om hva som er rettfærdig skattelette. I dag gis det ifølge nasjonalbudsjettet 30 milliarder kr i skattesubsidier til boliger og hytter, og det er klart at det gir mest fordel til dem som har mest. Senterpartiet ønsker at boliger av vanlig standard og vanlig størrelse skal bli skattefrie, og vi håper vi straks får et takseringssystem som sikrer det. Når det gjelder aksjeutbytte, leste Øystein Djupedal opp noen tall. Det er klart at det skattefritaket gir størst fordel til dem som har mest.

Jeg tror at skattefordel for betalte barnehageplasser – når Finansdepartementet har greid å regne ut hvor mye det kan komme til å bli – kommer til å komme svært langt ned på listen over urettferdighet når det gjelder beskatning. Den fordelene varer bare noen få år for de aller fleste.

Senterpartiet er glad for at større pengegaver til frivillige organisasjoner nå blir skattefrie. En økning til 6 000 kr er positivt, og jeg regner med at fordoblingen i neste budsjett følges opp. Dagens grense har innbrakt bare 10 mill. kr i gaver. Jeg ble overrasket over å se listen over de 44 organisasjonene som pr. i dag er funnet verdige til å motta slike gaver. Det var en svært smal del av de frivillige organisasjonene. Jeg antar at mange flere nå vil søke om godkjenning. Senterpartiet ønsker at folk skal kunne gi gaver til lokale formål og få skattefordel for det. Vi vil derfor at organisasjonene til f.eks. korps, museer og idrettslag skal tas med. Vi mener det er samfunnsnytt som skal belønnes med skattefritak, og foreslår at ordningene skal omfatte alle allmennyttige og ikke-kommersielle frivillige organisasjoner.

Senterpartiet ønsker også å støtte lag og foreninger på annet vis gjennom skatte- og avgiftssystemet. Vi foreslår at småjobber med inntekter på inntil 30 000 kr i frivillige organisasjoner skal være fritatt for skatt og avgift, samt at frivillige organisasjoner fra neste årsskifte skal gis nullsats i momssystemet. Momskompensasjon for tjenestemosen synes å bli en for stor byråkratisk ordning. Vi frykter at tilskudd gjennom den ordningen ikke når ut til de ytterste ledd i organisasjonene, og vi er redde for at den refusjonen blir en salderingspost i budsjettet.

Regjeringen foreslår både forbedringer og innstramminger i skogavgiftsordningen. Senterpartiet mener det er feil å fjerne avtrappingen i skattefordelssatsen, som bidrar til å gjøre ordningen mer målrettet. Vi ønsker at skogavgiftsmidler fortsatt skal kunne brukes til investering i skogsvei.

Sjømanns- og fiskerfradraget har stått uendret på 70 000 kr siden det ble innført. Inflasjonsjustert skulle det nå ha vært 125 000 kr. Senterpartiet foreslår en økning til 100 000 kr, 20 000 kr mer enn det Regjeringen foreslår. Det er underlig at de mange fagre ord om sjøfartens betydning ikke gir seg utslag i mer støtte til et slikt forslag, som bidrar til bedre vilkår inntil en eventuell netto-lønnsordning for sjøfolk er på plass.

Senterpartiet går imot endringene i småbåtloven, som bl.a. gjør registrering frivillig og legger til rette for senere privatisering. Det er underlig at privatiseringsiveren har fått slik makt. 90 mill. kr er brukt og kan nå vise seg å være bortkastet. Evalueringen viser at samfunnsnyttan er god. Sjøfartsdirektoratet, Kongelig Norsk Båtforbund og Finansnæringens Hovedorganisasjon synes at vi skal fortsette med ordningen.

Til slutt vil jeg bare nevne at Senterpartiet ønsker å innføre nullmoms for NRK allmenkringkasting. Det vil gi 200 mill. kr mer i inntekt i året. Vi unngår en refusjonsordning som vil kunne bli en salderingspost i budsjettbehandlingen i slike tilfeller som dem vi opplever akkurat nå, der handlingsregelen blir for trang, og der finansministeren og andre er på jakt etter nedskjæringsmuligheter.

Så vil jeg ta opp Senterpartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Lund har tatt opp de forslag han refererte til.

May Britt Vihovde (V): Regjeringa har med dette budsjettforslaget vist at det er mogeleg å kombinera viktige velferdssatsingar med lågare skattar og avgifter.

I tillegg til å styrkja innsatsen for å hjelpa fattige både ute og heime, for rusomsorg, kollektivtrafikk, miljøvennleg energiforskning, utdanning og frivillige organisasjonar blir skattar og avgifter for privatpersonar og næringsliv reduserte med 10,8 milliardar kr. I tillegg kjem dei lettane som følgjer av budsjettforliket med Framstegspartiet.

Det er viktig for Venstre at Regjeringa med denne heilskapen sikrar at budsjettet har fått både ein god miljøprofil, ein god sosial profil og betre vilkår for næringslivet.

Vesentlege skatte- og avgiftslettar kjem både privatpersonar og næringslivet til gode.

Eg vil i innlegget mitt peika på nokre av desse endringane. I ein situasjon med sterk kronekurs og høgare rente enn i dei landa næringslivet vårt konkurrerer med, ser vi ei utvikling der det kan bli lagt ned fleire arbeidsplassar enn det blir skapt nye. Nyskaping krev eit kreativt samspel mellom utdanningsinstitusjonar, forskingsmiljø, verksemdar og investorar. Moderne industrireising er å byggja slike gode innovasjons- og kunnskapsmiljø som kan vera avgjerande for at verksemdar blir i Noreg, og for at fleire lokaliserer seg her. Venstre vil derfor målmedvete byggja ut ordningar som set kunnskap og kompetanse i omløp.

Å utvida skattefrådragsordninga for forskning i næringslivet til å gjelda alle bedrifter er eit viktig steg for å

stimulera små og mellomstore bedrifter til å satsa på utvikling og nye og framtidretta arbeidsplassar.

Venstre har i mange år kjempa for å få fjerna investeringsavgifta. I budsjettforhandlingane med regjeringa Stoltenberg lukkast vi endeleg. Det blei hevda at prisen var 1 milliard kr pr. stortingsrepresentant frå Venstre. Ved gjennomføringa no kan ein vel kanskje seia at prisen har auka til 3 milliardar pr. stortingsrepresentant. For mange bedrifter vil fjerning av denne avgifta medføra auka innsats i bruken av ny og framtidretta teknologi. Det vil også medføra redusert arbeidsinnsats i eit enormt skjemavelde – med andre ord også eit viktig skritt i å gjera Noreg enklare.

I budsjettavtalen med Framstegspartiet blir også avskrivningssatsane for maskinar auka frå 15 til 20 pst. For vår konkurranseutsette industri er dette eit vesentleg bidrag til å kunna skifta ut maskinar og utstyr som vil gjera at vi kan ta i bruk ny teknologi og gjera han meir konkurransedyktig.

Anslagsvis 1 million skattyttarar med låge inntekter får redusert marginal- og gjennomsnittsskatten ved at satsen i minstefrådraget blir auka.

Eit aktivt organisasjonsliv og stor innsats av frivillige er ein føresetnad for eit levande demokrati og lokalmiljø med sterke sosiale nettverk. Venstre ønskjer offentlege støtteordningar som støttar opp under organisasjonane sin fridom, slik at dei får vera uavhengige. Ingen får så mykje aktivitet ut av kvar krone som det frivillige Noreg, der det meste av arbeidet er frivillig og uløna. Skal vi ha eit rikt organisasjonsliv, er det viktig at organisasjonane sikrar seg inntekter. Både einskildpersonar og bedrifter er i så måte viktige bidragsytarar. Å auka frådraget for gaver til frivillige organisasjonar til 6 000 kr vil bidra til at frivillige lag og organisasjonar vil kunna få tilført vesentlege inntekter.

Det kan vera freistande å peika på fleire av dei forslaga frå Arbeidarpartiet som etter Venstre sitt syn vil medføra store ulemper for vår konkurranseutsette industri, og dessutan ikkje gje den nyskapinga som trengst for å gje oss arbeidsplassar i framtida, men eg skal avstå frå freistnaden. Eg har likevel ein kommentar når det gjeld småbåtregisteret. For Venstre er det gledeleg at ein endeleg klarer å avvikla dette småbåtregisteret, som etter vårt syn har lita meining. Og dei 80 millionane som ein har brukt til dette, er pengar som Venstre godt kunne ha tenkt seg å bruka til mange andre tiltak.

Til slutt: Dei endringane som i dag blir vedtekne, vil etter Venstre sitt syn vera eit gode både for privatpersonar og for å tryggja arbeidsplassane.

Steinar Bastesen (Kp): Vi behandlar i dag innstillingen om skatte- og avgiftsopplegget for 2003.

Vi har fra Kystpartiets side vært opptatt av å bevare distriktene og å bevare kysten. Uten gode distrikter får vi ikke gode byer. Det nytter ikke bare å tenke by og by. Vi må også tenke på at vi må ha et skatteopplegg som går ut på at distriktene skal kunne bestå og fortsatt kunne forsyne byene med god arbeidskraft og gode muligheter. Vårt

(Bastesen)

alternative budsjett og vårt skatteopplegg bærer preg av det.

Det skulle ikke være noe nytt for denne forsamlingen at vi er opptatt av akkurat disse tingene. Heller ikke skulle det være noe nytt for finanskomiteen at vi er opptatt av disse tingene. Det skulle heller ikke være noe nytt for presidenten.

Jeg vil derfor ikke bruke mer tid, bare ta opp de forslagene som vi har fremmet alene i finanskomiteen og sammen med andre.

Presidenten: Representanten Bastesen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg skal når det gjelder presentasjonen av helheten i Regjeringens skatteforslag, bare vise til stortingsdebatten om statsbudsjettet i går og avgrense meg til et par-tre korte kommentarer.

Generelt om debatten om utbytteskatt og sammenligning med andre land har jeg lyst til å legge til at den type sammenligninger svært ofte – jeg vil nesten si oftest – halter, fordi man sammenligner prosentsetser med svært ulikt skattegrunnlag. Det er det ene poenget. Det andre er at skal man se på beskatningen av aksjeselskaper, bør man bringe inn flere elementer enn bare utbytteskatt. Skatt på overskudd, skatt på omsetning eller fortjeneste/gevinst på aksjer er iallfall elementer som må med i en vurdering av samlet aksjebeskatning når man sammenligner fra land til land.

I komiteinnstillingen får Regjeringen tilslutning til endring i regelen om fradrag i skatt for kostnader til forskning og utvikling, slik at dette nå omfatter alle bedrifter. Et mindretall, medlemmene fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet, ber Regjeringen fremme forslag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2003 om å øke prosentsetsen til 25 pst.

Det kan Regjeringen ikke gjøre, fordi det er i strid med EØS-avtalen. Det fremgår meget tydelig av den redegjørelsen vi har sendt Stortinget. Det forrige vedtaket, for inneværende år, satte prosenten til 18. Da dette skulle notifiseres gjennom EØS-avtalen, var vi av hensyn til de regler som gjelder for konkurransevridning, statsstøttereglene, i EU, nødt til å sette satsen til 18 pst. – altså ikke 25 pst. Det er all grunn til å tro at samme regler gjelder for denne ordningen, som bare er en utvidelse av ordningen for inneværende år.

Til slutt: Et flertall i Stortinget ønsker å sikre skattefrihet for arbeidsgivers dekning av barnehage for ansattes barn, og fremmer forslag om endring av skatteloven § 5-15 annet ledd annet punktum. Dette nødvendiggjør en oppfølging bl.a. basert på et behov for å gi forskrift om dette. Jeg viser til hva stortingsrepresentant Jan Tore Sanner sa i gårsdagens debatt om oppfølgingen av dette, både forholdet til forskriftene og Stortingets bevilgningsreglement.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A): Finansdepartementet skriver i St.meld. nr. 1, Nasjonalbudsjettet 2003, følgende:

«Samtidig har delingsmodellen blitt endret flere ganger etter 1992, hovedsakelig i lempelig retning. Resultatet er at både motivene og mulighetene til tilpasninger til delingsmodellen har økt, gjennom å få det som reelt sett er arbeidsavkastning til å bli skattlagt som kapitalinntekt. Det er samfunnsøkonomisk uheldig dersom det brukes store ressurser på tilpasninger hvis viktigste formål er å spare skatt. Det fører dessuten til en skattemessig forskjellsbehandling av høy arbeidsavkastning, blant annet avhengig av om den enkelte driver slik skattetilpasning eller ikke, og til å svekke den faktiske inntektsutjevningen gjennom skattesystemet.»

Vi i Arbeiderpartiet har fått mye kritikk fra Regjeringen for de forslag om å tette skattehullene som vi har fremmet i innstillingen. Andre eksempler, i tillegg til forslag om innstramming av delingsmodellen, er fjerning av rabatt for ikke-noterte aksjer og beskatning av opsjoner i arbeidsforhold.

Mener finansministeren at uthuling av skattesystemet er den beste måten å drive næringspolitikk på, i stedet for å satse målrettet på forskning og næringsutvikling?

Videre har jeg et spørsmål til til finansministeren, og det gjelder behandlingen av Skauge-utvalgets innstilling. Finanskomiteen er enstemmig i innstillingen i forhold til at Skauge-utvalgets innstilling må komme i sin helhet og som egen sak til Stortinget. Hvilken framdrift ser finansministeren i behandlingen av Skauge-utvalgets innstilling i Stortinget?

Statsråd Per-Kristian Foss: Skauge-utvalget leverer sin innstilling rundt årsskiftet. Vi vil følge opp med en stortingsmelding etter forutgående høring, og da er det reglene om tid i forhold til høring som vil bli fulgt. Det er mange som skal uttale seg om saken, og jeg synes det er grunn til å legge vekt på det.

Det ble stilt et noe ledende spørsmål om jeg synes uthuling av skattesystemet er en egnet måte å drive næringspolitikk på. Svaret er et åpenbart nei. Hvem i all verden kunne svare noe annet i og for seg?

Det kan sikkert diskuteres om delingsmodellen etter hvert har fått en hensiktsmessig innretning. Det er riktig, som vi påpeker, at det har gått med en del samfunnsmessige kostnader for å tilpasse seg delingsmodellen. Nå var det, så vidt jeg erindrer, også meningen fra dem som stod bak skattereformen i sin tid. Jeg mener å huske meget klart at saksordføreren, tidligere stortingsrepresentant Thor-Eirik Gulbrandsen fra Arbeiderpartiet, åpnet debatten her i Stortinget med å si at de som ikke ville finne seg i å bli rammet av delingsmodellen, bare kunne tilpasse seg. Det har svært mange tusen næringsdrivende etter hvert gjort. Hvor hensiktsmessig det da er å endre delingsmodellen rett før man skal evaluere den i forbindelse med Skauge-utvalgets innstilling, tror jeg man kan være enda mer i tvil om.

Siv Jensen (FrP): Jeg registrerte at finansministeren i sin omtale av flertallets forslag knyttet til skattelette i forbindelse med barnehageplass henviste til Jan Tore Sanners uttalelser i Stortinget i går. Det er ikke tilfredsstillende. Jeg vil gjerne høre hvordan finansministeren har tenkt å gjennomføre det vedtaket Odelstinget vil fatte i dag.

I innstillingen kommer det klart og tydelig frem både hvilke forutsetninger flertallet legger til grunn, og når lovendringen skal tre i kraft. Jeg har forståelse for at statsråden trenger rimelig tid til forskriftsarbeidet, men jeg vil gjerne at statsråden nå redegjør for progresjonen han har tenkt å holde i saken. Jeg vil også vite om statsråden klart og tydelig har forstått hva som er stortingsflertallets intensjoner med dette.

Statsråd Per-Kristian Foss: Etter å ha lyttet til debatten i to dager har jeg skjønnet at dette dreier seg om en betydelig skattelettelse som ikke er dekket inn i budsjettet i tråd med bevilgningsreglementets § 4 første ledd.

Når det gjelder den tidsmessige oppfølgingen av dette, vil jeg følge de regler som gjelder for å sende forskrifter på høring. Utover det kan jeg ikke gi noen datomessig fremdriftsplan, men kommer tilbake til det etter at høringen er avsluttet.

Øystein Djupedal (SV): Jeg legger merke til at statsråden hver gang det er snakk om aksjeutbyttebeskatning, ikke liker internasjonal sammenligning, som han ellers liker svært godt selv i enhver annen skattemessig sammenheng. Da henviser han gjerne til at Sverige gjennomfører store skattelettelser – de har allerede et skattetrykk på ca. 10 pst. mer enn det norske.

Det som er urimelig ved at det ikke finnes skatt på aksjeutbytte, er selvfølgelig at arbeidskraft beskattes så mye hardere. En vanlig norsk arbeidstaker beskattes faktisk hardere. I tillegg dobbeltbeskattes det ved at man har arbeidsgiveravgift. Det betyr at arbeidskraft er et langt hardere beskatningsobjekt enn kapital. Det er jo dette som er den store urimeligheten i vårt skattesystem, og som er den store urimeligheten fra skattereformen av 1992. Og det ser vi da også. Aksjeutbyttet har eksplodert, og det skyldes selvfølgelig at dette er en skattefri ytelse til skattyteren, mens bedriften har betalt 28 pst. skatt.

Hvis en ser på den tabellen som Finansdepartementet har utarbeidet for SV, er det veldig vanskelig å forstå hvordan det er mulig ut fra en rettferdighetsbetraktning å tenke seg at de 226 rikeste i Norge, med en inntekt på over 20 mill. kr, skal ha over 21 mill. kr i skattefritt aksjeutbytte. Det finnes ingen rimelighetsbetraktninger for dette, og det finnes heller ingen garanti for at det som liksom er mantraet fra Regjeringen, at dette reinvesteres i norsk næringsliv, holder stikk. Disse pengene kan i prinsippet brukes til akkurat hva man vil, og det ser vi da også at rikfolkene gjør – de bruker dem til akkurat hva de vil. Litt investeres selvfølgelig tilbake, og noe brukes til helt andre ting, til bolig, bilder, smykker eller feriereiser. Det må stå dem helt fritt. Jeg skal ikke legge meg opp i den moralske biten av dette.

Det som er mitt poeng, er følgende: Hvorfor er det ikke rimelig at vi gjør som amerikanerne eller tyskerne eller engelskmennene, eller som Sverige eller Finland? Finland vurderer nå å innføre aksjebeskatning, som det eneste landet i tillegg til Norge som ikke har det. Mange skattesystemer er jo forskjellige, men dette er likt. Det er nemlig en urimelighet at arbeidskraft, arbeidsfolk, skal beskattes langt hardere enn kupongklippere, og det håper jeg at finansministeren etter hvert vil forstå.

Statsråd Per-Kristian Foss: Det er ingen grunn til å tro at jeg på noe tidspunkt vil komme inn på SVs måte å tenke beskatning av næringslivet på.

Sammenligningen med andre land skal jeg komme tilbake til, jeg diskuterer det meget gjerne. I forhold til Skauge-utvalget, hvis innstilling Stortinget skal behandle, er jo en del av mandatet nettopp å foreslå et konkurransedyktig skattesystem, og da ligger sammenligningen med andre land selvfølgelig inne som et premiss. For øvrig er det galt at alle andre land har lignende ordninger. Alle andre land har i grunnen veldig forskjellige ordninger for beskatning av kapital.

Utbytte på norske aksjer er ikke skattefritt. Det beskattes på bedriftens hånd, etter en refusjonsordning, med 28 pst. Man kan diskutere om det er for høyt eller for lavt, men det har vært den satsen som har stått siden skattereformen i 1992.

Når eiere velger å ta ut verdier av bedriften, er det i og for seg deres eget valg. Da reduserer de jo også verdien av sin investering. Det er fritt opp til den enkelte å gjøre det. Tall fra flere år på 1990-tallet viser at reinvesterte verdier er høyere enn de verdier som tas ut, og det skal vi være glade for. Det hadde vært hyggelig om det hadde fortsatt også inn i dette året. Men statistikken tyder på at i tråd med børsens fall faller også reinvesteringer på næringslivets side.

Siv Jensen (FrP): Jeg aksepterer ikke den arrogante og nedlatende måten statsråden svarer på på konkrete spørsmål som er stilt til ham i denne debatten. Jeg forventer å få svar, så jeg skal stille spørsmålet én gang til: Har statsråden forstått intensjonene i barnehageavtalen og hva forutsetningene for den er, også når det gjelder skattefritak? Eller er det slik at det er tvil om hvordan statsråden forholder seg til dette?

Jeg har bare lyst til å minne om at vedtak i forbindelse med avtalen ble fattet i Stortinget i juni. Det at Regjeringen har valgt ikke å følge opp dette punktet i barnehageavtalen gjennom budsjettet, er for så vidt Regjeringens problem. Men stortingsflertallets forutsetninger ligger fast, og disse følger stortingsflertallet opp gjennom behandlingen i dag. Da er det en fordel om Regjeringen finner seg i samme virkelighet som stortingsflertallet. Derfor gjentar jeg spørsmålet mitt: Skal Regjeringen følge opp intensjonene fra stortingsflertallets side, eller har de tenkt å gjøre noe annet?

Når det gjelder proveny: Det er ikke bare sendt ett spørsmål til Finansdepartementet om de mulige provenymessige konsekvensene av dette. Det er sendt flere. Sva-

rene som er kommet fra Finansdepartementet i sakens anledning, har betydelige avvik. Det har med andre ord vært vanskelig for finanskomiteen å anslå hva som vil bli de provenymessige konsekvensene av dette, siden departementet selv ikke er i nærheten av å være presis på dette.

Statsråd Per-Kristian Foss: Heller ikke jeg aksepterer personkarakteristikk når det gjelder måten å svare på. Det kan jeg klart og tydelig si fra om nå.

Jeg har svart at Regjeringen vil følge opp i tråd med budsjettavtalen – må jeg legge til: i tråd med bevilgningsreglementet og i tråd med forskriftene for hvordan forskrifter skal sendes på høring.

I bevilgningsreglementets § 4 første ledd står det:

«Budsjettet skal omfatte samtlige statsutgifter og statsinntekter i budsjetterminen, så langt de kan forutses når budsjettet blir endelig vedtatt.»

Etter min oppfatning er de provenyanslag som er gitt på spørsmål fra komiteen, innenfor rammer som det er mulig å forholde seg til. Det vil vi komme tilbake til. Hvilket tidspunkt vil vi kunne si noe mer om når høringen er avsluttet.

Øystein Djupedal (SV): La meg bare avslutte den forrige replikkvekslingen først. Jeg har nok ikke håp om at Per-Kristian Foss, eller finansministeren, noensinne skal være opptatt av et rettferdig skattesystem. Det toget tror jeg nok for lengst har gått. Mitt håp er at det skal finnes et stortingsflertall som faktisk innser at det å innføre skatt på aksjeutbytte er en rimelig form for beskatning av store inntekter, som med fordel bør beskattes, og som beskattes i alle sammenlignbare naboland. Det vil gjøre det mulig å skape et mer rettferdig skattesystem, for å frigjøre kapital til andre viktige velferdsoppgaver, ikke minst å løfte dem som sitter nederst ved bordet.

All mulig statistikk, ligningsstatistikk og øvrig statistikk om dette, viser at forskjellene i det norske samfunnet øker. Den enkeltårsak som gjør at forskjellene eksploderer, og gjorde det gjennom hele 1990-tallet, er skattefrie aksjegevinster. At man glemmer seg bak 28 pst. skatt betalt av bedriften, er helt rimelig. Alle betaler 28 pst. Skattyterne betaler også 28 pst. På toppen av dette kommer toppskatt og trygdeavgifter. I tillegg beskattes arbeidskraft også av arbeidsgiver gjennom arbeidsgiveravgift. Så hvis man snakker om dobbeltbeskatning, er arbeid firedobbelt beskattet i forhold til aksjegevinster, som beskattes én gang.

Så til barnehageforliket som flertallet har inngått. Statsråd Dävøy tok en fornuftig tilnærming til dette i gårsdagens debatt. Jeg oppfattet statsråden dit hen at hun nå har lagt ned våpnene, at hun nå går i dialog med stortingspartienes flertall. Det oppfordrer jeg også statsråd Foss om å gjøre. Den måten han tilnærmer seg dette spørsmålet på i dagens odelsting, er en meget uklok måte, og den måten har Foss tilnærmet seg dette på hele tiden.

Odelstinget og stortingsflertallet står fast på at dette skal gjennomføres i tråd med det flertallet ønsker. Vi respekterer selvfølgelig at dette må ut på en høringsrunde,

og forskriftsarbeid må gjøres. Det betyr at man må ha en kort frist. Vi har bedt om å få saken til Stortinget medio mars, og dette bør være den fristen også Per-Kristian Foss setter for dette arbeidet.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg vet ikke hvor hensiktsmessig det er å forlenge debatten om et rettferdig skattesystem. Jeg vil bare vise til at denne regjering har forandret skattesatsene, med hovedvekt på faktisk å øke bunnfradraget og minstefradraget i de to årene vi har foreslått endringer i skattesystemet. Det er ett bidrag. Så får man se hva Skauge-utvalget kommer med av forslag som kan bidra til oppfatningen av mer rettferdighet. Jeg er ikke helt sikker på om representanten Djupedal og jeg blir enige selv etter dette.

Et annet hensyn som må vektlegges, er at i en global internasjonal økonomi hvor kapital forflytter seg lett, må det iallfall være konkurransedyktige vilkår for investeringer i Norge. Da tror jeg at formuesskatten kommer til å bli et hovedelement i den vurderingen.

Når det gjelder spørsmålet om oppfølgingen av barnehagevedtaket, er jeg i og for seg blitt vant til den typen uttalelser som representanten Djupedal her kommer med. Jeg vil forholde meg til bevilgningsreglementet, som krever at vedtak også følges av penger. Om det er arrogant eller ei, kan diskuteres. Det er iallfall korrekt å forholde seg til Stortingets eget reglement for behandling av budsjetter.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Per Erik Monsen (FrP): Fremskrittspartiet slutter seg til de endringer som blir foreslått i merverdiavgiftslovvingningen. Jeg har likevel noen kommentarer til enkelte av forslagene.

I høringen under behandlingen av Dokument nr. 8-forslaget om å ta NRK inn i merverdiavgiftssystemet gav NRK selv uttrykk for at hensikten med dette var å kunne konkurransetsette deler av sin virksomhet, for på den måten å kunne få til en mer effektiv og rimeligere drift og spare penger i en vanskelig økonomisk situasjon. Dette skulle gjelde ytre tjenester så vel som programproduksjonen.

Fremskrittspartiet så dette, ved siden av nødvendige nedskjæringer, som den beste måten å løse institusjonenes økonomiske problemer på, og forutsatte at kringkastingsavgiften ikke skulle økes. Når Regjeringen nå likevel foreslår å øke kringkastingsavgiften, vil vi gå mot denne økningen. Vi mener taket er nådd for hvor mye folk skal være nødt til å betale for en påtvunget fjernsynskanal, som stort sett sender den samme type programmer som alle de andre kanalene som vi ikke betaler for.

At Regjeringen følger opp stortingsflertallet og foreslår likebehandling av elektrisk kraft med andre alternative energikilder i våre tre nordligste fylker, er Fremskrittspartiet også fornøyd med.

Det samme gjelder merverdiavgift på det som kalles alternativ medisin. Her er det skapt så tilfeldige og kon-

kurranssevridende avgrensninger at det er på høy tid at det blir ryddet opp.

Når det gjelder forslaget om å avvikle registreringsplikten i småbåtregisteret, er det det å si at Fremskrittspartiet har vært motstander av et slikt obligatorisk register helt fra det ble foreslått. Vi er fornøyd med at Regjeringen nå mener det samme. Et frivillig register, f.eks. administrert av forsikringsbransjen, hvor bransjen selv setter registrering som vilkår for å få båten forsikret, vil kunne ivareta de fleste interesser i denne saken. Et viktig poeng for Fremskrittspartiet er at et slikt frivillig register ikke vil egne seg til innkreving av en eventuell avgift på småbåter. Et obligatorisk register, som ikke gir hjemmel til innkreving av avgift, krever kun en lovendring for at avgift skal kunne innkreves. Den sjansen ønsker vi ikke å ta. Derfor vil Fremskrittspartiet støtte Regjeringens forslag.

Heidi Grande Røys (SV): Det har vore ein del snakk om forslaget om gåver til frivillige organisasjonar, både i går og i dag, og enkelte har fått det til å høyrast ut som at vi som går mot dette forslaget, dermed er mot auka inntekter for organisasjonane. Det er sjølvsagt ikkje rett.

SV ser at det å utvide beløpsgrensa for skattefrådrag for gåver til frivillige organisasjonar vil kunne bidra til auka inntekter for desse. Men det er ein type offentleg finansiering av frivillige organisasjonar som – så langt – ikkje har hatt noko omfang her i landet. I tillegg til ordinær støtte over statsbudsjettet vil organisasjonane med ei slik ordning få indirekte støtte gjennom skattefrådrag til enkeltpersonar og bedrifter som vel å støtte organisasjonen. Det vil altså ikkje lenger vere politiske prioriteringar som avgjer nivået på den offentlege støtta til dei ulike organisasjonane. I staden er det dei organisasjonane som har velvilje blant dei mest velstående, som vinn kampen om offentlege kroner. Vi meiner at nivået på offentlege tilskot skal fastsetjast gjennom politiske vedtak. Det vedtaket SV var med på i vår om å endre tippenøkkelene, var ein slik type vedtak. Vi registrerer at regjeringspartia valde å gå mot det. Endringa av tippenøkkelene betydde ei betydeleg styrking av organisasjonane sin økonomi.

Når det gjeld næringsretta forskning, har SV valt å foreslå å gjeninnføre den opphavlege FUNN-ordninga framfor ei skatteincentivordning. Ordninga var svært vellykka den vesle stunda ho fekk fungere, mens vi ser at skatteordninga slit. Det har teke tid å få ho godkjend, og i enkelte fylke er det meldt om få søknader til ordninga. Vi er òg redde for at bedriftene vert meir opptekne av kva prosjekt dei kan setje i gang for å få skattefrådrag, enn å fokusere på sjølve forskinga. Ei tilskotsordning vil vere meir treffsikker i forhold til prioriterte forskingsområde.

Tilskotsordninga fungerte òg langt betre enn skatteincentivordninga, fordi ho når dei bedriftene som ikkje har ein likviditet til å gå inn i langsiktige forskingsprosjekt. Det går relativt lang tid frå ein investerer i FoU til ein får ein positiv kontantstraum tilbake. SV har difor valt å omfordele dei midlane som Regjeringa foreslår til ei skatteFUNN-ordning, til ei tilskotsordning, i tillegg til at vi har

brukt pengane til tilskot til forskings- og utviklingskontraktar og SND.

Så til slutt nokre ord om småbåtregisteret – ei merkeleg sak – som regjeringspartia tidlegare ville avvikle og no vil konkurransesutsetje og innføre som ei frivillig ordning, trass i oppmodingar frå alle kantar om å fortsetje med det som i dag er ei vellukka ordning.

Kongelig Norsk Båtforbund har nyleg sendt ut ei pressemelding som eg gjerne vil sitere frå:

«Etter at det er brukt ca. 100 millioner kroner på opprettelsen av det sentrale småbåtregisteret, mener Båtforbundet KNBF at det er skandaløst at regjeringen nå foreslår å gjøre registeret frivillig og konkurransesutsette driften. Småbåtregisteret har bevist at det nå drives kostnadseffektivt og kan vise til meget positive resultater blant annet når det gjelder å forhindre kriminalitet på sjøen.»

Vi kan jo prøve å lære av dei som har gjort dette for oss. Framstegspartiet nemnde Sverige i stad når det gjeld nettoløn, og Sverige har jo prøvd register som ei frivillig ordning. Så langt dekkjer registeret berre 20 pst. av småbåtflåten, det vert ikkje halde skikkeleg ved like, og det har mista truverde.

Registeret som vi har, har vist seg å vere nyttig for politiet, då etterforskinga av tjuveri, skadeverk og promillekøyring har vorte langt meir effektiv. Hovedredningssentralen melder at registeret bidreg til at leiteaksjonar anten ikkje vert sette i verk eller vert hurtig avblåne, noko som betyr at ein har store samfunnsøkonomiske innsparingar.

Vi kan ikkje sjå at det er eit einaste argument for forslaget frå Regjeringa. Vi har ikkje høyrte så mykje begeistras argumentasjon i denne debatten heller, og kan jo framleis oppmode regjeringspartia og Framstegspartiet om å slutte seg til det forslaget som Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV har i innstillinga.

Presidenten: Debatten i sak nr. 1 er dermed avsluttet. (Votering, se side 136)

S a k n r . 2

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven) (Innst. O. nr. 15 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 99 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og etter innlegg fra barne- og familieministeren.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torstein Rudihagen (A) (ordfører for saka): Gjeldsordningslova – eller lov av 17. juli 1992 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner – er til revisjon. Ho tredje i kraft 1. januar 1993. Dette var ein periode der veldig mange i dette landet havna i ei gjeldskrise, mange på grunn av at dei hadde mista arbeidet sitt og dermed grunnlaget for å betene dei økonomiske forpliktingane dei hadde pådrege seg og basert seg på at dei skulle klare. I tillegg fekk vi eit stort verdifall i fast eigedom, noko som førte til at sjølv om eigedomane blei selde, sat mange att med store lån.

Med omsyn både til skyldnaren, fordringshavarane og samfunnet for øvrig var det openbert behov for eit offentleg rådgivingsapparat som kunne hjelpe den enkelte med å rydde opp i den økonomiske situasjonen – eller kaoset – som var oppstått, og det var i tillegg behov for ei lovramme for gjeldsordning.

Lovas formål er nettopp å gi privatpersonar med alvorlege gjeldsproblem moglegheit til å få kontroll over sin økonomi. Ho skal òg sikre at skyldnaren innfrir sine forpliktingar så langt som mogleg, samtidig som det skjer ei ordna og rettferdig fordeling mellom kreditorane av dei midlane skyldnaren har.

Det er verdt å understreke at her er det fleire partar som det så rettferdig som mogleg skal takast omsyn til. Med andre ord: Desse omsyna må balanserast, samtidig må alminnelege samfunnsomsyn og rettsoppfatning varetakast. Gjeldsordningsinstituttet må ikkje bli ei ordning for spekulativ sanering av gjeld. Eg synest det er grunn til innleiingsvis å slå det fast, slik at det ikkje er nokon tvil om det, samtidig som eg for min del ikkje ser at verken gjeldande lovgiving eller den foreslåtte revideringa på nokon måte opnar for slik spekulativ sanering. Det er ein høg terskel for å få gjeldsordning.

Departementets evaluering – og under behandlinga her samtalar og innspel frå kommunale saksbehandlarar, Gjeldsoffer-Alliansen og mange enkeltpersonar som har fått prøvd lova i praksis – har tvert imot vist at her kan ein trygt mjuke opp lova noko for å betre skyldnarens moglegheit til å ordne opp i ein kaotisk økonomisk situasjon. Det gjeld bl.a. moglegheitene for å få gjeldsordning, betring av levekåra under gjeldsordninga, tidsramma for gjeldsordningsperioden og moglegheita for ein gong å bli ferdig med gjeldsordninga utan ein ytterlegare fem års etterperiode med moglege krav hengende over seg.

Gjeldsordningslova har med mindre unntak stått uendra sidan ho tredje i kraft i januar 1993. Etter ein gjennomgang og evaluering av lova konkluderer departementet med at gjeldsordningsinstituttet stort sett har fungert godt. Det blir likevel peika på at det har vore ulik praktisering, og at det da er behov for endringar som presiserer enkelte sentrale lovføresegner, og at det er behov for større fleksibilitet i forhold til offentlege kreditorar og større klarleik på område som i dag ikkje er lovregulerte.

Dette ligg til grunn for Regjeringas lovendringsforslag. Vidare er det foreslege relativt inngripande prosessuelle endringar med sikte på å forkorte saksbehandlingstida, herunder ei betydeleg utviding av namsmannens kompetanse, både i samband med opninga av gjeldsforhandlingar og i saker om endring av gjeldsordninga.

Komiteen er samla einig i at det blir gjort endringar med desse siktemåla. Men på mange område har eit fleirtal i komiteen gjort endringar som etter mitt syn er store forbetringar. Det er faktisk slik at regjeringspartia også er med på noko av dette. Eg skal i det følgjande avgrense meg til å omtale desse områda, i alle fall dei fleste av dei.

Både Regjeringa og komiteens medlemmer er heilt klart einige i at ein person som har fått gjeldsordning, kan bli gitt økonomisk sosialhjelp, og at det ikkje må råde noka uvisse om det. Mange høyringsinstansar meiner av same grunn at det er behov for ei føresegn i gjeldsordningslova som gjer det klart at gjeldsordning ikkje hindrar økonomisk sosialhjelp. Det er komiteens fleirtal einig i, og fleirtalet følgjer opp med forslag om dette.

I § 1-4 er det nemnt ein del forhold som er til hinder for opning av gjeldsforhandlingar, bl.a. det såkalla støytandekriteriet. Det er meint som ein tryggleiksventil for dei tilfella der gjeldsforhandling eller gjeldsordning ikkje bør kome i stand på grunn av kritikkverdige forhold knytte til søkjaren eller det forslaget til gjeldsordning som blir fremma.

Skal respekten for og tilliten til gjeldsordningsinstituttet vere der, og skal ein vere trygg på at instituttet ikkje blir misbrukt, er det utvilsamt behov for ei støytandevurdering etter gitte kriterium. Gjeld til det offentlege blir etter gjeldande lov særbehandla og er eit hinder for gjeldsordning. Ein person kan bli nekta gjeldsordning dersom meir enn 60 pst. av gjelda er skatte- og avgiftskrav. Regjeringa foreslår å oppheve denne regelen. Departementet peikar da også på i proposisjonen at eit av hovudformåla med lovrevideringa er at det skal bli lettare å kome fram til ei ordning med offentlege kreditorar. Men dette siktemålet kan i høgste grad bli drege i tvil når det under støytandevurderinga blir sagt at det ikkje kan bli opna gjeldsforhandlingar dersom «en betydelig andel av skyldnerens samlede gjeld er skatte- og avgiftsgjeld, og om skyldneren kan klandres for forhold knyttet til denne».

Regelen ser kanskje grei ut isolert sett, men sett i samanheng med forarbeida blir han ikkje det. I proposisjonen heiter det:

«Departementet antar at de hensyn som ligger bak regelen» – altså 60 pst. regelen – «kan ivaretas på betryggende måte gjennom en presisering av støtendekriteriet.»

Vidare står det under merknadene til dei enkelte føresegnene:

«Regelen vil således medføre at det må vises særlig varsomhet med å tillate åpning av gjeldsforhandlinger når skatte- og avgiftskrav utgjør 60 % eller mer av den samlede gjeld.»

Eg registrerer at dette av mange blir oppfatta som at ein opnar døra på vidt gap med den eine handa, for deret-

ter å lukke henne, i alle fall nesten med den andre. Det er derfor ei viktig presisering komitefleirtalet gjer ved å streke under at opphevinga av 60 pst.-regelen inneber at ein ikkje lenger skal ta utgangspunkt i denne, men at det skal vere ei vurdering på friare grunnlag.

Eg har forståing og sympati for det mindretalet som ønskjer å fjerne denne regelen i støytandekriteria, om at «en betydelig andel» skatte- og avgiftsgjeld skal hindre gjeldsordning. Men når Arbeidarpartiet valde å la han stå, var det ut frå at regelen seier at dette gjeld forhold som skyldnaren kan klandrast for. Da får ein heller rette søkjelyset på det som er klanderverdig. Det må vere heilt klart at bevisst unndraging av skatt og avgift eller forsøk på det er så klanderverdig at det ikkje kan bli gitt gjeldsordning. Det presiserer da også heile komiteen, men dei seier samtidig at dei ikkje er einige i at det i alle situasjonar er klanderverdig ikkje å ha levert sjølvmelding. Skyldnaren kan i nokre tilfelle ha vore i ein så vanskeleg situasjon at han eller ho ikkje har levert fått sjølvmeldinga.

Heile komiteen fremmar eit endringsforslag om høve til å oppnå gjeldsordning meir enn ein gong. Dette forslaget går utan tvil lenger enn Regjeringas forslag i å opne for slikt høve, sjølv om regjeringspartia, som er med på forslaget, i sin merknad rett nok held seg stort sett til Regjeringas opplegg. Fleirtalet uttrykkjer klart at Regjeringas forslag gir ei for streng avgrensing og meiner at slikt høve ikkje bør avgrensast til spesielt opprekna tilfelle.

Auken i arbeidsløysa aukar faren for nye gjeldskriser. Vi fekk ei oversikt, som svar frå Finansdepartementet i samband med budsjettbehandlingsa, som viser at veldig mange no sit med ei stor bruttogjeld som del av disponibel inntekt. Mange tidlegare gjeldsoffer som er ferdige med gjeldsordninga si, kan ha skaffa seg bustad med høg lånegjeld, da dei så klart måtte begynne på bar bakke. Ei gjeldsordning vil i nokre tilfelle vere den beste løysinga for kreditorar, for skyldnarar og for samfunnet. Regjeringa må derfor følgje med på utviklinga framover og eventuelt kome attende med forslag til ytterlegare oppmjuking av hovudregelen om at gjeldsordning berre kan bli gitt ein gong, om det skulle bli behov for det.

Når det gjeld satsar til livsopphald for skyldnaren i ei gjeldsordning, understrekar komiteen bl.a. at det spesielt må takast omsyn til barn og deira moglegheiter til aktivitetar og vanleg livsutfalding, skuleturar, konfirmasjon, osv., og vidare at skyldnarar som har samværsrett i høve til sine barn, får økonomisk moglegheit til å følgje opp denne retten. Eit fleirtal meiner òg at det i rettleiande satsar bør bli innarbeidd at ingen skyldnarar bør ha mindre å leve av enn 85 pst. av minstepensjonen.

Ved behandling av ulike krav under gjeldsordninga foreslår komitefleirtalet å likestille skatte- og avgiftskrav med krav frå andre kreditorar. Komiteen foreslår òg samrøystes ei endring for behandling av straffebøter og forpliktingar som har grunnlaget sitt i skade valda ved straffbar handling. Vidare er det fleirtal for at mindre gjeldspostar kan haldast utafør gjeldsordninga.

Komiteen står samla bak forslaget om at Regjeringa innan 1. juni neste år må kome med forslag til lovreglar

som gir offentlege kreditorar heimel til å godta forslag til frivillig gjeldsordning.

Komitefleirtalet foreslår òg at gjeldsordningsperiodens lengd skal gjelde frå opninga av gjeldsforhandlingane. Det er slik at belastningar som blir lagde på skyldnaren, startar allereie ved opninga av gjeldsforhandlingane, og når desse tek lang tid, får skyldnaren i realiteten ein lengre gjeldsordningsperiode om perioden ikkje blir rekna frå opningstidspunktet.

Regjeringa foreslår å vidareføre ordninga med ein fem års etterperiode. Dersom skyldnaren i denne perioden mottek store gåver eller gevinstar, kan kreditorane få sin del sjølv om gjeldsordninga er avslutta. Dette forslaget har vekt sterke reaksjonar. Ja, departementet har da sjølv i proposisjonen sterke argument mot femårsregelen, men så konkluderer dei likevel med å behalde han. Eg må seie at denne proposisjonen ber preg av indre ueinigheit i Regjeringa og mellom departementa på så mange område. Eg får ei kjensle av at barne- og familieministeren har blitt overkøyrd meir enn ein gong.

Departementet peikar på at ein slik etterperiode er det ingen andre land som har, og at det blir lite att av sjølv intensjonen med lova og moglegheita til ein start med først ein fem års gjeldsperiode og så endå ein fem års etterperiode. Etterperioden skapar sosial utryggleik. Mange blir usikre på om verdiauke på bustad og lønsauke skal reknast med. Og kanskje mest: Vedtaket kan på lovleg måte omgåast ved å nytte reglane om private beslagsforbod, retten til å avstå eller gi avkall på arv osv. Den som kjenner regelverket eller har tilgang på juridisk bistand, kan såleis unngå å bli ramma. Dette verker sosialt urettferdig.

Arbeidarpartiet, SV, Senterpartiet og Kystpartiet vil fjerne denne etterperioden. Dessverre blir det ikkje fleirtal for det, men vi sluttar oss subsidiært til forslaget frå Framstegspartiet om å redusere etterperioden til to år. Da blir det i alle fall vedteke ei monaleg forbetring.

Til slutt vil eg understreke det ansvaret långjevaren har når det gjeld å vurdere lånsøkjaren si evne til å betene gjeld, og derfor foreslår vi òg at finansavtalelova må gjelde på dette området.

Heilt til slutt tek eg opp forslaget Arbeidarpartiet er med på i hop med SV, Senterpartiet og Kystpartiet.

Presidenten: Representanten har tatt opp det forslaget han refererte til.

Heidi Larssen (H): Gjeldsordningsloven har stort sett fungert godt i de snart ti årene den har virket. På enkelte områder er det imidlertid behov for forbedringer, særlig fordi det har festet seg ulikheter i praktiseringen av sentrale lovbestemmelser. Det er uheldig at praktiseringen av loven kan føre til forskjellsbehandling, noe som bidrar til å undergrave legitimiteten.

På svært mange av områdene er det en enstemmig komite bak forslagene, og de fleste av dem har saksordføren redegjort for. Jeg vil derfor konsentrere meg om de punktene der det er uenighet.

Flertallet, alle andre enn regjeringspartiene, ber Regjeringen innarbeide veiledende satser for utgifter til underhold, lik 85 pst. av minstepensjonen. Som ved sosialhjelp mener regjeringspartiene at det bør foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Veiledende satser har en tendens til å bli standard og tar således ikke hensyn til om vedkommende har spesielle behov.

Flertallet vil videre likestille skatte- og avgiftskrav med andre krav. Regjeringspartiene er enige med Regjeringen i at disse kravene står i en særstilling, da det offentlige ikke kan foreta noen kreditorvurdering, og de kan ikke hindre at det påløper annen gjeld, som private kreditorer kan.

Regjeringen har foreslått å videreføre dagens ordning med at gjeldsordningen kan settes til side innen fem år dersom skyldneren mottar et betydelig beløp, men med presisering av at verdistigning på bolig ikke skal føre til at gjeldsordningen settes til side. Flertallet, det vil si regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, er enig i at det bør være en etterperiode, men er uenig om lengden. Fremskrittspartiet går inn for to år, mens regjeringspartiene går inn for fem år, som nå.

Grunnen til at vi mener det bør være en etterperiode, er at det kan virke urimelig overfor kreditorerne om skyldneren kort tid etter en gjeldsordning får arv, gave eller gevinst av betydelig omfang. Jeg har forståelse for at skyldnere kan føle at de aldri blir ferdige med gjeldsordningen, og at det kan være vanskelig å komme videre. Man skal imidlertid huske på at kreditorerne ved en gjeldsordning ikke får dekket sine krav fullt ut, altså taper penger. Det kan da virke urimelig at de ikke skal få dekket sine krav hvis skyldnerens økonomi forandrer seg totalt. Det vil nok ikke forekomme svært ofte, men det er en sikkerhetsventil i ekstraordinære tilfeller hvor verdien er av betydelig omfang.

Mindretallet hevder at denne etterperioden vil slå spesielt sosialt skjevt ut, bl.a. fordi skyldneren kan avstå fra eller gi avkall på arv. Enten man er rik eller fattig, vil man jo ikke få glede av arven hvis man avstår fra den, så jeg skjønner ikke helt hvor det usosiale ligger i dette.

Heller ikke regjeringspartiene får flertall for sitt forslag om fem års etterperiode. Vi ønsker derfor også å stemme subsidiært for Fremskrittspartiets forslag og ber om at avstemmingen blir lagt opp slik at vi kan få lov til det, og jeg går ut fra at det til slutt blir et enstemmig vedtak fra Stortinget.

Helt til slutt vil jeg ta opp det forslaget som regjeringspartiene står bak i innstillingen.

Presidenten: Heidi Larssen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Siv Jensen (FrP): Gjeldsordningsloven har virket i ti år, og det er prisverdig at man nå har gjennomgått hvordan loven har fungert. Det er kanskje noe man burde gjøre også med annen lovgivning med jevne mellomrom.

Regjeringen har særlig funnet ut at sentrale lovbestemmelser praktiseres ulikt i ulike domstoler, og at saksbehandlingstiden er uakseptabelt lang i noen tilfeller.

Fremskrittspartiet støtter de fleste av forslagene fra Regjeringen, men står også bak flere forslag som Regjeringen ikke har fremmet, og noen oppmykninger i forhold til det Regjeringen har foreslått.

De viktigste forslagene fra Regjeringen går ut på at namsmennene skal kunne åpne gjeldsforhandlinger, og at man i lovteksten, proposisjonen og finanskomiteens innstilling gir retningslinjer om hvordan reglene skal forstås. Sammen vil dette forhåpentligvis føre til kortere saksbehandlingstid, redusert arbeidsmengde for domstolene og en mer enhetlig og dermed mer rettfærdig praktisering av reglene.

Etter Regjeringens forslag skal det ikke lenger være slik at en skyldner er forhindret fra å oppnå gjeldsordning hvis skattegjelden utgjør mer enn 60 pst. av den totale gjelden. I proposisjonen har man likevel ordlagt seg på en sånn måte at det er stor fare for at de som skal praktisere loven, nettopp legger til grunn denne såkalte 60 pst.-regelen. Jeg vil understreke, i likhet med et flertall i finanskomiteen, at denne 60 pst.-regelen ikke lenger skal gjelde. Den regelen som vedtas i dag, går ut på at det avgjørende er om skattegjelden er betydelig i forhold til totalgjelden.

Fremskrittspartiet mener at offentlige skattekrav ikke skal settes i en annen stilling enn andre krav når det er snakk om gjeldsordning. Den situasjonen som har oppstått når det er aktuelt med gjeldsordning, tilsier ikke at offentlige krav særbehandles, selv om slik særbehandling kan være aktuelt i andre sammenhenger. Regjeringen argumenterer med at det offentlige ikke velger sine skyldnere, og at det som har utløst skattekravet, f.eks. lønnsinntekt, også har skapt konkret betalingsevne. Etter min mening kan dette ikke være avgjørende når man har å gjøre med skyldnere som er i alvorlige økonomiske problemer. Det er dessuten ikke sånn at skyldnere uten videre blir kvitt all skattegjeld. Vi går derfor inn for at skattegjeld i utgangspunktet skal likestilles med alminnelig gjeld, som f.eks. lånegjeld.

Fremskrittspartiet slutter seg også til forslaget om at man kan oppnå gjeldsordning mer enn én gang. Regjeringens forslag om en slik åpning er imidlertid veldig trang. En samlet komite har gått inn for en lovtekst som gir en mer skjønnsmessig adgang til dette, men regjeringspartienes begrunnelse er nærmest identisk med Regjeringens forslag. Fra vår side går vi inn for at adgangen skal formuleres generell, men snever, slik at man kan fange opp tilfeller der det er gode, reelle grunner til at annen gangs gjeldsordning kan oppnås.

Etter gjeldende regler skal skyldner i en gjeldsordning beholde midler til underhold av seg selv og sin familie. Vi er enige i at familie i denne sammenheng også skal omfatte samboer, og står bak en merknad i komiteinnstillingen om at 85 pst. av minstepensjonen bør være det minste en skyldner skal beholde til livsopphold. Og det bør departementet snarest innarbeide i rundskriv sammen med satser for skyldnere som forsørger andre.

Vi er enige med en enstemmig komite når det gjelder hvordan man skal behandle krav som har oppstått etter straffbare handlinger. Jeg sier ikke mer om det.

Regjeringen antydte i høringsrunden at mindre krav skal kunne holdes utenfor en gjeldsordning. Dette ble støttet både av Arbeids- og administrasjonsdepartementet og av Finansdepartementet. Barne- og familiedepartementet fremsatte imidlertid ikke forslaget i proposisjonen, under henvisning til bl.a. uttalelser fra Justisdepartementet. Når vi likevel fremsetter forslaget, er det fordi jeg mener at dette gjør gjeldsordningsinstrumentet mer fleksibelt.

Komiteen støtter forslaget om regler for gjeldsordningsperiodens varighet. Fremskrittspartiet står også bak et forslag om å lovfeste tidspunktet for når gjeldsordning starter, siden det i dag er et forhandlingsspørsmål. Jeg har vondt for å se at en skyldner har noen forhandlingsposisjon når det er snakk om å bestemme starttidspunkt, og er derfor enig med Barne- og familiedepartementet i at det kan virke vilkårlig og innebære tilfeldig forskjellsbehandling om man overlater dette til frie forhandlinger. Gjeldsordningsperioden bør derfor starte når gjeldsforhandlingen er åpnet, enten det er snakk om frivillig eller tvungen gjeldsordning.

En gjeldsordning kan bli endret hvis skyldnerens økonomi forbedrer seg i løpet av gjeldsordningsperioden. Det burde være selvsagt at skyldneren i slike tilfeller informerer fordringshavere om forbedringer. Vi støtter derfor forslaget om lovfesting av slik informasjonsplikt. Vi foreslår også at det skal settes en tidsfrist på én måned for å gi slik informasjon. Det kan ikke fremstå som noen stor belastning for skyldneren, og det skal dessuten heller ikke gjelde verdistigning på bolig. Jeg synes det er rimelig og for så vidt også naturlig at kreditorer skal kunne føle seg trygge på at de får kjennskap til at forutsetninger for gjeldsordningen kan være endret.

Også den såkalte etterperioden er begrunnet bl.a. med hensynet til kreditorer. Når disse har fått nedsatt sine krav mot skyldneren, er det rimelig at de kan få dekning i midler som skyldneren får mer eller mindre tilfeldig etter at gjeldsordningsperioden er over. Fra en kreditors synspunkt vil det kunne være lite rimelig med en plutselig, stor velstandsøkning når skyldneren nettopp er blitt fri fra en rekke forpliktelser. Jeg ser imidlertid at en lang etterperiode kan være unødig belastende for skyldneren og skyldnerens familie og dessuten skape usikkerhet med hensyn til fremtidig økonomi. Dessuten skal gjeldsordning kunne være en ny start for skyldneren. Etterperioden omfatter bare mer tilfeldighetspregede inntekter, og vi har derfor funnet at en etterperiode på to år er passende, og vil fremme forslag om det. Den nye regelen bør gjelde for nye gjeldsordninger, men også slik at gjeldsordninger som allerede er oppnådd, ikke skal ha en etterperiode som varer lenger enn to år fra endringsloven trer i kraft.

Til slutt: Fremskrittspartiet har gjennom en tid nå sett med bekymring på at kredittveksten blant forbrukere faktisk tilsier at det på en eller annen måte må gå an å skaffe en oversikt over enkeltpersoners samlede gjeldsforpliktelser. Dette er et tema som skaper betydelig debatt, ikke minst fordi det er mange gode grunner til å være imot en type sentralt gjeldsregister, ikke minst av hensyn til per-

sonvern. Samtidig ser vi det at ved at man i dag egentlig ikke har altfor mange virkemidler å ta i bruk når det gjelder å få klarhet i hva som er enkeltpersoners samlede gjeld ved søknad om opptak av ny, har vi dessverre sett nok eksempler på at dette skaper for sterk kredittvekst, en kredittvekst som mange ikke klarer å betjene når det kommer til stykket. Da blir det til syvende og sist et samfunnsproblem. Derfor har vi fremmet forslag om å få utredet disse spørsmålene nærmere. Vi har altså ikke tatt endelig stilling, rett og slett fordi vi ser at det er mange avveininger som må tas i en slik diskusjon. Men vi synes at omfanget nå er dramatisk økende, problemene er økende, og derfor er det et område som Regjeringen burde se nærmere på. Vi får ikke flertall for dette, men avslutningsvis vil jeg ta opp de forslag Fremskrittspartiet enten har alene eller står sammen med andre om i innstillingen.

Presidenten: Siv Jensen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Heidi Grande Røys (SV): Saksordføreren har på ein god måte gjort greie for hovudelementa i saka, så eg skal ta for meg nokre få punkt som SV har vore særleg opptekte av. Faktisk er det slik at fleire av dei endringane som vi i dag gjer i lova, er likelydande med forslag som SV fremja då lova vart vedteken for ti år sidan. Dessverre fekk vi ikkje fleirtal då, men det er iallfall gledeleg at vi dag får fleirtal for ein del av desse tinga.

Føremålet med lova er altså å gi privatpersonar med alvorlege gjeldsproblem moglegheit til å få kontroll over økonomien sin. Det skal verte lettare å verte kvitt gjeldsproblema sine, og vi sikrar òg gjeldsofra ein verdig eksistens medan dei betalar gjelda si.

Regjeringa foreslår som eit av punkta å fjerne den såkalla 60 pst.-regelen, og ein samla komite er einig med Regjeringa i at skatte- og avgiftsgjeld skal likestillast med annan gjeld når det gjeld kva krav som skal dekkjast under gjeldsordninga. Men SV meiner altså at konsekvensen av dette må vere at ein ikkje særbehandlar skatte- og avgiftsgjeld i forhold til anna gjeld når spørsmål om å opne gjeldsforhandlingar kjem opp. Her kan gjeldsforhandling nektast opna, etter den generelle regelen i § 1-4. Vidare vil regelen medføre at gjeldsordning i visse tilfelle kan nektast opna som følgje av forhold knytte til skyldnaren si skatte- og avgiftsgjeld. Men føremålet med forslaget om endring i gjeldsordningslova har nettopp vore at det skal verte lettare for skyldnaren å kome fram til ei ordning med offentlege kreditorar. Store skjønsmessige skattekrav har i mange tilfelle vore ei medverkande årsak til at næringsdrivande har hamna i økonomiske problem. Ein slik situasjon treng ikkje ha si årsak i klanderverdige forhold som gir grunnlag for å nekte gjeldsordning. Både helseproblem og manglande kompetanse kan avgrense den enkelte si evne til sjølv å rydde opp i eit økonomisk uføre. Manglande ressursar til å innhente profesjonell hjelp til rekneskap kan òg vere ei medverkande årsak til at skatte- og avgiftsgjelda vert for høg.

SV meiner altså at storleiken på skatte- og avgiftsgjelda ikkje skal vere avgjerande for skyldnaren sine moglegheiter for gjeldsordning, og vil òg understreke at gjeldsordninga uansett vil kunne nektast om det er knytt klanderverdige forhold til gjelda. SV vil derfor under avstemminga seinare i dag gå imot § 1-4 andre ledd bokstav e.

70 000 ungar lever i fattigdom her i landet. Derfor er vi veldig glade for at lovforslaget tek opp spørsmålet om utgifter til underhold under gjeldsordning. Komiteen understrekar òg at ungene til skyldnaren skal ha rett til fritidsaktivitetar på line med andre ungar, rett til å utfalde seg, rett til skuleturar mv., og at satsane til livsopphald dermed må setjast slik at dette vert mogleg. Vi uttaler òg at skyldnarar som har samværsrett i høve til ungar skal ha økonomiske moglegheiter til å følge opp denne retten. Eit fleirtal, der SV er med, vil innarbeide rettleiande satsar der ingen skyldnarar skal ha mindre enn 85 pst. av minstepensjon til å leve av. Ein minimumssats er ein minimumssats, og eg håpar at statsråden legg opp dei rettleiande satsane på ein slik måte at dei kan forståast som det, og ikkje slik som representanten Heidi Larssen var redd for at ein slik rettleiande sats skulle forståast, som eit maksimum.

Saksordføraren var òg inne på temaet om fem års etterperiode, og sjølv om eg fullt ut deler hans synspunkt på det, vil eg kommentere dette punktet. Lovforslaget viser tydeleg at Regjeringa har fått svært mange innspel om å fjerne etterperioden på fem år. Etterperioden har møtt sterk kritikk frå fleire hald, m.a. for at det blir lite igjen av intensjonen i gjeldsordningslova om ein ny start, når det fyrst vert fastsett ein gjeldsordningsperiode på fem år og så kjem ein ny periode på fem år, der ein risikerer at det heile vert gjort om. Skyldnaren vil få ei kjensle av aldri å verte ferdig med problema, når ein skal setje sluttstrek så langt inn i framtida. Den skjønnsmessige karakteren som føresegna har, skapar òg sosial utryggleik for skyldnaren og familien i lang tid etter at gjeldsproblema er overvunne. Ein kan vere usikker på om verdistigning på bustad, ein større lønsauke eller liknande forhold vil medføre at gjeldsordninga vert sett til side. På den andre sida, som det òg har vore sagt, kan skyldnaren relativt enkelt, og på ein lovleg måte, omgå femårsregelen. Den som kjenner lovverket, eller har tilgang på juridisk hjelp, kan unngå å verte ramma av regelen. Det er difor svært sannsynleg at femårsregelen vil ramme sosialt skeivt. SV er med i eit mindretal som foreslår lova fjerna, og vil saman med Arbeidarpartiet subsidiært støtte forslaget frå Framstegspartiet om ein etterperiode på to år.

Til slutt skal eg kommentere eit forslag som SV, Senterpartiet og Kystpartiet står bak under 5.3 «Vedtakseløse av frivillig gjeldsordning». Det må vere eit mål å unngå at mange gjeldsoffer får sakene sine brakt inn for retten. Det er ei stor belastning for menneske som allereie er i ein vanskeleg situasjon. Difor meiner vi at det er viktig å oppmuntre til at frivillige gjeldsordningar vert vedtekne. Det er viktig at kreditorane er einige i ei slik løysing, men vi ser at frivillige gjeldsordningar i dag kan

forkastast av småkreditorar, og at dei kan gjere det utan noka nærare grunngeving. Vi ynskjer å fjerne den moglegheita eit lite mindretal blant kreditorane i praksis har, til å leggje ned veto mot ei frivillig gjeldsordning. Vi ynskjer at gjeldsordninga skal kunne verte vedteken når ho er godteken av fordringshavarane som til saman representerer minst fire femtedelar av dei krava som forslaget omfattar.

Eg vil ta opp det forslaget SV, i lag med fleire, har i innstillinga.

Presidenten: Heidi Grande Røys har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Björg Tørrisdal (KrF): Gjeldsordningslovens formål er å gi privatpersoner med alvorlige gjeldsproblemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi samtidig som den skal sikre at skyldneren innfrir sine forpliktelser så langt det er mulig. Det å havne i en alvorlig gjeldssituasjon kan være en stor menneskelig belastning. Det handler ikke bare om å få orden på privatøkonomien. For enkelte kan det handle om å få orden på den totale familie- og livssituasjonen. Gjeldsordningsloven skal være en hjelp, slik at det kan være overkommelig for skyldneren å gjøre opp for seg. Det er også viktig at det skjer en ordnet og rettfærdig fordeling av skyldnerens midler mellom kreditorane.

Gjeldsordningsloven ble vedtatt for ti år siden. Den har stort sett fungert godt. Men hensikten med de foreslåtte endringene i loven nå er

- å forbedre loven og gi klarhet på områder som ikke er presisert i dagens lov
- å presisere enkelte sentrale lovbestemmelser
- å gjøre endringer for å forkorte saksbehandlingstiden

Et hovedproblem i gjeldsordningssakene har vært de betydelige forskjellene i praktiseringen hos namsmennene og i domstolene.

Det er gledelig at Regjeringen har fått flertall for en rekke av de foreslåtte endringene av loven. På en rekke punkt slutter komiteen seg samlet til de foreslåtte endringene. Jeg vil komme inn på noen av punktene i forslaget til endring.

Under gjeldsordningen har skyldneren av sin inntekt rett til å beholde det som med rimelighet trengs til underhold av seg og sin husstand. Denne retten foreslås noe styrket, ved at det presiseres at også samboer etter omstendighetene kan forsørges av skyldneren under en gjeldsordning. Adgang til utvidet livsoppholdssats for foreldre som utøver samvær med egne barn etter skilsmisse, foreslås også lovfestet.

Det er enighet i komiteen om at en gjeldsordning normalt skal vare i fem år, men det er uenighet når det gjelder hvilket tidspunkt en skal regne gjeldsordningsperioden fra. Komiteens flertall går inn for at en skal regne gjeldsordningsperioden fra åpning av gjeldsforhandlingene. Regjeringspartiene støtter ikke dette, fordi det kan føre til at det gis incentiver til å trekke forhandlingene ut i tid. I proposisjonen er det foreslått å innskjerpe femårsregelen, slik at det stilles strengere krav for å fravike re-

gelen. Dermed skal det mer til enn tidligere for at gjeldsordningen vil vare i mer enn fem år.

Det er viktig at en person som har en gjeldsordning, kan gis sosialhjelp. Det er det da også enighet om i komiteen. Når det likevel på dette punktet er uenighet, går det på hvor en bestemmelse skal være nedfelt. Regjeringspartiene slutter seg til departementets vurderinger, som sier at dette i utgangspunktet passer best i sosialtjenesteloven. Komiteens flertall, alle utenom regjeringspartiene, går inn for en bestemmelse om dette i gjeldsordningsloven, og foreslår derfor en slik lovbestemmelse. Uenigheten handler ikke om realiteten i saken, men om hvor dette skal reguleres.

Regjeringen foreslår å videreføre den såkalte etterperioden, som går ut på at gjeldsordningen kan settes helt eller delvis til side innen fem år etter at gjeldsordningsperioden er avsluttet. Intensjonen er at en tilsidesettelse av en gjeldsordning skal kunne skje i de ekstraordinære tilfeller hvor skyldnerens økonomi blir totalt endret ved at han eller hun mottar en gevinst eller en arv. Regjeringspartiene støtter en videreføring av etterperioden.

En etterperiode er ikke en forlengelse av gjeldsordningen. I utgangspunktet er man ferdig med sine forpliktende innbetalinger som er framforhandlet. En kan beholde lønnsinntekt og verdiøkning på eiendom. For de aller fleste som får en gjeldsordning, vil det bety at skyldneren er ferdig med saken når gjeldsordningsperioden er over.

Regjeringspartiene mener at det er lite rimelig at en person som får en stor ekstraintekt, skal slippe å betale kort tid etter avslutningen av en sak. Vi har forståelse for ønsket om og behovet for en ny start etter en gjeldsordningsperiode. Men dersom en kort tid etter gjeldsordningsperioden er i en totalt ny økonomisk situasjon, vil dette i mange tilfeller være lite rimelig overfor kreditorene som har ettergitt gjeld. Vårt syn er derfor begrunnet i en totalvurdering, der hensynet til både debitor og kreditor er tillagt vekt. Regjeringspartiene støtter primært forslaget fra Regjeringen om en etterperiode på fem år. Men vi vil subsidiært stemme på forslaget om en etterperiode på to år, slik at det står en samlet komite bak det endelige vedtaket.

Morten Lund (Sp): Gjeldsordningsloven var ny i 1993, og det er naturlig og nødvendig med en gjennomgang og noen endringer nå. Jeg er glad for at de endringene er til skyldnerens fordel, at vi nå får endringer som gir mer lik behandling, raskere behandling, at endringene gjør at man lettere vet hva man er ferdig med, og at man får fjernet forrangen for skatte- og avgiftsgjelden. Jeg er tilfreds med at mange av de innspillene som har kommet fra dem det gjelder mest, bl.a. via Gjeldsoffer-Alliansen, blir tatt til følge.

Senterpartiet har lagt stor vekt på at gjeldsrammede som oppnår gjeldsordning, skal føle seg trygge på en ny start. Da er det positivt at det slås fast at gjeldsordningsperioden skal vare i fem år, og regnes fra åpningsdagen for forhandlingene. Det er positivt at etterperioden, da en gjeldsordning kan settes til side dersom skyldneren mot-

tar et betydelig beløp, nå settes til to år i stedet for tidligere fem år.

Senterpartiet ville stryke hele etterperioden, bl.a. fordi at det finnes dem som greier å omgå en slik regel. Men det viktigste er at det nå blir slått fast at på et visst tidspunkt er man fri.

Det er på tide at gjeld til det offentlige i form av skatter og avgifter mister sin forrang framfor annen gjeld. Dagens regel er meget urettferdig i forhold til andre kreditorer med vanskeligere økonomi enn det det offentlige har. Det er rart at den endringen ikke er kommet før.

Jeg er glad for at det er et flertall i komiteen nå som går inn for at gjeldsordningen ikke skal utelukke sosial hjelp, og likeså at det nå innføres en veiledende sats på om lag 85 pst. av minstepensjonen som minstenorm for livsopphold.

Senterpartiet er enig i at gjeldsordning ikke skal komme i stand når skyldnerens situasjon skyldes klart klanderverdig oppførsel. Det kan også være når skyldneren bevisst har unndratt seg skatter eller avgifter. Jeg ønsker imidlertid ikke at klanderverdig oppførsel i forhold til skattemyndighetene skal framheves som mer alvorlig enn overfor andre kreditorer. Senterpartiet går derfor imot § 1-4 annet ledd bokstav e.

Senterpartiet foreslår sammen med Fremskrittspartiet og Kystpartiet at konsekvensene av å opprette et sentralt gjeldsregister blir utredet. Hensynet til både låntaker og långiver taler for en slik ordning, som kan bidra til at antall gjeldsofre blir redusert. Men det er også andre hensyn som må fram.

Presidenten: Den reglementsmessige tida for formiddagens møte er straks over, men presidenten vil foreslå at vi fortsetter inntil sak nr. 2 er ferdigdebattert.

– Det anses vedtatt.

May Britt Vihovde (V): Venstre har i fleire år arbeidd for at dagens gjeldsordningslov skulle bli revidert.

For Venstre har det overordna målet ved revidering av denne lova vore å sikra ei lov som gjer at menneske som har kome opp i ein vanskeleg situasjon, får ei gjeldsordning og moglegheit for ein ny start – og at kreditorane som skal vera med på å bidra til dette, føler at dei òg blir tilgodesette. Den gjeldsordningslova som vi vedtek i dag i Stortinget, vil på mange vesentlege punkt bidra til dette.

Allereie hausten 1998 ønskte Venstre å revidera lova. Då hadde ho fungert i fem og eit halvt år. Mange av våre tillitsvalde var engasjerte i å hjelpa menneske som hadde kome opp i ein vanskeleg situasjon i ei tid då stor arbeidsløse, kombinert med høg bustadpris, høg grad av lån for å finansiera bustad og høg rente gjorde at mange fekk betalingsproblem.

Ei undersøking lagd fram av Riksrevisjonen i septem-ber 1997 om forvaltning av gjeldsordningslova peika òg på ei rekkje kritikkverdige forhold.

Tre ulike regjeringar har sidan 1998 arbeidd med å leggja fram ei evaluering av denne lova. Venstre er glad for at mange av dei endringsforslaga som vi la fram for

regjeringa Bondevik i 1998, er med i dei forslaga som Samarbeidsregjeringa har lagt fram no.

Eg vil her trekka fram nokre punkt som blir vesentleg forbetra:

- Ein sikrar tilstrekkelege livsopphaldsmidlar for barnefamiljar ved at ein får ein meir lik praksis for fastsetjing.
- Det blir mogleg å setja av midlar for å dekkja ekstrautgifter som oppstår i samband med samværsrett i høve til sin eigne barn.
- Eit samrøystes storting meiner òg at eventuelle særbidrag til barna ikkje skal brukast til fordel for kreditorane, men til fordel for barna.
- Venstre ønskjer ikkje å knytta noka grense opp mot minstepensjonen når det gjeld rettleiande satsar for livsopphald. Ulike levekostnader kan gjera at ein treng meir pengar enn 85 pst. av minstepensjonen.
- Det er svært positivt at det blir opna for at skatte- og avgiftskrav skal delta i ei gjeldsordning, og at ei gjeldsordning òg kan bli innvilga i dei tilfella der skyldnaren berre har skatte- og avgiftsgjeld.

Den mest omdiskuterte paragrafen i forslaget til endring av gjeldsordningslova gjeld lengda på gjeldsordningsperioden. For det første vil eg peika på tidspunktet som perioden skal reknast frå. For å sikra skyldnaren meiner Venstre at det er best at perioden blir rekna frå det tidspunktet det blir inngått ein avtale – dette for å hindra at tida blir trekt ut i forhandlingsperioden utan at skyldnaren har den tryggleiken at det er ein avtale.

Det mest omdiskuterte spørsmålet i denne saka – i alle fall den delen av lova som eg har fått mest innspel og tilbakemeldingar på – gjeld etterperioden etter fullført gjeldsordning. Venstre har vore svært skeptisk til denne etterperioden, då mange opplever at dei aldri blir ferdige med gjeldsordninga og kan få starta på nytt.

Forslaget frå Regjeringa om at verdiauke på bustaden ikkje skal takast med ved vurdering av om gjeldsordning skal setjast til side, er ei klar forbetring.

Det vil vera eit samrøystes storting som i dag vedtek at etterperioden skal reduserast frå fem til to år.

Med dei endringane vi vedtek i dag, er det Venstre sitt syn at gjeldsordningslova vil gi dei menneska som kjem opp i ein vanskeleg økonomisk situasjon, større moglegheit til å få gjeldsordning og større moglegheit til å kunna starta på nytt.

Statsråd Laila Dåvøy: Mange mennesker i dette landet sliter med økonomiske problemer. I mange tilfeller skyldes dette en gjeldsbyrde som har blitt for stor i forhold til inntekten. Det kan være mange årsaker til at en slik situasjon oppstår. Tidligere var tapsbringende boligsalg eller mislykket næringsvirksomhet hovedårsaken. Nå skaper også den lette tilgangen på dyre forbrukslån stadig større problem. Et viktig virkemiddel for å hjelpe folk ut av gjeldsproblemene er gjeldsordningsloven. Hitil – fra 1993 – har over 20 000 personer benyttet seg av ordningen. Hovedformålet med endringsforslagene er å bidra til en raskere og enklere saksbehandling, større likebehandling av skyldnere samt økt fleksibilitet i forhold

til offentlige kreditorer. Jeg konstaterer med tilfredshet at vi har fått bred støtte for å endre gjeldsordningsloven på dette grunnlag.

Det å ha gjeldsproblemer som ikke lar seg løse, skaper lett en svært vanskelig livssituasjon. Mange opplever problemer i forhold til enkle, men grunnleggende ting som det å opprette en bankkonto, avtale strøm- eller telefonabonnement, leie bolig, osv. Gjeldsproblemer har også vist seg å kunne skape grobunn for dyptgripende vanskeligheter på andre områder, så som helse- og samlivsproblemer. Enkelte føler problemene så tyngende at de har oppgitt arbeidslivet. Det er på denne bakgrunn meget viktige spørsmål som drøftes her i dag.

Arbeidet med å forbedre gjeldsordningsloven har i hovedsak vært konsentrert om tre områder. Det har vært nødvendig å se nærmere på enkelte sider ved saksbehandlingen. Etter forslaget skal namsmannen både kunne åpne gjeldsforhandling og stadfeste endringer. Dette vil gjøre det praktisk enklere og raskere å komme fram til en gjeldsordning.

Enkelte lovbestemmelser har vist seg å være så skjønsmessige at det har oppstått store tolkningsforskjeller. Dette gjelder bl.a. spørsmålet om når en gjeldsordning vil virke støtende, og gjeldsordningsperiodens lengde. Det er derfor foreslått justeringer i lovteksten på begge disse punkter, noe som ventelig vil føre til større likebehandling.

Et annet viktig tema i gjeldsordningsloven er de offentlige kreditorenes stilling. Ingen bør være utelukket fra å få gjeldsordning på grunn av gjeld til det offentlige. I en viss utstrekning er det slik i dag. Likevel går vi inn for å gjøre loven mer fleksibel i forhold til offentlige kreditorer. Disse endringene står sentralt i endringsforslaget, og vil kunne hjelpe en rekke mennesker som hittil ikke har kunnet få noen gjeldsordning. Henvendelser jeg har fått, tyder på at mange av disse har slitt med vanskelighetene i lang tid. Jeg er glad for at komiteen i stor utstrekning stiller seg positiv til de forslag som er framlagt på disse områdene.

Jeg har selvfølgelig merket meg at komiteen i enkelte tilfeller vi gå lenger enn det som er foreslått når det gjelder å lette situasjonen for de gjeldsrammede. Dette har jeg forståelse for, men jeg vil også minne om at det er viktige mothensyn som også skal ivaretas. Viktigst er kanskje hensynet til alle dem som tross store forsakelser makter å betale sin gjeld.

Viktigst vil trolig endringene når det gjelder skatte- og avgiftskrav, være. Hittil har de som har mer enn 60 pst. skatte- og avgiftsgjeld, i praksis ikke kunnet få noen gjeldsordning. Denne regelen foreslås nå opphevet, slik at en høy andel skatte- og avgiftsgjeld ikke lenger vil stå i veien for en gjeldsordning. Jeg har merket meg at flertallet i komiteen også vil ha full likestilling mellom skatte- og avgiftskrav og annen gjeld når det gjelder fordelingen på kreditorane.

En annen type offentlig gjeld som kan stå i veien for en gjeldsordning, er bøter og erstatninger. Også på dette området foreslås det derfor endringer. Komiteen støtter forslaget i prinsippet, men ønsker en mer nyansert regel

som skiller klarere mellom bøter og forskjellige typer erstatninger enn det som er foreslått.

I tillegg til det som nå er nevnt, inneholder proposisjonen forslag til en rekke større og mindre justeringer av loven. Etter min mening vil disse forslagene til sammen føre til at gjeldsordningsloven vil bli et enda bedre og mer målrettet virkemiddel i innsatsen mot gjeldsproblemene i private husholdninger. I tillegg kan kanskje loven nå i ytterligere grad også forebygge en uansvarlig utlånspolitikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Rudihagen (A): Eg er einig med statsråden i at her er det mange omsyn som ein skal ta vare på, ikkje berre omsynet til skyldnaren. Det presiserte eg òg i innlegget mitt. Men det blir no fleirtal for ein god del endringar i forhold til Regjeringa sitt framlegg – det som eg kalla for forbetringar:

- ei presisering av at offentleg gjeld i seg sjølv ikkje skal hindre ei gjeldsordning
- ei jamstilling av offentleg og privat gjeld under gjeldsordninga
- større moglegheit til gjeldsordning fleire gonger
- gjeldsordninga si lengd skal gjelde frå opningstidspunktet av gjeldsforhandlinga
- ein reduksjon av etterperioden frå fem til to år
- ei frårådingsplikt for kreditorar

Når eg seier at det er forbetringar, kan det jo hende at statsråden er einig med meg i det, sjølv om Regjeringa hadde gjort framlegg om noko anna. Vi opplevde jo under finansdebatten i går at Kristeleg Folkeparti gav uttrykk for at ein såg budsjettavtala med Framstegspartiet som ei klar forbetring i forhold til Regjeringa sitt forslag. Det kunne òg vere interessant å høyre om statsråden synest dette gjeld i dag. Ein del er direkte lovendingar, men ein del er uttrykt i merknads form om forståing og praktisering av reglane.

Eg vil gjerne at statsråden stadfester at denne forståinga blir lagd til grunn. Spesielt gjeld det då §1-4 e om at offentleg gjeld i seg sjølv ikkje må hindre gjeldsordning.

Statsråd Laila Dævøy: I arbeidet med gjeldsordningsloven, som både har vært ute på høring og som vi har jobbet ganske mye med også fra Barne- og familiedepartementets side, må jeg si at vi har hatt en rekke spennende debatter med andre departementer, noe som faktisk også framkommer i innstillingen. Komiteen har kanskje fått innsyn i hvordan de enkelte departementene på ulike områder har tenkt.

Når det er sagt, vil jeg si at det er mange hensyn å ta. Et hensyn som kanskje ikke har vært nevnt her i dag, men som kan ha betydning i en del sammenhenger, er i de tilfeller man har kausjonister. Spesielt gjelder dette etterperioden, der en del kausjonister kanskje må betale veldig lenge på en gjeld, mens den som har hatt en gjeldsordning, blir relativt raskt ferdig med den. Det har vært et av hensynene som jeg har vært noe opptatt av.

Det er ikke tvil om at for skyldnerne er det en del forbedringer som er lagt opp fra flertallets side i Stortinget, samtidig som det for noen av områdene faktisk ikke er uenighet om intensjon og realitet. Jeg nevner spesielt sosialhjelp, som også Kristelig Folkeparti-representanten var inne på. Vi skal selvsagt legge til grunn den forståelsen som er framkommet i Stortinget i dag, og det som ligger her fra flertallets side.

Heidi Grande Røys (SV): Eg vil ta opp to ting med statsråden.

Først veldig kort: Deler statsråden representanten Heidi Larssen si frykt for at den rettleiande satsen på 85 pst. av minstepensjon vil kunne oppfattast som ein maksimalsats og ikkje ein minimumssats? Og korleis vil eventuelt statsråden i utforminga av dei rettleiande satsane sikre at dette vert oppfatta slik som fleirtalet tek til orde for?

Det andre gjeld det som Regjeringa sjølv skriv i lovforslaget, at ingen andre land har ein regel om etterperiode, slik vi har. I høyringsrunden kom det òg svært mange innspel til Regjeringa om å fjerne regelen. Nokre grunn gav det med at det vil forenkle namsmannens oppgåve, men dei fleste grunn gav det med at det er urimeleg at kreditorane skal kunne angripe skyldnarane i ytterlegare fem år etter utløpet av perioden. Og å fjerne regelen vil vareta retten til ein ny start.

Skattedirektoratet ville oppheve regelen og viser til at det har uklare konsekvensar for skyldnaren. Forbrukarrådet og Gjeldsoffer-alliansen er òg einige om at regelen skal fjernast. Det blir då med stor undring eg ser at Regjeringa trass i desse veldig klare råda vel å vidareføre regelen og grunnjev standpunktet med at det er eit resultat av dei drøftingane som har vore førte mellom Finansdepartementet og Barne- og familiedepartementet. Men sidan innhaldet av dei drøftingane ikkje står nokon plass – i alle fall har ikkje eg funne det – kan statsråden gje oss svar på kvifor Regjeringa ikkje har fjerna regelen om etterperiode, men heller vel å vidareføre denne særnorske ordninga?

Statsråd Laila Dævøy: Først til spørsmålet om veilevende livsoppholdssatser. Tidligere har man hatt 75 pst. av minstepensjon som en veiledende norm. Uansett er det slik, det har vært slik og det vil fortsatt være slik, at selv om man får en annen prosentsats, vil livsoppholdssatsene måtte utmåles individuelt. Det betyr at en kan komme til å få enten en større prosentsats eller en lavere prosentsats i henhold til den veiledende normen. Den er kun ment som et utgangspunkt for skjønn, og det betyr at både individuelle hensyn, som jeg har vært inne på, og også hensyn til lokale forhold skal tas. Det skal ikke være noen fast grense, verken minimums- eller maksimumsgrense. Jeg tror det er viktig at vi holder fast ved det. Det betyr altså at det kan variere noe omkring 85 pst., som det nå vil bli.

Det vi vet, er at særlige utgifter til f.eks. sykdom og transport mv. kan medføre rett til f.eks. ekstra avsetning

til livsopphold, og vi har også sett at slike forhold gjøres i praksis.

Når det så gjelder det andre spørsmålet om femårsperioden som er foreslått fra Regjeringens side etter fullført gjeldsordning, er det riktig at det har vært en debatt om det, og jeg legger ikke skjul på at det er uenighet om det. Det er det for så vidt greit å si, synes jeg. Vi har likevel endt opp med å opprettholde forslaget om en femårsregel. Nå vil jeg påpeke at regjeringspartiene her i salen vil stemme subsidiært for en to års etterperiode. Vi har i alle fall ønsket en etterperiode. Det har vært mye debatt om

hvor lang den skulle være. Og det kan, som jeg nevnte i mitt forrige svar, virke særlig urimelig overfor kausjonister som har måttet tåle store tap og kanskje må betale på gjeld – noen av dem faktisk livet ut.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Flere har ikke bedt om ordet til sak 2.

(Votering, se side 150)

Nytt møte vil bli satt kl. 18 for behandling av de gjenstående saker på dagens kart.

Møtet hevet kl. 15.10.

Møte tirsdag den 3. desember kl. 18

President: Å g o t V a l l e

Sakene på dagens kart (nr. 8)

S a k n r . 3

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (fastsetting og endring av farskap) (Innst. O. nr. 26 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 93 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ulf Erik Knudsen (FrP) (ordfører for saken): Jeg føler stor glede i dag i og med at vi har en samlet komite som nå vil endre denne loven. Da stortingsrepresentant Per Sandberg og jeg fremmet et Dokument nr. 8-forslag, som referert i innstillingen, der vi tok til orde for endringer i barneloven og tvistemålsloven, håpet vi selvfølgelig på et slikt utfall. Men det er ofte langt mellom håp og politisk resultat.

Dette er ikke en politisk sak på den måten at den styres av ideologi og partipolitikk. Det er mye mer en sak som handler om sunn fornuft, om rettferdighet og om praktiske konsekvenser av at DNA-teknologien finnes.

Problemet man har erkjent, er at barneloven, slik som den har vært utformet frem til i dag, ikke sikrer rettferdighet og likhet mellom mødre og fedre, fordi alle fedre som ønsker å få en bekreftelse på om de er far eller ikke, har vært prisgitt av moren samtykker i DNA-test. Moren har hatt en vetorett.

Det største og viktigste problemet i denne sammenheng er at barnet ikke får vite hvem som er dets biologiske far, og at biologiske fedre ikke får vite om de er far eller ikke.

Barne- og familiedepartementet har arbeidet med en gjennomgang av regelverket for fastsettelse og endring av farskap. Departementet har konkludert med det samme som Dokument nr. 8-forslaget fra Sandberg og meg. Denne gjennomgangen er nå konkretisert i Ot.prp. nr. 93 for 2001-2002.

Jeg er meget glad for at dette forslaget har vært på en omfattende høring, og at det er bred enighet om de forslag som nå fremmes.

Som politikere er det viktig at vi fokuserer på barnets beste. Det må være en åpenbar rett for alle barn å kjenne sitt biologiske opphav.

Når det gjelder forholdet mellom de biologiske foreldrene, sørger naturen for at det er liten tvil om hvem som er barnets mor. Imidlertid har det historisk sett kunnet være tvil om farskapet. Dette har DNA-teknologien satt en klar stopper for. DNA har gitt oss muligheten til likestilling mellom menn og kvinner når det gjelder spørsmålet om hvem som er foreldre. Det finnes en rekke eksempler hvor personer under betydelig press, ved rettsavgjørelse eller ved erkjennelse er blitt idømt farskap, men som i ettertid har vist seg å være feil.

Det er åpenbart at loven slik den har vært, har begrenset muligheten til å rette opp slike feil. Mange menn som har kommet i denne situasjonen, har slitt med store belastninger, psykiske problemer i tillegg til økonomiske belastninger ved bl.a. å måtte betale barnebidrag. Dette vil nå kunne rettes opp og gis noe kompensasjon for.

Det er, som jeg sa, bred enighet i denne saken, bortsett fra to mindre divergenser, én fra Arbeiderpartiet og én fra SV. Når det gjelder Arbeiderpartiet, har de i og for seg et greit standpunkt, de vil ha en begrensning når det gjelder tredjemanns rett til å ta opp sak. Jeg er uenig i deres synspunkt, men det er kurant å forholde seg til.

SV er jeg derimot noe mer forundret over. I en særmerknad sier partiet at man ikke mener at «loven skal ha tilbakevirkende kraft». Jeg tror at man da ikke helt har fått med seg hovedformålet i en slik lovendring. Hovedformålet med loven er jo nettopp å rette opp enkelte store feil som er gjort før DNA-teknologien ble tatt i bruk. Så her stiller jeg meg uforstående.

Til slutt vil jeg nevne at proposisjonen legger opp til endrede muligheter for å erkjenne farskap før fødselen, og om disse regelendringene er det ingen uenighet.

Jeg vil med dette legge frem komiteens innstilling.

Trond Giske (A): Det er bred enighet i komiteen om hovedtrekkene i proposisjonen fra Regjeringen. Arbeiderpartiet mener ikke at det er teknologien som er hovedsak i denne behandlingen. Det er ikke DNA-testing eller pater est-regel. Det er ikke gjenopptakelsesfrist eller foreldelse. Hovedsaken i behandlingen av denne lovendringen er hva som er barnets beste.

Etter Arbeiderpartiets syn er det til barnets beste at man tidligst mulig får avklart hvem som er barnets far. Det er ikke i barnets interesse at det i årevis skal herske usikkerhet eller tvil om hvem som er faren. Det er ikke til barnets beste at en idømt far skal gå i årevis med den usikkerheten, eventuelt også benektelsen, som kan ligge i denne type saker. Derfor har DNA-teknologien medført en ny fordel: Vi kan med stor sikkerhet si hvem som er barnets far.

På ett punkt divergerer vi fra flertallet: Vi ønsker å opprettholde en treårsfrist for tredjepersons krav om å reise en farskapssak. Den lovendringen som komiteen

samstemmig slutter seg til, at den som idømmes eller påstås å være far, skal ha krav på DNA-testing, er vi fullt ut enige i. Men hva gjør vi i de tilfellene der barnet allerede har en etablert far og det kommer en tredjeperson som mener at han er barnets far og krever at saken skal tas opp? Skal den personen ubegrenset ha rett til å gripe inn i det etablerte familiemønsteret som allerede eksisterer? Skal den tredjepersonen ubegrenset ha rett til å ta opp en sak som vil bryte ned de vante mønstrene som barnet og foreldrene har? Jeg må si jeg er litt overrasket over at Kristelig Folkeparti, og også for så vidt Fremskrittspartiet, som i mange debatter og i mange foredrag framstår som familiens forsvarere, vil gi en tredjeperson den ubegrensede retten. Så kan man si at det kanskje er til barnets beste også å få avklart om den tredjepersonen er far. Etter hvert som barnet vokser opp, kan barnet selv ubegrenset be om å få den type DNA-testing. De rettighetene er fullt ut ivarettatt for barnet. Spørsmålet er hvilke rettigheter personen utenfor den etablerte far og den etablerte mor skal ha. Vi mener at det der må være en frist. Vi mener at tredjeperson må ta opp en slik sak innen barnet er tre år, ellers er vi redd for at en slik person utenfor de etablerte mønstrene kan ha en uberettiget makt. Det innebærer en uberettiget usikkerhetsfaktor for det etablerte familiemønsteret.

Jeg vil ta opp forslaget fra Arbeiderpartiet. Jeg vil også utfordre de kommende talere fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og også Høyre: Hvorfor kan man ikke være med og støtte dette forslaget?

Presidenten: Trond Giske har tatt opp det forslaget han refererte til.

Afshan Rafiq (H): Halvparten av norske barn fødes i dag utenfor ekteskap. Det er et bemerkelsesverdig høyt tall i internasjonal sammenheng. Heldigvis er det likevel slik at de langt fleste av de barna som fødes utenfor ekteskap, har samboende foreldre. De fleste av disse barna fødes derfor inn i trygge og stabile parforhold.

Det er likevel ikke tvil om at utviklingen har gått i retning av at flere og flere barn vokser opp med mer usikre rammer rundt familien enn tidligere. Vi må erkjenne at flere familier går i oppløsning, og at flere barn vokser opp med foreldre som ikke bor sammen. Noen barn vokser også opp uten å være sikre på hvem som er dets far.

Kjennskap til biologisk opphav har stor følelsesmessig betydning for enkeltmennesket. Etter hvert har også kjennskapet til det biologiske opphavet en større medisinsk betydning, uten at det nødvendigvis er det argumentet jeg vil vektlegge tyngst i forbindelse med denne saken.

Farskap fastsettes i dag på tre måter: enten etter paterest-regelen, etter erkjennelse eller etter dom. De fleste fedre vil som en selvfølge erkjenne farskap til sine barn. Men som jeg allerede har vært inne på, gjør samfunnsutviklingen at det er uklarhet om farskap i flere saker enn tidligere. Vi er derfor glade for at Regjeringen har lagt stor vekt på betydningen av at barn så tidlig som mu-

lig kan få mulighet til å få kjennskap til sitt biologiske opphav.

Jeg synes argumentet om at ekteskapet og det sosiale forholdet mellom foreldre og barn må vernes mot tredjemanns påstand om farskap, er et helt legitimt argument. Ekteskapet er en viktig og unik institusjon, og selv om det dessverre er slik at mange ekteskap går i oppløsning, utgjør ekteskapet på mange måter en viktig ramme om et parforhold som vi skal verne om, og som skal ha en særstilling. Dette betyr ikke at andre samlivsformer er mindreverdige på noen måte – bare så det også er sagt.

Mange er altså bekymret over at en tredjemann skal kunne ødelegge et stabilt parforhold ved å kunne sette frem påstand om at han, og ikke den som er juridisk far til barnet, er den biologiske faren. Jeg er redd for at de langt på vei har rett. Jeg er redd for at mange forhold vil bryte sammen på grunn av slike påstander. Men poenget er: Slik er det jo i dag også! I dag kan hvem som helst destabilisere et hvilket som helst parforhold eller samboerskap ved å sette frem påstand om at han er far til barnet i forholdet. Ja, frem til barnet er tre år har han sågar krav på å få reise farskapssak også, etter de reglene som gjelder i dag. Derfor vil vi oppheve de begrensningene som finnes i dag, ikke bare la tredjemann få lov til å destabilisere andres parforhold ved å sette frem påstander om farskap, men også la ham få lov til å reise sak. Så blir det nemlig klarhet og visshet rundt farskapet. To ting kan skje: enten er tredjemann faren eller så er han det ikke. Er han det ikke, er familien kvitt uheldige påstander fra en utenforstående en gang for alle, og det er en stor fordel for alle parter. Er tredjemann derimot faren, har han jo vunnet frem med et legitimt krav om å kjenne til sine egne barn. Men la meg også gjøre oppmerksom på at han samtidig har tatt på seg ganske tunge økonomiske forpliktelser.

Sannheten kan gjøre vondt, det må vi være klar over. Men som politiker har jeg liten lyst til å forklare andre mennesker hvorfor jeg synes de ikke skal få lov til å kjenne sitt biologiske opphav eller sitt avkom. Det må det være opp til folk selv å avgjøre, og det må være opp til folk å styre denne delen av sine liv. Derfor vil vi oppheve begrensningene i barneloven § 6 og la tredjemann få reise sak om farskap. Sannheten er nemlig ikke bare vond, den fører også med seg mye godt.

Et flertall i komiteen støtter også en utvidelse av muligheten til å erkjenne farskap. Fra nå av kan vordende fedre få mulighet til å erkjenne farskap i forbindelse med svangerskapskontroll. Forhåpentligvis vil mange bruke denne muligheten til å erkjenne farskapet i en mer avslappet og hyggelig atmosfære.

Samarbeidspartiene har også merket seg at staten, etter § 62 i barneloven, ved omgjørelse av farskap kun tilbakebetaler bidrag med samme sum som er innbetalt, altså krone for krone. Vi er glade for at en enstemmig komite nå ber Regjeringen se nøyere på disse forholdene og vurdere konsekvensene av en eventuell endring, slik at bidragsyttere som etter at de i en periode har betalt barnebidrag finner ut at de ikke er far til barnet, skal få tilbakebetalt bidraget enten med renter eller med en form for in-

deksregulering av beløpet, ettersom det er slik at inflasjonen sørger for at et gitt kronebeløp blir mindre og mindre verdt år for år.

Alt i alt er den lovendringen som Stortinget i dag er i ferd med å vedta, et viktig skritt i riktig retning for å sikre barns rett til å kjenne til sitt biologiske opphav. I tillegg gir den ikke bare mødre, slik det har vært hittil, men også fedre adgang til å prøve et farskap, noe som er riktig i forhold til likestilling av foreldre, og spesielt i slike saker.

May Hansen (SV): Vi behandler i dag forslag til endring i barneloven når det gjelder fastsetting og endring av farskap – en viktig og nødvendig lovendring.

Det har skjedd store forandringer i familiestrukturen de senere år. I perioden 1981–1985 ble 20 pst. av alle barn i Norge født utenfor ekteskap. I dag er denne gruppen på 49,6 pst. – eller 50 pst., som forrige taler var inne på. Det vil si at det er like vanlig med ugifte foreldre som med gifte.

Som et utgangspunkt er det viktig å vite at de fleste fedre som ikke er gift med moren ved barnets fødsel, er samboere med mor. De fleste fedre erkjenner farskapet etter eget ønske, og de fleste gjør det på fødeavdelingen etter fødselen. Den Norske Jordmorforening og Jordmorforbundet innen Norsk Sykepleierforbund har lenge ønsket at farskap skulle kunne erkjennes innenfor svangerskapsomsorgen, på svangerskapskontrollen. Dette er foreslått bl.a. for å forebygge ubehagelige situasjoner på fødeavdelingen, f.eks. at far nekter å erkjenne farskap rett etter fødselen, eller at foresatte nekter far å skrive under når far er under 18 år. Som jordmor har jeg opplevd dette mange ganger, og for mor er dette meget ubehagelig rett etter en fødsel. Forslaget om at dette nå kan gjøres innenfor svangerskapsomsorgen i roligere former, som tidligere taler var inne på, er nødvendig og riktig. SV er glad for det og støtter denne lovendringen. Det er også viktig for far å erkjenne farskapet allerede i svangerskapsperioden.

Forslaget til endring av barneloven § 6 blir vedtatt her i dag, og heretter vil barnet, hver av foreldrene og tredjemann som mener han er far til barnet, alltid kunne reise sak for domstolene om farskap etter ekteskap eller vedgåing. Denne endring av loven vil nå likestille barnet, kvinnen og mannen, slik at alle alltid kan reise sak om fastsettelse av farskap.

En ny § 28 a i loven vil gi retten adgang til å pålegge blodprøve og DNA-analyse når det er reist sak om fastsettelse av farskap.

Det er barnets rettigheter som er det viktigste argumentet for å støtte denne lovendringen for SV. Barnelovens utgangspunkt er barnets beste, og SV vil presisere at det er hensynet til barnets behov for å kjenne sitt biologiske opphav så tidlig som mulig som er det viktigste argumentet for oss med denne lovendringen. Dette får også etter hvert mye større medisinsk betydning, med den rivende utvikling som skjer innen genteknologi og medisin. Denne lovendringen er også i tråd med FNs barnekonvensjon. Et barn har rett til, så sant det er mulig, å kjenne sitt biologiske opphav. Men her er det mange

skjær i sjøen. Med denne lovendringen kan det også oppstå vanskelige situasjoner for alle involverte parter. Det er mange barn som har hatt en sosial far i mange år som ved denne lovendringen vil få vite at deres biologiske far er en helt annen. Mange fedre som har vært far for et barn i mange år, kan med denne lovendringen ende med å leve sammen med barnets mor uten lenger å være regnet som barnets biologiske far. SV vil derfor i tråd med Barneombudets anbefalinger presisere at barnets beste må ivaretas når barnet har levet med sosial far i mange år, og det blir fastslått at en annen mann er biologisk far til barnet. Det må ikke være automatikk i at biologisk far skal få del i barnets oppvekst, bli tildelt foreldreansvar eller kunne kreve samvær med barnet. Det må være domstolens oppgave å ivareta barnets beste, og barnet selv må bli hørt. Dette er akkurat det samme som skjer med fosterbarn som bor i fosterhjem i mange år. Hvis det er snakk om tilbakeføring, er det domstolen som avgjør ut fra barnets beste om det skal skje. Jeg er glad for at komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, har støttet denne merknaden fra SV.

Avslutningsvis vil jeg si at loven aldri vil kunne formuleres på en slik måte at alle parter i en farskapsak får ønsket resultat. Loven kan heller ikke forhindre at det oppstår smertefulle situasjoner for barn, familier og/eller mulige fedre. Det jeg håper og tror, er at dagens lovendingsforslag på sikt kan redusere antallet saker der det er tvil om farskapet. Det at mor ikke lenger kan nekte en DNA-test, vil bety at også far og barn kan få en avklaring mye tidligere.

Så til Fremskrittspartiet: På grunn av kompleksiteten i disse sakene ønsker SV at loven ikke skal ha tilbakevirkende kraft.

Ola T. Lånke (KrF): Det er en viktig og vanskelig endring i barneloven Stortinget behandler i dag. Det er argumenter som taler for og imot den foreslåtte endringen.

Sist Stortinget behandlet endringer i barnelovens regler om farskap, våren 1997, stod Kristelig Folkeparti alene om å gå imot at den som påstår seg å være far, får søksmålskompetanse. Kristelig Folkeparti valgte ut fra en vanskelig avveining å ta hensyn til at det vil kunne skade barnet hvis en utenforstående mann bryter seg inn i et ekteskap der ektefellene ønsker å fortsette samlivet. Kristelig Folkeparti konkluderte i 1997 med at barnets beste i de aller fleste tilfeller vil være å få fortsette å vokse opp i trygghet og stabilitet sammen med mor og juridisk far.

Hvorfor har vi snudd? I verdispørsmål er det viktig å ha noen overordnede prinsipper. Kristelig Folkeparti har det absolutte menneskeverd som en grunnleggende verdi. Retten til å ha mulighet til kunnskap om egen identitet og opprinnelse er grunnleggende. Vi konkluderer nå med at pater est-regelen i ytterste konsekvens er løgn satt i system, og det kan vi ikke forsvare. Familier er i lengden ikke tjent med å skjule så viktige familiehemmeligheter som dette er. Jeg viser her til den åpenhet vi etter hvert heldigvis har fått omkring adopsjon.

(Lånke)

For en-to generasjoner siden skulle slik kunnskap holdes skjult for omverdenen, og i alle fall for barnet. I dag er «alle» enige om at det er uheldig og i verste fall skadelig for barn å vokse opp med fortielse og løgner om sitt opphav. Vi tror i dag at åpenhet om disse tingene er og blir det beste. Forbausende nok har derfor Arbeiderpartiet inntatt den posisjon Kristelig Folkeparti tidligere hadde. De har gjort kjernefamiliens stabilitet og trygghet til sitt hovedanliggende – her basert på fortielse av faktiske forhold. Og begrunnelsen er altså barnets beste. Dette er noe overraskende kanskje, også ettersom en skulle tro at de nye teknologiske framskritt med bruk av DNA-testing ville ha endret alles oppfatning i en slik sak.

Dette er spesielt underlig siden Arbeiderpartiet gjentatte ganger har sagt at de er opptatt av at adoptivbarn skal ha mulighet til å bli kjent med sitt biologiske opphav. Men Arbeiderpartiet er jo ikke like konsekvente når det gjelder barn som har blitt unnfanget ved kunstig befruktning, og altså heller ikke når det gjelder fastsetting av farskap, som vi behandler her i dag. På dette området viser Arbeiderpartiet en manglende vilje til å tenke prinsipielt.

Kristelig Folkeparti mener at adoptivbarn og de som har blitt unnfanget ved hjelp av kunstig befruktning, skal ha rett til å bli kjent med sitt biologiske opphav. Men denne retten skal også gjelde barn som lever i familier der det er tvil om farskapet. Retten til å kjenne sitt biologiske opphav må gjelde alle barn.

Det er rettet kritiske spørsmål til at endringsforslaget skal ha tilbakevirkende kraft. Til det vil jeg si: Det strider mot hensynet bak lovforslaget dersom forslaget bare skal gjelde for barn som er født etter at loven trådte i kraft. Det er like viktig for barn som er født før loven trådte i kraft, å få kjennskap til sitt biologiske opphav. Det at foreldrene har innrettet seg på at sannheten aldri vil komme fram, er heller ikke akkurat egnet til å skape tillitsfulle og gode relasjoner i en familie.

De ovennevnte endringene er foreslått nettopp for å sikre at alle kan gå til sak om farskap uten vilkår eller frister. Det er etter Kristelig Folkepartis mening derfor ikke naturlig med overgangsregler. Samtidig er det også viktig å få fram at dette skal være en sak for domstolene, for retten. Det er ikke noe som skal overlates til den enkelte familie selv eller til et mer eller mindre tilfeldig valgt kontor å ta stilling til. Retten skal avgjøre. Barnet eller mor eller far i familien eller tredjeperson skal ikke ha en ubegrenset mulighet til å gripe inn, slik Trond Giske formulerte seg i sitt innlegg.

Til slutt vil jeg understreke at Kristelig Folkeparti ser svært positivt på at lovendringsforslaget legger stor vekt på at barn så tidlig som mulig skal få anledning til å få kjennskap til sitt biologiske opphav, slik at de kan vokse opp med ro og trygghet omkring disse spørsmålene.

Ola T. Heggem (Sp): Som representant for Senterpartiet har jeg ikke behov for å holde noe langt innlegg i denne saken. Senterpartiet er enig med komiteflertallet og støtter i hovedsak Regjeringens forslag til lovendring.

Vi har merket oss at høringsinstansene også i stor grad gav sin støtte til disse endringene og føler at vi er med på en lovendring som har bred støtte i befolkningen.

Begrepet «til barnets beste» er mye brukt i forarbeidet til saken, og hensynet til barnets behov for å kjenne sitt biologiske opphav så tidlig som mulig er det viktigste argument for lovendringen – dette i tråd med FN's barnekonvensjon. Dagens lov hemmer muligheten til å rette opp feil der personer er blitt idømt farskap, eller har erkjent farskap, men hvor det i ettertid har vist seg at personen ikke er barnets biologiske far. Slike feil kan nå rettes opp, slik at familier kan få visshet om biologisk farskap.

Kjennskap til biologisk opphav har stor følelsesmessig betydning for enkeltmennesket og etter hvert også større medisinsk betydning. Det er også en stor påkjenning for en mann å være juridisk far til et barn han betviler er hans, uten mulighet til å få farskapet avklart med sikkerhet. Det er opplagt også en vanskelig situasjon preget av savn og fortvilelse for en mann å være avhengig av de juridiske foreldrenes samtykke for å få avklart om han er far til barnet eller ikke. Dette rettes nå opp.

Dette var alt jeg hadde behov for å si i denne saken. Og som sagt, Senterpartiet ser disse lovendringene som betydelige forbedringer og støtter forslaget.

Statsråd Laila Dævøy: Jeg er glad for at flertallet i komiteen har sluttet seg til Regjeringens forslag til endringer i barnelovens regelverk for fastsettelse og endring av farskap.

Forslagene til endringer i barneloven innebærer at alle involverte parter skal kunne reise sak for å få klarhet i hvem som er biologisk far til et barn. Det foreslås å fjerne vilkårene og fristene for å reise sak om endring av farskap. Barnet har allerede i dag en slik ubetinget rett til å reise farskapsak. Det nye er at også mor, far og en mann som mener han kan være far til et barn, en såkalt tredjemann, kan reise sak uten at det gjelder vilkår og uten at det gjelder frister. Forslaget gjelder både i de tilfellene der mor er gift og farskapet følger direkte av ekteskapet – den såkalte pater est-regelen – og dersom det følger av at en mann har erkjent farskapet. Regjeringen foreslår også at det skal bli lettere å få gjenopptatt en sak i de tilfellene der farskapet er fastsatt ved dom. Forslaget sikrer partene i en farskapsak en mulighet til å få gjenopptatt saken dersom den har vært behandlet av retten uten at DNA-analyse forelå.

Forslagene har vært på høring og har fått bred tilslutning fra høringsinstansene.

Regjeringen har også foreslått en endring som gjør det lettere å erkjenne farskap før fødselen. Erkjennelse av farskapet kan i dag gjøres i fødselsmeldingen, altså ved fødselen, eller ved personlig fram møte for folkeregistret, fylkestyrgdekontoret eller en dommer. Regjeringen foreslår nå at alle leger og jordmødre skal kunne motta farskapserkjennelser i forbindelse med svangerskapskontroll. Bakgrunnen er at dette vil være enkelt og praktisk for foreldrene. Også dette forslaget har fått bred tilslutning i høringsrunden.

DNA-analysen har ført til økt sikkerhet og presisjon ved fastsettelse av farskap og dermed også til en økt vektlegging av kunnskap om biologisk slektskap. Det biologiske farskapet kan dessuten i medisinsk sammenheng være en viktig opplysning for barnet. Regjeringen mener at det er svært viktig for et barn å få kjennskap til sitt biologiske opphav så tidlig som mulig. Det er også hovedbegrunnelsen for at Regjeringen nå mener det er nødvendig å gi alle parter muligheten til å reise sak om farskap. De juridiske foreldrene kan også ha et stort behov for å få avklart forholdene rundt farskapet. Det kan bety mye for forholdet mellom far og barn å få avklart en tvil som er oppstått omkring farskapet. En mann som mener han er far til et barn som allerede har en juridisk far, kan også ha en legitim interesse i å få reise sak om farskapet. En endring av farskapet kan føre til at det blir mulig å etablere en etterlengtet kontakt med barnet.

En sak om endring av farskap kan også føre til uro og omveltninger i et barns liv. I tilfeller der en av partene ønsker å gå til sak om farskapet, er det imidlertid allerede oppstått en situasjon med tvil og usikkerhet rundt farskapet. Det er vanskelig å hindre at barnet blir berørt av dette. Det er derfor et behov for å gi både mor, far og en mann som mener han kan være far til et barn, muligheten til å få avklart hvem som er barnets biologiske far.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har fremmet et forslag om å beholde dagens begrensninger i tredjemanns søksmålskompetanse. Det vil si at en mann som mener han kan være far til et barn som allerede har en juridisk far, fortsatt bare skal kunne reise sak inntil barnet er tre år.

Det er klart at en tredjemanns søksmål kan føre til at barnet får en ny juridisk far. Det vil medføre at denne mannen bl.a. vil kunne kreve samvær med barnet. Deres foreldrene ikke blir enige om en samværsordning, må spørsmålet avgjøres i en egen sak om samvær for fylkesmannen eller retten. En slik avgjørelse skal, som ellers i slike saker, rette seg etter hva som er barnets beste.

Det vil kunne få like store konsekvenser for barnet dersom mor går til sak om endring av farskapet. Likeledes vil det kunne få store konsekvenser for barnet både økonomisk og følelsesmessig i tilfeller der en mann som har vært barnets juridiske og sosiale far i flere år, velger å reise farskaps sak.

Regjeringen har foreslått endringer i barnelovens regelverk for endring av farskap på bakgrunn av en avveining mellom hensynet til barnets behov for ro, stabilitet og trygghet i en etablert familie og hensynet til barnets behov for å kjenne sitt biologiske opphav. I tillegg er det tatt hensyn til juridisk mors og fars og tredjemanns behov for å få avklart det biologiske farskapet. Etter Regjeringens oppfatning er det ikke naturlig ut fra hensynet til barnets beste å stille tredjemann i noen annen stilling enn de juridiske foreldrene når det gjelder muligheten til å gå til sak for å få avklart farskapet.

Selv om vilkårene og fristene for å reise sak om farskap fjernes også for tredjemann, mener jeg at det er lite trolig at menn vil bruke søksmålsadgangen uten at det er grunnlag for det – bare for å utsette en familie for påkjen-

ning. Med en DNA-test vil det kunne fastslås med sikkerhet hvorvidt en mann er far til et barn. En mann vil altså uansett bare kunne reise sak om farskapet én gang. Det er også gitt regler i barneloven som bestemmer at dom kan avsies uten hovedforhandling dersom en DNA-test utpeker en mann til far eller viser at han ikke kan være far til et barn. En sak om farskap vil derfor kunne avgjøres relativt raskt og enkelt.

Komiteen har i sin innstilling bedt departementet om å vurdere konsekvensene av å innføre indeksregulering eller renteberegning ved tilbakebetaling av barnebidrag i de tilfellene der en mann blir frikjent for et farskap. Det må antas at de foreslåtte endringene i regelverket for endring av farskap vil føre til flere farskaps saker og dermed også noen flere saker om tilbakebetaling av bidrag. Det er imidlertid i dag svært vanskelig å anslå hvor mange krav som vil komme, og hvor store de eventuelt vil bli. Jeg vil i denne forbindelse nevne at ingen tilbakebetalingskrav mot folketrygden i regelverket for øvrig er gjenstand for indeksreguleringer eller renteberegninger. Men jeg har merket meg komiteens ønske om en vurdering av dette punktet, og vil komme tilbake til saken.

Komiteens medlemmer fra SV har fremmet forslag om at lovendringene ikke skal ha tilbakevirkende kraft. Det er imidlertid ikke sagt noe nærmere i innstillingen om hva dette forslaget innebærer. Det er etter Regjeringens oppfatning viktig at lovendringen også omfatter barn født før loven trådte i kraft. Bakgrunnen for forslagene til endringer i regelverket er nettopp å sikre at alle kan gå til sak om farskap uten vilkår eller frister. Det foreslås derfor heller ingen overgangsregler.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A): Statsråden og Arbeiderpartiet er enige om hovedtrekkene i det vi i dag skal vedta. Vi er enige om at en person som urettmessig er idømt et farskap, skal få full mulighet til å få avklart det med en DNA-test, også om farskapet tidligere er avsagt ved dom etter gammel teknologi. Vi er 100 pst. enige om at en eventuell far skal få samme mulighet som mor til å ta opp en farskaps sak for å få klarhet i om han er far eller ikke.

Der vi skiller lag, er om det fortsatt skal være slik at det i de tilfellene hvor barnet allerede har etablert en farsrelasjon, skal være en begrensning for en utenforstående tredjeperson til å få tatt opp en farskaps sak. Der mener vi at man innen barnet er tre år må ta opp en slik sak. Det er ikke en absolutt grense. Vi sier også i vårt forslag at det skal være en mulighet for dette senere hvis særlige hensyn tilsier det, men det skal ikke være en automatisk rett etter at barnet er tre år.

Nå hørte vi Høyres representant Afshan Rafiq si at dette kommer til å føre til at mange forhold kommer til å bryte sammen, at det kommer til å føre til mye sosial uro for barnet, men at sannheten skal fram. Det minner om et skuespill av salig Ibsen, «Vildanden», hvor sannheten skulle fram, koste hva det koste ville, også for barnet.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor går regjeringspartiene imot en slik begrensning på den automatiske ret-

ten? Barnet vil alltid kunne ta opp igjen saken. Hvorfor skal en person som da står utenfor, men som kan ha en mistanke om at han er far, ikke ha et press på seg til å ta opp saken når barnet er nyfødt eller så tidlig som mulig, men i stedet finne ut, etter at barnet er åtte, ti eller tolv år, at han nå vil ta opp igjen saken, eller kanskje også bare true med å ta opp igjen saken overfor moren, som kanskje ikke har fortalt sin mann om forholdet som ligger bak?

Statsråd Laila Dævøy: Jeg er glad for at vi er enige om hovedtrekkene i dette lovendringsforslaget. Den desidert viktigste røde tråden i forslaget er barnets helt klare rett til å kjenne sitt biologiske opphav, altså bli kjent med og vite hvem som er far. I avveiningen av disse spørsmålene, som jo er vanskelige, har dette vært en rød tråd. Det gjelder også det som Ola T. Lånke var inne på, nemlig dette med sannheten og retten til å få vite.

I tillegg er det slik at i de tilfellene der det er oppstått tvil om farskapet, vil barnet antakeligvis før eller senere få kjennskap til dette, og jeg er redd for at det vil være en uro i disse familiene, selv om en tredjemann da ikke kan gå til sak.

Et siste argument er tilbakemeldingene fra høringsinstansene om dette. Og jeg har lyst til å sitere Nord-Hålogaland Bispedømmeråd, som uttaler at

«det viktigste er at alle parter skal ha muligheten til å få avklart farskapet og at barnet skal få vite hvem som er dets biologiske far, selv om dette kan medføre uro og smerte over en viss tid».

Ulf Erik Knudsen (FrP): Jeg har ikke noe problem med å tiltre de fleste av synspunktene fra statsråden. Det er gode synspunkter, som jeg kjenner meg godt igjen i.

Som statsråden er kjent med, er det ikke lagt opp til at denne loven skal tre i kraft straks, men «fra den tid Kongen bestemmer», i praksis Regjeringen. Jeg synes det er viktig at vi får vite litt om når vi kan forvente at loven trer i kraft. Det er ikke noen kompliserte endringer, og som statsråden sa, er det ikke fremmet forslag om overgangsregler. Det handler vel i høyden om å sende ut noen skjemaer og litt informasjon. Jeg antar også at man har gjort en jobb på forhånd når det gjelder dette, i og med at det har vært klart relativt lenge hvor flertallet i denne sak ligger. Jeg håper at loven vil tre i kraft uten ugrunnet opphold, og at det kanskje kan bli en julegave til folket, eller at det kommer en gang i januar. Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Hvor fort kan vi vente oss at dette i praksis er på plass?

Statsråd Laila Dævøy: Det er ingen grunn for departementet til å dra ut denne saken på noen som helst måte. Det er riktig at det skal gjøres et arbeid i forkant, men så raskt som mulig utpå vårparten skal vi nok få denne loven effektivert.

Per Sandberg (FrP): Det er en merknad i innstillingen som Fremskrittspartiet ikke er med på, der komiteens flertall presiserer

«at barnets beste må ivaretas når man har levd med sosial far i mange år, og det dukker opp en biologisk far. Det må være domstolene som ivaretar barnets beste og ivaretar at barnet blir hørt».

Fremskrittspartiet står ikke inne for den merknaden, rett og slett i redsel for at det her legges opp til at domstolene skal ha mulighet til å fradømme barnet dets rettigheter som ligger i FNs barnekonvensjon. For hvis det er tanken i forbindelse med norsk barnelov, er de premisene som ligger der, ivaretatt allerede. Jeg ser ikke noen grunn til at komiteen eller Stortinget skal smøre flesk på flesk, holdt jeg på å si, hvis det er bare det som er intensjonen. Derfor mistenker jeg flertallet for å ha en ukjent agenda som skal gi statsråden mulighet for å legge føringer, enten i lovverk eller i forskrift, slik at domstolene kan gå inn og fradømme barnet dets rett til å ha samvær med sin biologiske far av hensyn til den sosiale far som har eksistert over tid. Vil statsråden avkreffe eller bekrefte mine mistanker i dette spørsmålet – for hvis hun bekrefter at så er tilfellet, tror jeg flertallet i Stortinget er på ville veier. Det må aldri bli slik at barnets rettighet til biologisk far blir svekket på noen slags måte, og heller ikke slik at biologisk fars mulighet til å ha samvær med sitt biologiske barn blir svekket. Den er allerede svak nok i norsk lovverk.

Statsråd Laila Dævøy: Etter det jeg vet om flertallets merknad, har de ikke en annen eller umotivert agenda. Jeg er enig med representanten i at barnets rettigheter overgår alt. Det er barnets beste som skal gjelde i alle sammenhenger, og fra Regjeringens side holder vi på å inkorporere Barnekonvensjonen i norsk lov. Dette er også enormt viktig. Barnets rettigheter skal ivaretas. Så hvis jeg har avkreftet med dette, er jeg glad for det.

Trond Giske (A): Først en saksopplysning. Det er ikke slik at alle interessenter og høringsinstanser slutter seg til dette forslaget. Tvert imot, den instansen som statsråden selv har til å passe på barnets beste, nemlig Barneombudet, advarer jo mot det som regjeringspartiene nå gjør, og støtter det som Arbeiderpartiet har i sitt forslag, at det skal ligge en begrensning for tredjeperson i forhold til hvor lenge man automatisk skal ha rett til å ta opp en farskapsak.

Selvsagt er det avveininger. Det er riktig som statsråden selv sa i sitt første replikk svar, at også når mor tar opp en sak etter at barnet er tre år, eller ubegrenset, og også når den som er idømt et farskap, tar opp en sak, innebærer det sosiale konsekvenser for barnet. Men der har vi avveid og funnet at det er sterke grunner for at den muligheten skal ligge der, særlig for den far som kanskje har betalt bidrag i mange år og har vært uberettiget idømt et farskap som han ønsker å få avklart med en DNA-test. Men jeg skjønner ikke hvilke avveininger som ligger til grunn for at tredjeperson skal ha en slik ubegrenset, automatisk rett til å få opp en sak også etter at den treårsfristen er gått ut, hvorfor man ikke skal ha det presset til å ta opp igjen saken før barnet er tre år.

Det må jo være bra for barnet å få avklart dette så tidlig som mulig. Det må være bra for de personene som er involvert – mor, den som er far og har tatt på seg farskapet, og også barnet – at dette blir gjort tidlig. Hvilke tungtveiende hensyn er det som gjør at statsråden så iherdig forsvarer at man ikke skal ha en begrensning på tre år, selv om det også etter tre år skal finnes en ventil i lovverket for å kunne ta opp en sak dersom særlige grunner taler for det?

Statsråd Laila Dávøy: Jeg har prøvd å svare på spørsmålet en gang før, men gjentar det gjerne.

Først vil jeg bekrefte at det er en del av høringsinstansene, som representanten sier, som har funnet det vanskelig å gå inn for akkurat denne endringen i loven. Men det er det prinsipielle i saken som gjør at Regjeringen har endt på dette standpunktet. Det er ikke naturlig slik som departementet og Regjeringen ser det, at man ut fra hensynet til barnets beste skulle stille tredjemann i en annen stilling enn f.eks. de juridiske foreldrene når det gjelder muligheten for å få avklart farskapet. Da går det igjen på barnets rett i alle sammenhenger til å få kjennskap til sitt biologiske opphav. Da ønsker vi at alle parter skal stilles likt i forhold til dette. Det har med sannhet og åpenhet å gjøre. Vi har avveid disse hensyn og funnet at barnets beste må gjelde, og vi mener at dette er barnets beste.

Trond Giske (A) (fra salen): Jeg ber om ordet til replikk.

Presidenten: Det er bare høve til to replikker. Representanten har full anledning til å melde seg på talerlisten.

De talere som fra nå får ordet, har en taletid på inntil tre minutter.

Per Sandberg (FrP): I likhet med min kollega representanten Knudsen er jeg glad for at vi har kommet så langt at vi får et vedtak i denne saken.

Jeg skal ikke stå på talerstolen og si at nå får jeg rett igjen. Jeg skal heller ikke ta fra statsråden æren når hun står her og sier at Regjeringen nå får tilslutning for sitt forslag. Jeg har fremmet dette forslaget tidligere. Jeg skal ikke ta æren for det. De som skal ha æren, er de som sitter på galleriet. Her er også svaret til Giske. Giske etterlyser tungtveiende grunner til at vi må fjerne treårsfristen. Det sitter personer som er eksempler på det på galleriet. Jeg anbefaler Giske å ta en prat med disse personene etterpå. Det sitter en far på galleriet som i 18 år har kjempet for å få bekreftet eller avkreftet hvorvidt han var far til sin datter. Etter 18 år fikk han endelig bekreftet det, og det var stor glede over at han var biologisk far.

Det sitter også personer på galleriet som har betalt bidrag i 15 og 20 år, som har fått avkreftet at de var far, og som på en måte urettmessig har betalt bidrag over så lang tid. Det er derfor vi må fjerne treårsfristen. Det er den som har vært det store problemet. Hvis Giske er opptatt av at vi skal ha en rask avklaring, hvorfor ikke sette fristen til to år, hvorfor ikke sette den til ett eller fire år?

Hvorfor tre år? Jeg skjønner ikke hvorfor Arbeiderpartiet har snudd i denne saken. For et års tid siden lå det an til at Arbeiderpartiet ville ha støttet dette forslaget, så det er tydelig at det har foregått påvirkning.

Jeg skjønner heller ikke argumentet når Giske prøver å si at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er de som alltid skal bevare familien. Det er jo klart at det er familien vi tar hensyn til. Hvis det er slik at vi ikke får forent biologisk barn og biologisk far, splitter vi jo familien. Det er det som er så viktig i slike saker, at barn får ta del i sin biologiske familie. Det er det som er viktig, og det er det som ligger til grunn for disse forslagene.

Jeg håper at dette vedtaket også fører til at vi kan ta skrittet fullt ut, for det vil jeg utfordre Stortinget på på et senere tidspunkt. Vi må gå, tror jeg, i retning av et obligatorisk DNA-register. Det vil løse alle problemer på dette feltet, både når det gjelder det familiære, og når det gjelder sykdom. Jeg håper statsråden også vil ta med seg en slik melding. Det vil iallfall sikre rettssikkerheten for enkeltindividet, og vi vil lære av historien, vi vil unngå alle de justismordene vi har vært vitne til i slike saker.

Til slutt: Jeg skjønner heller ikke merknaden til SV. Er det virkelig slik at SV verdsetter barn annerledes før loven trer i kraft, enn etter at loven trer i kraft? Er det noen verdiforskjell på de barna, hvorvidt de skal få vite om den biologiske far er til stede eller ikke?

Afshan Rafiq (H): Til representanten Giske: Vi synes det er viktig at sannheten kommer frem, fordi i dag er det faktisk slik at hvem som helst kan destabilisere et hvilket som helst ekteskap eller samboerskap ved å sette frem påstand om at han er far til barnet i forholdet. Vi synes i motsetning til Arbeiderpartiet at en tredjemann ikke bare skal få destabilisere andres parforhold, men også må ta konsekvensene av en slik påstand ved å få reise saken, slik at det blir klarhet og visshet rundt farskapet, til fordel for alle de involverte partene. Vi vil ha slutt på at tredjemann over lang tid kan få lov til å ødelegge andres familieforhold uten at det bringes på det rene hva som egentlig er sannheten. Sannheten er viktig, ikke bare for sannhetens skyld, men den er også viktig for de involverte partene.

May Hansen (SV): Jeg vil bare presisere at barnets beste og barnets rettigheter skal ivaretas. Hvis man har levd sammen med sosial far i mange år – man kan være 10, 15 år når det blir oppdaget at man har en annen biologisk far, jeg kjenner utallige eksempler hvor far ikke er far etter 15 år, og hvor man da får en ny far – er dette komplisert. Ingen i denne sal eller utenfor denne sal tror at dette ikke er komplisert. SV, som fremmet forslag i denne fellesmerknaden, mener at barnet skal ivaretas, og at domstolen må avgjøre. Det er akkurat det samme som skjer når et barn blir tatt bort fra sine foreldre og bor borte i et fosterhjem i 10–15 år. Vi mener at dette bør side-stilles, ikke for å frarøve biologisk far hans rettigheter, men for å ivareta barnets rettigheter. Det er barnet som må bestemme om han eller hun vil flytte eller ha samvær med sin biologiske far – og vi ønsker å nedtone det biolo-

giske noe. Har man vært sosial far i 15 år, er det ganske viktig, både for far og for barnet.

Når det gjelder vår merknad, vil jeg igjen presisere at barnet kan alltid reise sak. Barnets rettigheter er ivaretatt. Det vi sier, og det som skjer ved denne endringen i loven, er jo at mor og far og tredjeperson nå får like rettigheter. Det er likestilling mellom kvinnen og mannen som nå ivaretas i stor grad ved denne lovendringen. Det mener vi er viktig. Men vi har altså lagt inn denne merknaden at lovendringen ikke skal ha tilbakevirkende kraft. Det er ofte at lovendringer ikke har det.

Trond Giske (A): Først til Afshan Rafiq. Hun sier at destabilisering kan en tredjeperson forårsake uansett – men nå skal man altså få lov til å destabilisere med loven i hånd. Man trenger altså ikke denne lovendringen for at mor og den etablerte far og det barn som føler seg destabilisert, kan få avklart om tredjeperson er far eller ikke, for de tre personene har, også med Arbeiderpartiets forslag, en ubegrenset rett til å ta opp igjen den type DNA-testing. Men det Afshan Rafiq og Høyre ønsker, er også å gi en tredjeperson muligheten til ikke bare å spre ord om hvorvidt man er far eller ikke, men også å ha loven i hånd når man går løs på å destabilisere et etablert familieforhold. At det er en fordel for dem som blir destabilisert, har jeg veldig vanskelig for å se.

Så til Per Sandberg. Det er jo ikke riktig det Per Sandberg sier. Han framstiller Arbeiderpartiets forslag som om de som sitter på galleriet, eller de som sitter rundt i landet, og som har vært urettmessig idømt et farskap i mange år, nå ikke skal få muligheten til å ta opp igjen saken med Arbeiderpartiets forslag. Det er feil. Det er også slik at den som mener at man er far, med Arbeiderpartiets forslag også etter tre år har en mulighet til å få tatt opp saken. Så når det gjelder historien til Per Sandberg, om en som etter 18 år får bekreftet at han er far til denne jenta, vil en også med Arbeiderpartiets forslag ha en slik mulighet. Det vi mener, er at det ikke skal være en automatisk rett for noen som har gått i tre år, sju år eller ti år og ventet, til å få tatt det opp. Jeg går ut fra at også i dette tilfellet var man innenfor treårsfristen med å ta opp saken, slik at dette hadde vært dekt opp med det forslaget som Arbeiderpartiet har fremmet.

Jeg skjønner ikke hva som er drivkraften i avveiningen til statsråden. Ikke kan det være barnets rettigheter, for barnet har altså full mulighet også med Arbeiderpartiets forslag til å ta opp igjen en sak når som helst. Ikke kan det være mors rett, for mor har jo da full mulighet til å ta det opp. Ikke kan det være den etablerte fars rett, for han har også full mulighet, og heller ikke kan det være tredjepersons rett til å få avklart dette, for den personen har også mulighet innen tre år til ubegrenset å ta opp en farskapssak. Men hvorfor skal man ha en rettighet utover de tre årene og vente ubegrenset til man bestemmer seg for om man vil ta opp farskapssak eller ikke? Måtte det ikke være i barnets beste interesse at det ble avklart så tidlig som mulig både for den som da mener at man er far og ønsker å få etablert farskapet, og for den som i dette tilfellet er barnet? Jeg kan ikke fatte og begripe at man

mener at man ikke skal ha en slik begrensning, uansett om man er familiens forsvarer eller ikke. Men ut fra at man er barnets forsvarer, burde man være med på et slikt forslag som Arbeiderpartiet fremmer.

Per Sandberg (FrP): Representanten Giske påstår at jeg tar feil. Men en av årsakene til at vi står her i dag og skal endre loven, er faktisk treårsgrensen. Det er treårsgrensen som har sørget for at vi har hatt en rekke justismord opp gjennom de siste 10-20 årene. Det er det som er den grunnleggende årsaken til at vi har hatt slike historier. Det Giske og Arbeiderpartiet gjør, er jo bare å videreføre loven i dagens forstand. For i dag gis det også muligheter, med unntak på unntak på unntak, som Giske gir uttrykk for. Jeg vil ikke ha noe lovverk som kan ha en hel masse hull i i alle retninger. Jeg vil ha et lovverk som ivaretar barnets rettigheter og barnets beste. Det er det Arbeiderpartiet nå prøver å vri seg unna. For hva er det da som er spesielle tilfeller som ikke skal komme under treårsgrensen? Kan Giske gi meg noen eksempler på hva det er som blir spesielle tilfeller der vi kan åpne for at biologisk far kan ta en test og få dette avklart også etter tre år? Det blir en merkelig farse.

Så ville jeg gjerne – jeg fikk ikke noe skikkelig svar, men nå blir det sannsynligvis til at jeg for skylda for å trekke ut debatten, det pleier jeg å få – hatt svar også fra de andre partiene når det gjelder merknaden som er lagt inn fra SV. Hva legger de andre partiene i den merkna-den? Er det slik at det skal strammes inn i forhold til biologisk far, eller i forhold til biologisk barn? Dette er ivaretatt fra før. SVs representant sier det jo selv – dette er ivaretatt i norsk lovverk. Når statsråden i tillegg bekrefter at FNs barnekonvensjon nå skal inkorporeres etter hvert, blir jo dette ivaretatt. Hvorfor skal det da være en flertallsmerkna-d som påpeker at domstolene skal ha mulighet til å fradømme biologisk far retten til samvær med sine barn? Jeg bare spør.

Presidenten: Trond Giske har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Trond Giske (A): Det hadde jo vært en fordel både for debattens saklige innhold og lengde at man forholdt seg til andre partiers forslag slik de var, og ikke framla dem på en annen måte.

Vi opprettholder jo f.eks. ikke treårsregelen i forhold til dem som urettmessig har vært idømt et farskap som de har betalt på i 15-18 år uten å ha fått mulighet til å ta opp saken igjen. Vi gir nå mulighet til far, likestilt med mor, når et barn kommer til verden, til å få fastsette hvem som er faren ut fra en DNA-test. Dette er vesentlige endringer, og det trenger ikke Sandberg stå her og late som om det ikke er. Det er jo det Per Sandberg har stått på talerstolen her gang etter gang i tidligere sesjoner og kjempet for. Det har han fått gjennomslag for, også med Arbeiderpartiets stemmer. Den eneste forskjellen er spørsmålet om tredjeperson skal ha en ubegrenset rett også utover tre år til å ta opp en sak. Hvorfor skal man ikke ha det

presset på seg, og det kravet på seg, at man tar opp saken før det har gått tre år?

En mulighet for å ta dette opp etterpå, vil etter mitt syn nettopp være hvis man fra barnet var født, hele tiden har hevdet at man var far til barnet og aldri fått avklart det med en DNA-test.

Presidenten: Per Sandberg har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Per Sandberg (FrP): Jeg har lest merknadene og forslaget fra Arbeiderpartiet, og jeg ser ikke noen endringer, for de mulighetene som Arbeiderpartiet sier ligger i det forslaget, eksisterer allerede i dag. Det kunne vært interessant å få statsråden til å avkrefte eller bekrefte det. Problemet er jo det som det har vært snakket om tidligere i debatten, at 50 pst. av barn blir født utenfor ekteskap. Det er stor sannsynlighet for at mor, når barnet kommer til verden, ikke bor sammen med far. Det er en rekke eksempler – vi kan gå tilbake i historien – der den problematikken dukker opp at far ikke på riktig tidspunkt, innenfor tre år eller innenfor to år, har hatt anledning til i det hele tatt å få bekreftet hvorvidt han er biologisk far. Det er akkurat som dagens situasjon, og den blir videreført med det forslaget som foreligger fra Arbeiderpartiet. Det kan ikke Giske og Arbeiderpartiet vri seg vekk fra.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 159)

S a k n r . 4

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endring i lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (Innst. O. nr. 24 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 12 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det vil bli gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Afshan Rafiq (H) (sakens ordfører): Barne- og familiedepartementet foreslår i denne odelstingsproposisjonen endring i lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd. Endringen gjelder overgangsbestemmelsen i § 26 nr. 3, som omhandler barnetrygdmidler som er oppspart etter reglene i forskrift 13. september 1977 nr. 1 om hvem som skal ha rett til barnetrygd for barn som ikke blir oppfostret hos foreldrene sine eller hos adoptivforeldre.

Denne nye loven innebærer materiell endring når det gjelder rett til og disponering av barnetrygd for barn i fosterhjem og institusjoner. Etter den nye loven skal bar-

netrygd også for disse barna brukes til løpende forsørgelse i henhold til intensjonene bak barnetrygdordningen. Dette betyr at samme regler for utbetaling og disponering av barnetrygd skal gjelde for barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner som for barn ellers.

I tidligere regelverk ble det lagt opp til at barnetrygden for fosterbarn og barn i institusjon skulle nyttes til ekstraordinære utlegg og til oppsparing på egen konto. De oppsparte midlene var ment å komme barnet til nytte senere, f.eks. til utdanning. Stortingets flertall sluttet seg til forslaget om endringer i regelverket på dette punktet, jf. Innst. O. nr. 24 for 2001-2002.

§ 26 nr. 3 i den nye loven er en overgangsbestemmelse og regulerer hvem som skal få overført de barnetrygdmidlene som er oppspart på det tidspunkt loven trer i kraft. Bestemmelsen, slik den var formulert, kunne få uheldige utslag for barn som var under barnevernets omsorg. Begrunnelsen var at allerede oppsparte midler som var ment å komme barnet til nytte senere, kunne betales til foreldre som ikke ble ansett skikket til å ha omsorg for barnet. For å hindre dette foreslår Barne- og familiedepartementet i denne odelstingsproposisjonen å endre overgangsbestemmelsen i § 26 nr. 3, slik at oppsparte barnetrygdmidler skal overføres til barnet dersom det har fylt 18 år, eller til barnets verge. Dersom barnet er under barnevernets omsorg, skal pengene settes på sperret konto og overføres til barnet når det fyller 18 år. Dersom vedtak om omsorgsovertakelse blir opphevet før barnet fyller 18 år, overføres de oppsparte midlene til vergen. Dersom barnet blir tilbakeført til sine biologiske foreldre før det fyller 18 år, skal oppspart barnetrygd overføres til foreldre dersom en kan regne med at midlene blir forvaltet på en forsvarlig måte.

Komiteens flertall vil understreke at formålet med barnetrygden er å bidra til å dekke utgifter til forsørgelse av barn. Det er derfor viktig at retten til og disponeringen av barnetrygd skal gjelde for barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner, som for barn ellers. I den forbindelse er det viktig at den omsorgsperson – barnevernsinstitusjon eller fosterhjem – som har barnet boende fast hos seg, skal ha rett til å få utbetalt og disponere den månedlige barnetrygden, til barnets beste. De midlene som ved den nye lovens ikrafttredelse er oppspart, skal ikke kunne brukes verken av fosterhjem eller institusjon, men stå på sperret konto til barnet fyller 18 år.

Med dette slutter komiteen seg til Regjeringens endringsforslag. SV og Fremskrittspartiet har et tilleggsforslag, som SV vil fremsette.

G e i r - K e t i l H a n s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

May Hansen (SV): Barnetrygden er den viktigste overføringsordningen for barnefamilieene. Formålet med barnetrygden er å dekke utgifter til forsørgelse av barn. Barnetrygden er også det mest målrettede tiltaket for kontantoverføring til barnefamilieene. Ved endring av lov om barnetrygd 8. mars 2002 endret flertallet i Stortinget reglene for utbetaling av barnetrygd til barn som er under

barnevernets omsorg. Lovendringen trer i kraft 1. januar 2003. Samme regler gjelder for utbetaling og disponering av barnetrygd for barn som ikke oppfostres hos sine foreldre eller adoptivforeldre. Det betyr at fosterforeldre eller barnevernsinstitusjoner nå kan bruke barnetrygdmidlene som om de var barnets foreldre. Barnetrygden utbetales til barnets fosterforeldre eller til den barnevernsinstitusjonen der barnet bor.

Barnetrygden skal være et tilskudd til løpende underhold til barnet. Tidligere har barnetrygdmidler til barn som er under barnevernets omsorg, vært satt på bankbok og blitt brukt til store investeringer, som f.eks. sykkel, bunad til konfirmasjon osv., i samarbeid med barnevernet. Det beløpet som eventuelt har blitt spart opp på bankbok, har vært utbetalt når barnet har fylt 18 år og vært en startkapital for barn som ofte ikke har et nettverk. I dag vil barnetrygden gå til løpende utgifter hos fosterforeldre og institusjon, og barnet vil være avhengig av sosialhjelp når det er 18 år – som regel.

Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at vi var imot endringen av regelverket i Innst. O. nr. 24 for 2001-2002. Vi ønsket at man skulle administrere barnetrygden som tidligere for barn som ikke blir oppfostret hos sine foreldre, men presiserte at det skulle være mulighet for en forenkling av regelverket for bruk av barnetrygd i samarbeid med barnevernet. Det er urimelig at barnevernsinstitusjoner og fosterforeldre nå får uinnskrenket rett til å forvalte barnetrygden. Dette vil ikke ivareta barnets mulighet til å bruke oppsparte barnetrygdmidler til et startbeløp, f.eks. til studier og bolig.

Sosialistisk Venstreparti mener at barnevernsinstitusjonene får meget godt betalt av kommuner og fylker for de barna som har en institusjonsplass. Det har kommet fram utallige eksempler den siste tiden, etter at vi behandlet dette lovendringsforslaget, på at institusjoner har et millionoverskudd.

Fosterhjemsgodtgjørelse dekker også løpende utgifter for barnet. Det som er alvorlig, er at vi ikke har en godkjenningsordning for barnevernsinstitusjoner på plass, og tilsynsordningen fungerer altfor dårlig på grunn av manglende ressurser hos fylkesmannen. Her i Oslo og Akershus er tilsynsbesøkene under 50 pst.

Det flertallet, bestående av regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, her har vedtatt, er en ekstrafinansiering over statsbudsjettet til fosterforeldre og barnevernsinstitusjoner, og det på toppen av meget gode overføringer fra kommuner og fylker.

Mange familier setter barnetrygden på bok til sine barn fordi de har økonomisk mulighet til det. Det har det offentlige også råd til. Disse barna har det offentlige gått inn og tatt over ansvaret for, og de plasseres ofte i tilbud som ikke er godkjent og som man ikke har kontroll med, og mange av tilbudene er langt fra gode.

Jeg var på en konfirmasjonsgudstjeneste i fjor. En av konfirmanter var en jente jeg hadde jobbet med, som var plassert i fosterhjem. Alle jentene der hadde bunad, og det hadde hun også. Det hadde hun antakeligvis ikke hatt hvis hun ikke hadde hatt barnetrygdmidler på bok. En fratar disse barna noe som mange andre barn har mu-

ligheten til; oppsparte midler når man er 18 år. Jeg er veldig glad for at departementet fremmer forslag om at de som har oppsparte midler ved den nye barnetrygdlovens ikrafttredelse, skal sikres ved at midlene settes på sperret konto. Hvis ikke ville det ha flytt mye midler i systemet uten kontroll. Det er trist at dette ikke også gjelder alle andre barn som er under det offentliges ansvar. SV vil derfor støtte det forslaget som nå har kommet fra Regjeringa, og som er komiteens innstilling, men vi vil også fremme vårt eget forslag – det er jo da en omkamp på den endringen vi gjorde i mars:

«Stortinget ber Regjeringen sikre barnetrygdmidler for alle barn som er under omsorgsovertagelse. Midlene settes på sperret konto frem til barnet er fylt 18 år eller forvaltes i samsvar med barnevernet.»
Men SV støtter altså forslaget fra Regjeringa.

Presidenten: May Hansen har tatt opp det forslaget hun har referert.

Statsråd Laila Dævøy: Den 7. februar 2002 behandlet Odelstinget Regjeringens forslag til ny barnetrygdlov. Den nye loven trer i kraft 1. januar 2003. I stor grad blir dagens regler videreført, men det er lagt vekt på forenkling og modernisering av barnetrygdregelverket.

Den nye loven innebærer også enkelte materielle endringer. Blant annet gjelder det for disponering av barnetrygd for barn under barnevernstjenestens omsorg. Barnetrygden for disse barna skal etter gjeldende rett brukes til ekstraordinære utlegg eller til oppsparing på egen konto.

Fra 1. januar 2003 faller disse særreglene bort. Også for barn som ikke bor hos sine foreldre, skal barnetrygden nå være et tilskudd til det løpende underhold. Jeg er glad for at vi fikk Stortingets tilslutning til dette. Barnetrygden er en generell stønad som skal bidra til å dekke utgifter til forsørgelse av barn. Vi bør ikke ha særlige regler for én enkelt gruppe barn.

Det er nødvendig med en overgangsbestemmelse som regulerer forholdet til de barnetrygdmidlene som er oppspart etter dagens regler. Slik overgangsbestemmelsen lyder i dag, skal barnetrygden overføres til barnet dersom barnet er 18 år, eller til barnets verge.

Jeg ser at en slik regel kan ha uheldige utslag. I de aller fleste tilfeller er det barnets biologiske foreldre som er verge, selv om barnevernet har overtatt omsorgen. Oppsparte barnetrygdmidler kunne således bli utbetalt til foreldre som ikke blir ansett for å være skikket til å ha omsorgen for barnet. For nettopp å sikre barnetrygdmidler for barn som er under omsorg av barnevernet når den nye loven trer i kraft, foreslår vi derfor en tilføyelse til overgangsbestemmelsen. Tilføyelsen innebærer at pengene overføres til barnet når barnet fyller 18 år. Dersom vedtaket om omsorgsovertagelse blir opphevet før barnet fyller 18 år, overføres de oppsparte midlene til vergen, som altså i de aller fleste tilfeller er de biologiske foreldrene.

Jeg har merket meg forslaget fra representantene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget

innebærer i stor grad en gjeninnføring av det gamle regelverkets bestemmelser om disponering av barnetrygdmidler for barn under omsorg av barnevernet. Dette er altså bestemmelser som Stortinget opphevet så sent som i februar 2002.

Jeg er glad for at komiteens flertall har sluttet seg til lovendringsforslaget, som jeg mener vil bidra til at barnetrygd som er oppspart etter dagens regler, i størst mulig grad kan komme barnet til gode.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

May Hansen (SV): Det har siden vi behandlet dette lovendringsforslaget skjedd ganske mye. Det har kommet mange avsløringer om barnevernsinstitusjoner som fungerer altfor dårlig, men som har millionoverskudd. Og her er det snakk om en ekstra statlig finansiering som går rett inn i driften til disse barnevernsinstitusjonene. Vi har ingen godkjenningsordning på plass, vi har heller ikke tilsynsbesøk på plass, den fylkeskommunale økonomien er kjempedårlig, og vi ser jo nå at det kommer inn rapporter fra flere fylkesmenn som forteller at de ikke greier tilsynsfunksjonen.

Kan statsråden forsvare at disse midlene nå går uavgrenset inn i barnevernsinstitusjoner som ikke er kontrollert, og som ikke er godkjent? Jeg mener at det er å stjele fra disse barna.

Statsråd Laila Dāvøy: Jeg må først få bemerke at det forslaget som kommer fra Fremskrittspartiet og SV, relaterer seg ikke til det lovforslaget vi nå har lagt fram. Forslaget ville bety en endring i den loven som Stortinget faktisk vedtok i februar, og som trer i kraft om en måned. Jeg kan ikke stå her å si at vi skal reversere en lov som Stortinget faktisk vedtok for kort tid tilbake.

Til det andre: Det er riktig at det har vært en del avsløringer. Vi har en del dårlige institusjoner uten godkjenningsordning og uten kvalitetskrav. Det er også derfor barnevernsmeldingen og odelstingsproposisjonen om organisering av barnevernet er til behandling i Stortinget. Etter det jeg vet, skal Stortinget behandle dette i begynnelsen av februar. Vi vil komme rikelig tilbake til hva vi skal gjøre.

I barnevernsmeldingen har vi ikke mindre enn 70 forslag fra Regjeringens side som går på ulike virkemidler for å gjøre barnevernet bedre når det gjelder tilsynsordningen. Vi har også et forslag om godkjenningsordning og kvalitetskrav knyttet til barnevernsinstitusjonene.

Når det gjelder tilsynsordningen, har vi et arbeid på gang i Regjeringen for å forbedre den, for det er det også behov for når det gjelder barnevernsinstitusjoner.

Eirin Faldet (A): La meg bare kort bemerke at Arbeiderpartiets holdning er at barnetrygdmidlene skal følge barnet. Det er vi i utgangspunktet enig med statsråden i.

Men når det er sagt, har jeg også lyst til å si til statsråden at Arbeiderpartiet til og med har stilt spørsmål i spørretimen om dette med tilsynsordningen. Mye av kritik-

ken som har dukket opp, er nettopp på grunn av mangel på oppfølging av disse ungene og mangel på mulighet til å kontrollere. I så måte skjønner jeg skepsisen til Sosialistisk Venstreparti når slike rapporter kommer inn. Men prinsippet for Arbeiderpartiet er at barnetrygden skal gå til barna. Om pengene blir brukt til sykkel eller til bunad, så går de i hvert fall til barnets beste. Det er årsaken til at vi har sluttet oss til forslaget fra Regjeringen.

Men jeg håper nå – og det er ingen tid å miste her – at vi får på plass en ordning som gjør at ikke alle som har en barnevernsinstitusjon, blir mistenkeliggjort. Og det er faktisk statsråden og departementets ansvar.

Statsråd Laila Dāvøy: Jeg er i likhet med foregående taler opptatt av at barnetrygden også skal være for barnevernsbarn, i tråd med barnetrygdens universelle karakter, og at den skal følge barnet.

Det følger nemlig av barnetrygdloven § 1 at formålet med barnetrygden er å bidra til å dekke utgifter til forsørgelse av barn. Etter min mening bør barnetrygden ikke ha noe virkeområde utover den aldersgruppen den utbetales for, og derfor er jeg enig i den endringen som ble vedtatt tidligere i år.

Når det gjelder tilsynsordningen, har vi jobbet en god del med den. Det er ikke nytt av i år, av i fjor eller av i forfjor at fylkesmennene har påpekt at de ikke klarer å oppfylle tilsynet i barnevernet. Noe av dette tror jeg skyldes at vi ikke har en godkjenningsordning og kvalitetskrav. Det har vist seg at vi har hatt en del dårlige institusjoner. Derfor la forrige arbeiderpartiregjering fram et forslag for Stortinget om godkjenningsordning og kvalitetskrav. Vi stoppet den saken og kom tilbake nå, fordi vi måtte se den i sammenheng med endringen av organiseringen i barnevernet.

Videre når det gjelder tilsynsordningen, så er noe av problemet at man har et tilsyn i dag som baserer seg på et visst antall tilsyn i hver eneste barnevernsinstitusjon, uansett om man vet om den er god eller dårlig. Mange barnevernsinstitusjoner kjenner fylkesmennene til over tid og vet at de er svært gode. De har sagt gjentatte ganger at det ville vært bedre å kunne utføre tilsyn kanskje to–tre ganger så mye i de institusjonene som virkelig trenger det, framfor å ha like mange tilsyn – for det er det de måles etter – også i de virkelig gode institusjonene.

May Hansen (SV): SV er fullstendig klar over at det vi foreslår nå, er en reversering av loven. Vi fremmet ikke det forslaget da vi behandlet lovendringen, men vi stemte mot lovendringen sammen med Fremskrittspartiet.

Det som er kommet fram i ettertid, mener vi er så alvorlig at Stortinget bør tenke på dette én gang til. Det er fordi dette med millionoverskudd har kommet fram. Det staten nå gjør, er jo å gå inn og tilleggsfinansiere barnevernsinstitusjoner som ikke fungerer slik de skal. Det er på en måte det jeg spør statsråden om. Syns hun det er greit at vi nå går inn og finansierer dette over statsbudsjettet, en tilleggsfinansiering til barnevernsinstitusjoner som ikke er godkjent, og som det heller ikke føres tilsyn med?

Når statsråden snakker om tilsynsfunksjonen til fylkesmannen: Det som kanskje er det alvorligste, er at man ikke har tilsyn nok i barnevernsinstitusjoner. Men det er jo også slik at tilsynet med det kommunale barnevernet ikke blir ivaretatt, for det har man ikke ressurser til. Så det er noe vi også må se på når vi skal behandle dette over jul.

Jeg vil bare spørre: Er det rimelig at man tar disse pengene fra disse barna? Statsråden sier jo også at dette ikke skal gjelde etter fylte 18 år. Men det er jo ganske mange andre barn i dette landet som har foreldre som har mulighet for å sette disse pengene på bok. De barna får en startkapital, mens disse barna, som ikke har et nettverk, blir fratatt den muligheten. Og de blir fratatt også bunaden og sykkelen når dette månedlig skal gå til drift i en barnevernsinstitusjon.

Statsråd Laila Dævøy: Vi skal ikke i framtiden ha institusjoner som er såpass kommersielle at de driver med millionoverskudd. Jeg tror at når vi får de nye godkjenningsordningene og kvalitetskravene på plass, så kan det tenkes at en del av disse institusjonene ikke vil være liv laga framover. Det vil vi komme tilbake til. Men vi kan jo ikke sette saken helt på hodet heller. Det vi diskuterer i dag, er ikke hvordan vi skal finansiere barnevernsinstitusjoner. Vi diskuterer en overgangsregel, en helt annen sak enn det representanten fra SV her prøver å trekke opp, nemlig å reversere et stortingsvedtak som ble gjort i februar i år. Og det har jeg ikke fra denne talerstol anledning til – og heller ikke et ønske om – å si at vi skal gå tilbake på.

Denne saken dreier seg om at barnetrygden skal gå til barnet. Det er prinsipielt. Vi mener at barnetrygden skal gå til underhold av barna underveis for barnevernsbarn, enten de bor her eller der. Det er ikke en finansieringsordning for en barnevernsinstitusjon, og skal heller ikke være det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 159)

S a k n r . 5

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg og Hill-Marta Solberg om lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter. (Omfatter støtte til politiske partiers fylkes- og kommuneorganisasjoner) (Innst. O. nr. 28 (2002-2003), jf. Dokument nr. 8:10 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpar-

tiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter statsrådets innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ulf Erik Knudsen (FrP) (ordfører for saken): Stortinget har tidligere vedtatt at politiske partiers inntekter skal offentliggjøres. Dette skulle i utgangspunktet gjelde de sentrale deler av organisasjonene, men det er svært viktig at også fylkes- og kommunelag omfattes av de samme reglene. I innstillingen vi har til behandling, tar derfor en samlet komite til orde for at loven skal omfatte alle organisatoriske ledd i politiske partier. Likeledes ønsker komiteen at loven definerer bidragsytere som enkeltpersoner eller juridiske personer.

Det er to flertall i denne innstillingen. Fremskrittspartiet er med i begge.

Ett flertall i komiteen, bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, er av den oppfatning at det bør stilles krav om at det skal gjøres rede for alle former for bidrag av en verdi over 20 000 kr, enten det dreier seg om kontante bidrag eller ikke-kontante bidrag, som f.eks. arbeidsinnsats eller andre innsatsfaktorer som kan verdsettes til 20 000 kr eller mer.

Det samme flertallet mener at denne endringen bør være mer omfattende, og at det også bør stilles krav om at bidrag fra bidragsytere som er eller som er organisatorisk tilknyttet en av arbeidslivets hovedorganisasjoner, skal det gjøres rede for og legges frem regnskap for samlet. Dette flertallet ønsker med dette å signalisere at større åpenhet er en del av en prosess for å motvirke at noen kan «kjøpe seg» politisk innflytelse gjennom bidrag som er knyttet til bestemte politiske føringer eller bestemte politiske saker. Dette flertallet har kommet frem til at en revisjon av loven krever et noe mer omfattende endringsforslag enn det som ligger i det private forslaget, og fremmer derfor de forslag som utgjør I og II i innstillingen i denne saken.

Et annet flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Fremskrittspartiet, konstaterer at det har vært en betydelig endring av rammebetingelsene for drift av de politiske partier, og at det er lenge siden det har vært gjennomført en bred og grundig utredning av demokratiets arbeidsvilkår. Disse partiene ønsker derfor at det nå settes ned et bredt sammensatt utvalg som gjennomgår de økonomiske rammevilkårene for alle nivåer i de politiske partier. Dette fremgår av II i innstillingen.

Med dette – selv om jeg har en betydelig del igjen av min taletid – legger jeg frem komiteens innstilling.

Trond Giske (A): Det er tydelig at det er «Ally McBeal»- og «Friends»-kvelden, siden foregående taler var så forbilledlig kort. Jeg skal prøve å følge i hans fotspor.

Vi er heldige i Norge. Vi har forholdsvis lite penger i politikken. Nå høres det kanskje ikke slik ut de gangene

vi diskuterer stortingsrepresentantenes godtgjørelse eller pensjonsordninger, men det er heldigvis slik at de aller fleste av oss ikke har engasjert seg i politikken av økonomiske egeninteresser, ei heller trenger vi å bruke mesteparten av tiden vår til å tenke på det når vi jobber her. Vi slipper å bruke kvelder og helger, uker, måneder og år på «fund-raising» med tanke på neste valgkamp. Vi slipper å tenke på penger når vi stemmer, vi slipper mistanken om hvorvidt vi er kjøpt og betalt når vi tar stilling i saker.

Det er to hovedgrunner til det, tror jeg. Den ene er at vi i Norge tradisjonelt har hatt sterke partiorganisasjoner, medlemsorganisasjoner, som har stått for både valgkamper og politisk diskusjon, og det har vært folkelige bevegelser som har engasjert seg gjennom partiene. Jeg tror en annen viktig årsak er at vi i Norge ikke har hatt politisk TV-reklame. Vi ser fra andre land som har det, at dette er en svært kostbar form for valgkamp, som gjør at pengene i mye større grad blir avgjørende for hvem som vinner valget.

Likevel tror jeg ikke vi skal være naive – heller ikke i Norge. Vi ser hvordan ulike interesser bruker store pengesummer på lobbyister, på aktiv påvirkning, på systematisk å sørge for at avgjørelser som betyr mye for ulike økonomiske interesser, går i den retning man ønsker. Og det er ofte at politiske avgjørelser har stor økonomisk betydning. Det kan selvsagt gjelde de sakene vi behandler i disse dager i forbindelse med statsbudsjettet, men det kan også være i lokalpolitikken, anbudsrunder, reguleringer, privatiseringsprosjekter osv., som har stor betydning for ulike private interesser.

Vi ser derfor at vi får en utvikling hvor ulike interesser gir gaver til de partiene man sympatiserer med. Det skjønner jeg fullt ut. Enhver som ønsker å påvirke politikken og har et brennende engasjement for politikk, må jo stå fritt med hensyn til å ha mulighet til å hjelpe det partiet man sympatiserer med, til å gjøre det godt.

Det jeg derimot har litt vanskeligere for å skjønne, er når man ser at folk som sympatiserer med helt andre partier, gir gaver til ulike partier, og enda mer hvor bedrifter gir gaver til ulike partier. Hvilke partier disse bedriftene stemmer på ved valg, er jo et interessant spørsmål. Jeg tror at vi også i Norge trenger et klart regelverk for den type gaver. Derfor er jeg veldig glad for at et flertall i komiteen går inn for et utvalg som på bred basis skal gå gjennom alle regler som omfatter de økonomiske rammebetingelsene for partiene – det være seg den offentlige støtten, men også de ulike private gavene som partiene får. Vi trenger også i Norge å være forberedt på en situasjon hvor pengene eventuelt vil spille en enda større rolle i politikken, slik at vi er føre var og har et klart regelverk. Det er synd at ikke regjeringspartiene er med på å nedsette et slikt utvalg, fordi jeg tror at det kan være meget positivt for å få et klart regelverk.

Vi har allerede en lov fra 1998 som krever at partiene skal ha åpenhet om gaver og inntekter fra ulike interesser. Det er det viktigste. I tillegg til regler for hvordan disse gavene skal gis, og for omfanget av dem, som kanskje et utvalg vil komme fram til, er det viktigste at det er åpenhet. For først når det er åpenhet, kan man vite hvilke

interesser som påvirker partiene, hvilke økonomiske rammebetingelser som eventuelt påvirker beslutninger.

Det vi har oppdaget, er at det er et stort hull i den loven som ble vedtatt i 1998. Intensjonen om at partiene skal offentliggjøre sine interesser og de gavene man får, har den begrensning at det bare omfatter de sentrale partiledene. Vi ønsker fra Arbeiderpartiets side – det er også bakgrunnen for forslaget – at dette også skal omfatte lokalledene. Nå ser vi at alle partiene i komiteen prinsipielt slutter seg til dette. Men det er et flertall, bestående av regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, som mener at dette skal utredes før man gjør den endringen. Det mener Arbeiderpartiet er helt unødvendig. Det er fullt mulig å gjennomføre en utredning og komme tilbake med en mer omfattende endring av loven senere, selv om man nå tetter det åpenbare hullet som er der. Derfor synes jeg det er trist at ikke vi nå i kveld kunne ha vedtatt den lovendringen som gjør at vi også krever åpenhet i lokalledene i partiene.

Jeg tar til slutt opp forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Presidenten: Trond Giske har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sonja Irene Sjøli (H) (komiteens leder): Som saksordføreren har redegjort for, er det bred enighet om en større åpenhet omkring inntektene til de politiske partiene. Dette krever en lovendring, og hele komiteen er enig i at endringen bør innebære at loven skal omfatte alle organisatoriske ledd i de politiske partiene.

Høyre mener at vi må få fullt innsyn når det gjelder hvem som gir bidrag til partiene. Noen vil kanskje påstå at Høyre har snudd i denne saken, men vi ønsker selvsagt ikke å underslå at vi stemte mot deler av loven da den ble innført for noen år siden. Men som det også vil komme fram i denne debatten, har dagens lov store svakheter. Jeg går ut fra at alle i denne salen er enige i det, siden alle partier har et ønske om å endre loven. Det finnes imidlertid legitime og aktverdige grunner for at noen så langt ikke har ønsket åpenhet om sin støtte til et parti. Det kan skyldes hensyn til familie, til arvinger, til det lokale næringsliv eller rett og slett et ønske om privatlivets fred.

Vi erkjenner likevel at vår tid krever en helt annen grad av åpenhet når det gjelder offentlighet og tilgang til informasjon enn tidligere. Høyre har selvsagt ingenting å skjule, og vi er glade for at det nå er flertall for full åpenhet.

Men la meg benytte anledningen til å presisere ett forhold: Åpenhet og offentlighet må gjelde for alle. Nettopp derfor er forslaget fra Arbeiderpartiets Jens Stoltenberg og Hill-Marta Solberg ikke godt nok. Arbeiderpartiet går rett og slett ikke langt nok når det gjelder åpenhet.

Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre står sammen om å endre lov om offentliggjøring av de politiske partiers inntekter. Disse fire partiene er enige om en avtale, som saksordføreren redegjorde for, som sikrer at pressen og allmennheten får fullt innsyn i hvem som gir partiene bidrag. Våre prinsipper er enkle.

Alle bidrag fra alle bidragsytere til alle ledd i alle partier skal opp på bordet. Enklere kan det ikke bli. Partiene skal måtte oppgi alle gaver og bidrag. Det gjelder både kontanter og alle andre former for støtte. I tillegg mener vi at det skal være en regel for hovedorganisasjonene i arbeidslivet. Et parti må vise hvor mye det mottar i støtte fra disse mektige samfunnsaktørene til sammen og sett under ett.

Arbeiderpartiets forslag bærer derimot preg av å være skreddersydd for Arbeiderpartiet selv. De sier at de vil ha slutt på hemmeligholdet om pengegaver til partiene, men når man leser Arbeiderpartiets forslag, kan man få inntrykk av at det er spesialdesignet for ikke å berøre Arbeiderpartiets spesielle forhold til LO. På toppen av dette kommer at Arbeiderpartiets landsmøte ettertrykkelig har slått fast at det fagligpolitiske samarbeidet og båndene til LO skal styrkes. Jeg har registrert at Arbeiderpartiets partisekretær, Martin Kolberg, mener dette forsterkende fagligpolitiske samarbeidet er moderne. Men åpenhet er også moderne. Derfor er jeg glad for at det nå er flertall for at forholdet og bindingene mellom Arbeiderpartiet og LO også må bli synlige. Som jeg sa, er alle partiene enige om mest mulig åpenhet. Da kan ingen være tjent med at det hersker usikkerhet om et parti har bindende avtaler med en organisasjon som også er en stor samfunnsaktør, særlig ikke hvis det partiet samtidig mottar store kontante og ikke-kontante bidrag fra den samme organisasjonen.

For Høyre er det viktig at loven omfatter krav om at det skal gjøres rede for alle former for bidrag av verdi over 20 000 kr, enten det dreier seg om kontante eller andre former for ikke-kontante bidrag, herunder arbeidsinnsats og alle andre innsatsfaktorer som kan omregnes til en slik verdi.

I Nettavisen den 26. november i år registrerte jeg at representanten Giske gjorde et stort nummer av at flertallet har satt summen for bidrag til 20 000 kr og ikke til 10 000 kr, slik Arbeiderpartiet har foreslått. Han kaller dette for «hemmelighold» og sier at regjeringspartiene «hindrer åpenhet om partienes hemmelige pengegaver fra anonyme». Med respekt å melde: Det er en ubegriplig og urimelig påstand! La meg minne om at da loven om offentlighet av politiske partiers inntekter ble vedtatt, lente man seg tungt til den tilsvarende danske loven. Beløpsgrensen er altså hentet fra Danmark, og jeg har ikke hørt noen argumenter, verken nå eller tidligere, for at 20 000 kr ikke skulle være en fornuftig størrelse.

Offentliggjøring av bidragsytere til partiene er et prinsipp. Beløpsgrenser derimot er en temmelig pragmatisk diskusjon om pragmatiske hensyn. Sannheten er vel snarere at Arbeiderpartiet bruker dette argumentet for å tåkelegge sitt eget forslag om virkelig hemmelighold. Hvis Arbeiderpartiet hadde ønsket full åpenhet – og da mener jeg full åpenhet – må de da kunne støtte flertallets forslag om at også organisasjoner som NHO og LO skulle inkluderes, men det gjør de ikke.

Å vedta lover handler også om å skape forutsigbarhet, og det handler om å ha grundige prosesser hvor de som blir berørt, får mulighet til å bli hørt. Arbeiderpartiet

foreslår her en lovendring rett over bordet i Stortinget. Og det som verre er: De vil gi loven tilbakevirkende kraft, og den skal gjelde for hele 2002. Også da loven ble innført, gav man den tilbakevirkende kraft, men da fattet man vedtaket i mai. Arbeiderpartiet foreslår nå å fatte vedtaket i desember. Realiteten i det er at privatpersoner, bedrifter og foreninger som har fulgt nåværende lov, og som har gitt penger til et fylkesparti eller kommuneparti i 2002, vil føle seg lurte. Slikt er ikke egnet til å skape respekt for det politiske systemet.

En annen sak er at en del partilag rundt omkring i vårt langstrakte land og i små kommuner vil bli nødt til å gjøre noe de kanskje aldri har gjort før, nemlig å presentere et helhetlig og revisorgodkjent regnskap. Det kunne nok ha blitt en stor utfordring for mange små lokallag. Med flertallets forslag vil de nå få mulighet til å forberede seg og legge opp gode rutiner for framtiden.

Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet, ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt utvalg som på bred basis kan drøfte finansiering av demokratiet, herunder de politiske partiers og folkevalgte gruppers virksomhet, og fremme forslag til endringer. Det har selvsagt ikke Høyre og Kristelig Folkeparti noe imot, men det er allerede et utvalg i gang med et slikt arbeid. Den pågående Makt- og demokratiutredningen 1998-2003 utreder på bred basis vilkårene for norsk folkestyre. Vi ønsker å avvente resultatet av dette arbeidet og kan ikke se behovet for en parallell utredning til Makt- og demokratiutredningen.

Avslutningsvis vil jeg igjen gjenta at Høyre ønsker full åpenhet omkring inntektene til de politiske partiene, og vi er svært tilfreds med at det nå er et bredt flertall for det.

Magnar Lund Bergho (SV): Demokratiet holdes oppe ved at det er engasjement og oppslutning som gir makt – ikke penger! En del av dette engasjementet kan handle om å samle inn småbeløp til valgkamper og liknende, men støttegaver fra privatpersoner i hundretusenklassen, slik det er blitt kjent at det skjedde i siste valgkamp, hører ikke hjemme noe sted.

Jens Ulltveit-Moe drog på seg gullbuksene, og fra egen lomme strødde han rundt seg med 100 000 kr til høyre og venstre – vel, en presisjon: til partiene Høyre og Venstre. Han hadde også ønske om en ny statsminister og gravde enda litt dypere i lommene og gav solide bidrag til kampanjen «Stem på en statsminister». Det er selvfølgelig en ærlig sak å mene at landet, eller en selv, er bedre tjent med en ny statsminister. Det er heller ikke ulovlig å gi penger til politiske partier, så lenge det ikke er snakk om korrupsjon. For oss i SV er det likevel vesentlig at dette skjer i åpenhet. I et reelt demokrati er det helt vesentlig at ikke politiske valg og prosesser skjer som en følge av transaksjoner som ikke er åpne for offentligheten, også om det skulle være fra LO eller NHO.

Det er imidlertid en bekymringsfull utvikling når sterke, private pengeinteresser får spille en avgjørende rolle for partienes handlingsmuligheter. Saken vi behandler i dag, handler nettopp om å skape åpenhet rundt penge-

strømmen til de politiske partiene. SV ønsker full åpenhet rundt disse forholdene. Vi imøteser gjerne en grundigere gjennomgang og revisjon av loven, men ser ingen grunn til at vi ikke umiddelbart skal kunne iverksette tiltak for åpnere forhold av den grunn.

Vi mener ellers helt klart at grensen bør gå på 10 000 kr, og ikke på 20 000 kr slik Høyre og Kristelig Folkeparti vil. Sonja Sjøli var veldig opptatt av åpenhet, og da spør jeg: Vil en grense på 10 000 kr gi mindre åpenhet?

Ved en utredning av loven mener vi også det er viktig at den tar for seg alle nivåer i partiene, og at den bør vurdere regler for alle typer inntekt, både direkte pengestøtte, og også indirekte støtte i form av sponing, betaling for personer eller partier. Det vi ønsker, er regler som gjør det uakseptabelt at bedrifter og privatpersoner gjennom sin økonomiske makt kan endre det politiske landskapet eller sørge for at enkelte politikere med slik hjelp velges til parlamentariske organer på bekostning av kandidater uten slik ekstra økonomisk drahjelp. Da mener jeg vi i så fall er på vei mot det jeg vil kalle amerikanske tilstander – og i denne sammenhengen er ikke det positivt ment.

Det er helt avgjørende for framtiden for vårt demokratiske system at det ikke kan herske noen tvil om de politiske partiers uavhengighet. Det bør være en tverrpolitisk interesse i det å sikre et regelverk som innebærer en så stor grad av åpenhet og innsyn at det aldri kan sås mistanke om at noen politiske partier eller politikere mottar bidrag som belønning for et bestemt politisk standpunkt.

Ola T. Lånke (KrF): Det er av stor betydning at de politiske partiene viser ryddighet og åpenhet om gaver til sine organisasjoner. I motsatt fall vil det kunne føre til mistillit til det politiske systemet. Hemmelighold av store gaver og støtte fra privatpersoner, bedrifter eller organisasjoner kan skape unødvendig mistenksomhet ute blant folk flest. Det er dessuten viktig å ha et lovverk som sikrer oss mot at gaver til politiske partier blir gitt som gjensytelser for politiske vedtak.

Det er derfor et prisverdig initiativ Jens Stoltenberg og Hill-Marta Solberg har tatt. Kristelig Folkeparti støtter forslagsstillernes intensjon om større åpenhet omkring de politiske partienes inntekter. Vi tror at større åpenhet først og fremst vil komme de politiske partiene selv til gode.

Men Kristelig Folkeparti ønsker en annen innretning på lovendringene enn Arbeiderpartiet. Flertallet i komiteen, bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har kommet til enighet om et fellesforslag som sikrer åpenheten og samtidig tar inn over seg at støtte til politiske partier er mer enn en sjekk eller pengegave satt inn på partiets konto. Lån av arbeidskraft og utlån av kontorer gratis i forbindelse med valgkamper er også støtte til partier, for å ta noen eksempler. Også dette må det være åpenhet omkring.

Flertallets forslag innebærer at Stortinget ber Regjeringen om å legge fram en proposisjon med endring av lov om offentliggjøring av de politiske partienes inntek-

ter. Det er en mer ryddig måte å gå fram på. Dette er en stor revisjon, og det er ikke tilfredsstillende at en slik lovendring skjer ved et privat lovforslag.

I punkt e i flertallets forslag ber flertallet om at Regjeringen i sin proposisjon legger fram forslag om at det sammen med partienes årsregnskap legges fram en erklæring om at det ikke foreligger muntlige eller skriftlige avtaler mellom bidragsyter og politiske partier eller dets representanter på noe nivå. Dette er et godt forslag, som bidrar til å skape ryddighet i partienes forhold til enkeltpersoner, bedrifter eller organisasjoner som gir store støt-tebeløp og samtidig har en sterk ideologisk og politisk begrunnelse for sin støtte. En slik endring vil være i de politiske partienes egen interesse, fordi det vil bidra til å redusere mistenksomhet knyttet til ekstern støtte til partiene. Samtidig kan dette motvirke at noen kjøper seg politisk innflytelse ved at bidrag er knyttet til bestemte føringer eller en bestemt stemmegivning.

Dessuten er det viktig at allmennheten får innsyn i hvilke avtaler som ulike politiske partier har inngått med forskjellige organisasjoner.

Den økende politikerforakten har vært et tilbakevendende tema i debatten om sviktende oppslutning ved de siste valgene. Jeg tror forslaget fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet kan bidra til å skape mer ryddighet omkring de politiske partienes inntekter, og dermed styrke de politiske partienes troverdighet og velgernes tillit til politikere. Det er derfor med entusiasme at Kristelig Folkeparti stiller seg bak flertallsinnstillingen fra komiteen.

Så til flertallsforslaget om å oppnevne et bredt sammensatt utvalg som på bred basis drøfter finansiering av demokratiet. Utvalg er i mange tilfeller et nyttig redskap for å få belyst alle sider av et saksområde før en beslutning skal tas. Men det er alltid klokt å vurdere hva en kan få som en ikke allerede har, ut av en utredning og veie dette opp mot hva det vil koste i form av offentlige ressurser.

Når det allerede pågår et omfattende utredningsarbeid om vilkårene for norsk folkestyre, mener vi det må være klokt i det minste å vente på at dette arbeidet blir slutført før en setter i gang et nytt. Og dersom man ikke finner at mandatet for det eksisterende utvalget er dekkende for det man vil vite mer om, kan man be om et tillegg i mandatet.

Men nå skal et nytt utvalg i sving for å utrede finansieringen av demokratiet, les: de politiske partier, og hensikten kan vel bare være å øke partistøtten. Men det trenger man ikke å nedsette et utvalg for å få til. Hittil har jo dette blitt ordnet på kammerset hos partigeneralene og deretter fulgt opp av finanskomiteen.

Når utvalget likevel kommer, er det kanskje ikke av veien med en nærmere belysning. Ja, så får vi se fram til debatten.

Ola T. Heggem (Sp): Senterpartiet er glad for det initiativ som Jens Stoltenberg og Hill-Marta Solberg har tatt gjennom dette Dokument nr. 8-forslaget, og står sammen med Arbeiderpartiet om de forslagene som legges fram

for Stortinget. For Senterpartiet er det viktig å kunne bidra til gode rammebetingelser for politisk arbeid, og til at finansieringen av slikt arbeid foregår i full åpenhet. Derfor er vi glade for at en samlet komitee slutter seg til forslagsstillernes intensjon om større åpenhet omkring de politiske partiers inntekter og derved ønske om endring i loven. Vi er også glade for at en samlet komitee uttaler at en ny lov skal omfatte alle organisatoriske ledd av de politiske partiene.

Senterpartiet er også glad for å tilhøre et flertall som gjennom vedtaket i Stortinget i dag ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt utvalg som på brei basis skal drøfte finansiering av demokratiet, herunder de politiske partiers og folkevalgte gruppers virksomhet. Jeg har selv fungert som lokallagsleder og er i dag fylkesleder og vararepresentant til sentralstyret i det partiet jeg representerer. Derfor vet jeg av egen erfaring at en akseptabel økonomi er nødvendig for å kunne opprettholde viktige demokratiske prosesser og den folkelige og brede innflytelse gjennom de politiske partiene. Akseptabel økonomi og full åpenhet om finansieringen av demokratiet er som sagt viktig for oss. Tillit til at vedtak blir fattet uten økonomiske bindinger og uten at avtaler påvirker utfallet, er helt nødvendig for å opprettholde bred tillit og forståelse for politisk arbeid. Derfor ser vi med forventning fram til at dette arbeidet kan komme i gang, og ikke minst til virkninger av et forhåpentligvis vellykket utvalgsarbeid.

På denne bakgrunn ønsker jeg å uttrykke skuffelse over at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ikke ser at deler av dette arbeidet haster, og i dag velger å gå imot forslaget fra Arbeiderpartiet om å endre loven gjennom vedtak her i dag. Senterpartiet, derimot, støtter Arbeiderpartiets forslag.

May Britt Vihovde (V): Det var Venstre ved Lars Sponheim som foreslo den eksisterende lova om offentlegheit rundt partiinntekter. Openheit og innsyn i offentlig forvaltning og utøving av folkestyret er ei viktig prinsipp sak for Venstre. Difor har vi også engasjert oss i den aktuelle saka, sjølv om vi ikkje er med i komiteen. Venstre sluttar seg til fleirtalsmerknadene frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet og deira forslag til vedtak. Dei prinsippa som ligg i dette, er betre enn i forslaget frå mindretalet. Det er sjølvsagt ingen prinsippforskjell på kontante ytingar og ytingar i form av å betala for kampanjar, stilla arbeidskraft til disposisjon etc. Mindretalet sitt forslag er etter vårt syn veldig uklart på dette punktet.

Ikkje minst er punkt e i fleirtalet sitt forslag eit viktig prinsipp. Det er ein uting at politiske parti inngår avtalar med t.d. fagforeiningar og på den måten bind den fridomen folkevalde representantar skal ha til å gjere vedtak med omsyn til dei borgarane dei skal tena, og ingen andre. Framstegspartiet har brukt spesielt sterke ord om dette, og Venstre er ikkje svært langt unna deira vurdering av slike bindingar.

Vi er glade for den utvidinga og presiseringa av prinsippet om openheit som ligg i fleirtalet sitt forslag, og

som Regjeringa skal koma tilbake til på ein grundig og gjennomtenkt måte.

Så langt eg kjenner til, har parti som så langt har hemeleghalde lokale bidrag over 20 000 kr, vedteke å endra praksis i lys av denne saka. Det er neppe nokon som ser seg tent med å halda fram med ein praksis i strid med det som er ei felles haldning i denne salen i dag. Det hasteargumentet som mindretalet viser til, er difor av liten verdi.

Til liks med Høgre og Kristeleg Folkeparti ser ikkje Venstre noka meining i å oppretta eit nytt utval på dette området, så lenge Maktutgreiinga greier ut same temaet på brei basis. Vi er einige i behovet for ein slik gjennomgang, men dette er altså allereie vareteke.

Det har vore prøvd å gjera eit stort poeng av storleiken på beløpet i denne saka, og det er kanskje det som skal vera eit symbol for å skapa kunstige skiljeliner. Venstre ser ikkje dette som det heilt store, men vi har ikkje behov for å endra den beløpsgrensa som vi tidlegare har vore med og fastsett, nemleg 20 000 kr.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Trond Giske (A): Det var komitelederens innlegg som fikk meg til å ta en treminutter.

For det første om hemmelighold er avhengig av 10 000 eller 20 000 kr: Nei, hvis jeg er blitt oppfattet slik på Nettavisen, så er det feil. Det er klart at det er positivt at regjeringspartiene også går inn for at vi skal ha full åpenhet om 20 000 kr. Det er jo riktig som Magnar Lund Bergo sier, at det blir mer åpenhet om man setter grensen på 10 000, for da inkluderer man også åpenhet om alle bidragene mellom 10 000 og 20 000, så logikken er ganske klar her. Men det er ikke det som er det fundamentale kjernepunktet i forhold til åpenhet.

For det andre: Komitelederen sa at Arbeiderpartiets forslag var «skreddersydd for Arbeiderpartiet». Det er feil i forhold til det som komitelederen insinuerte om at tilskudd fra ulike organisasjoner ikke skulle være inkludert. I vårt forslag til vedtak til lov står det i § 2 punkt 5 at regnskap over inntekter skal inneholde opplysninger om følgende inntektstyper:

«Tilskudd fra institusjoner, organisasjoner, foreninger og sammenslutninger, samt fra stiftelser og fonds.»

Det at ikke fagforeningstilskudd f.eks. skulle være inkludert, er rett og slett feil. Det skal være åpenhet – selvsagt – om det også.

Men så må jeg også si at er det noe det er ganske god åpenhet om, er det vel Arbeiderpartiets samarbeid med fagbevegelsen. Nå er det slik at vi ikke akkurat skjemmes over at flertallet i organisasjoner som har mange hundre tusen medlemmer, anbefaler at Arbeiderpartiet styrer landet, det er ikke akkurat noe vi prøver å stikke under stol. Men i den grad vi ikke lykkes med å få det samarbeidet fram, sørger gjerne Høyre eller andre partier for å få det fram. Det er ikke akkurat noen hemmelighet.

Så til det som kanskje er sakens kjerne. Når komitelederen sier at det er alvorlig at dette får tilbakevirkende kraft, betyr det at det ikke skal være åpenhet for 2002 når

vårt forslag blir nedstemt. For det er jo det vårt forslag innebærer: Hvis det som vi foreslår, blir vedtatt, vil også lokalledene til partiene få en forpliktelse til å ha åpenhet om de tilskuddene man har fått i 2002. Komitelederen kan ikke både stå og si at Høyre er de som nå kjemper for mest åpenhet, og gå imot et forslag som vil gi åpenhet allerede fra i år. Jeg tror kanskje det var katten som slapp ut av sekken her, og at man ikke ønsker den åpenheten i 2002. Hvis man hadde ønsket det allerede nå, kunne man stemt for Arbeiderpartiets lovendring. Det ville ikke vært til hinder for at man kunne gått videre med mer omfattende endringer, tvert imot skriver vi i våre merknader at vi støtter mer omfattende endringer i framtiden. Men vi hadde kunnet få tettet dette hullet allerede nå.

Mitt spørsmål til komitelederen blir: Vil Høyre nå oppfordre alle sine lokalled til også i 2002, selv om det ikke blir en endring i loven, å offentliggjøre de bidrag man har fått som omfattes av loven for sentralledet?

Sonja Irene Sjøli (H): Det er selvfølgelig ingenting i veien for at man kan oppfordre til åpenhet også for 2002. Poenget mitt var at en lov som skal ha tilbakevirkende kraft, er noe annet. Jeg tror det er veldig mange små partilag som ville fått problemer hvis de skulle presentere et helhetlig og revisorgodkjent regnskap, slik som jeg oppfatter at Arbeiderpartiet har lagt opp til. Ellers oppfordrer vi selvsagt til åpenhet.

Det var betryggende å høre at Arbeiderpartiets forslag til § 2 punkt 5 også gjelder partiorganisasjoner. Men slik jeg oppfatter dette forslaget, gjelder det bare pengegaver. Kan jeg da kanskje få bekreftet fra representanten Giske at det gjelder ikke bare kontanter, men også andre former for bidrag, ikke-økonomiske bidrag som arbeidsinnsats og andre innsatsfaktorer som andre har vært inne på her, som kontorer, gratis arbeidshjelp osv.? Det kunne være veldig bra å få høre det fra denne talerstol hvis det er riktig at Arbeiderpartiet også mener det med sin åpenhet her, og at regnskapet også skal inneholde opplysninger om det.

Ola T. Heggem (Sp): Jeg må faktisk innrømme at jeg synes det er relativt mye støy i en sak der det er stor grad av enighet. Det viktigste for alle her i dag er å få åpenhet i hele organisasjonen, og det er det enighet om.

Når det gjelder Arbeiderpartiets forslag, som vi støtter, er Arbeiderpartiet i stand til å forsvare det selv. Jeg har hele tiden valgt å tro på det som står i § 2 punkt 5, og det som nå er referert av Trond Giske. Jeg velger å tro på at det er Arbeiderpartiets intensjon.

Beløpet er uvesentlig, sier representanten fra Venstre. Jeg er faktisk ikke enig i det. I små lag, i små lokalparti, er 10 000 kr et relativt stort beløp. Beløpets størrelse og tidsaspektet er hovedargumentet for Senterpartiet for å støtte Arbeiderpartiets forslag.

Presidenten: Trond Giske har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Trond Giske (A): Jeg er glad for komitelederens oppfordring om at også Høyres lokalled bør offentliggjøre den typen gaver.

Hele saken hadde jo sitt utspring i en diskusjon i Oslo, hvor Oslo Høyre kjempet med nebb og klør mot å offentliggjøre den type gaver. Jeg forstår at man har snudd, og jeg håper det også vil være gjeldende for andre lokalled der den diskusjonen eventuelt skulle oppstå. Vi trenger den offentligheten som dette innebærer.

Arbeiderpartiet er åpent for den type erklæringer som Høyre etterlyser, også når det gjelder den type ikke-økonomiske gaver. Men Høyre ber jo bare Regjeringen om å gå videre med dette og utrede. Vi kommer nå med et helt konkret forslag, som kunne ha vært vedtatt her i kveld, for å få større åpenhet. Det er jo ingen motstrid her. Og særlig er jeg skuffet over Venstre, som skal ha all ære for at de var pådriver for den loven som kom i 1998 – det skal Venstre ha, de kjempet for den. Her har man anledning til å tette et åpenbart hull i det som ble vedtatt i 1988, og i tillegg få satt ned et utvalg som skulle gå gjennom dette på bred basis, og det synes jeg er synd at Venstre ikke kan være med og støtte.

Presidenten: Sonja Irene Sjøli har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg fikk ikke helt svar på mitt spørsmål til Giske. Det står vitterlig i Arbeiderpartiets forslag at dette gjelder tilskudd, og det står klart at det handler om pengegaver.

Det jeg var opptatt av, var hvorfor Arbeiderpartiet, når de er for så stor åpenhet, og når de attpåtil beskylder andre for hemmelighold, da ikke kan være med på flertallets forslag om ikke-økonomiske bidrag, som jeg var inne på, herunder arbeidsinnsats, gratis kontorer osv. Hvorfor skal ikke det være med i dette regnskapet? Det er jo det som antakelig utgjør de virkelig store summene, og som det hadde blitt fortsatt hemmelighold rundt hvis Arbeiderpartiet hadde fått flertall for sitt forslag. Derfor er jeg glad for at det er et annet flertall her som ønsker full åpenhet om alle bidrag av alle slag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 160)

Å g o t V a l l e gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal votere i sakene nr. 1–5.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 18 forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti

- forslag nr. 3, fra Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 5, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet og Kystpartiet
- forslagene nr. 6 og 7, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Øystein Djupedal på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet
- forslagene nr. 9–11, fra Øystein Djupedal på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 12–14, fra Morten Lund på vegne av Senterpartiet og Kystpartiet
- forslagene nr. 15 og 16, fra Morten Lund på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 17 og 18, fra Steinar Bastesen på vegne av Kystpartiet

Presidenten tar først for seg forslagene nr. 12 og 13, fra Senterpartiet og Kystpartiet. Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som sikrer at ordningen med skattefritak for gaver fra skatteåret 2004 kan omfatte alle allmenntilgjengelige og ikke-kommersielle frivillige organisasjoner.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å beholde dagens lovgivning i skatteloven § 8-2 (oppretholde avdrags- og fradrag for bygging av skogsvei), men med skattefordelen som ligger i budsjettforslaget for 2003.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak til lover:

A

L o v

om endring i lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter

I

I lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter skal ny § 5a lyde:

§ 5a

Når Statens Innkrevingsentral er pålagt å innkreve årsavgift for motorvogn og tilhørende tilleggsavgift fastsatt av Stortinget, kan den inndrive kravet ved trekk i lønn og lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7. Innkrevingsentralen kan også inndrive kravene ved å stifte utleggspant for kravet dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretning kan holdes på innkrevingsentralens kontor etter tvangsfullbyrdsloven § 7-9 første ledd.

Krav som nevnt i første ledd kan innkrevingsentralen også motregne i tilgodebeløp på skatt etter reglene i skattebetalingsloven.

II

Denne lov trer i kraft 1. januar 2003.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

B

L o v

om endringer i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift

I

I lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd nr. 1 bokstav d nytt tredje punktum skal lyde:

Unntakene i første og annet punktum gjelder også for slik omsetning fra kommisjonær.

§ 5 første ledd nr. 1 bokstav e oppheves.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 5a annet ledd nr. 2 oppheves.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 62 mot 12 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.23.04)

Videre var innstillet:

§ 5b første ledd nr. 1 skal lyde:

Helsetjenester og helserelevante tjenester, herunder tjenester som nevnt i folketrygdloven §§ 5-4 til 5-12, samt ambulansetjenester utført med særskilt innrettet transportmiddel. Unntaket omfatter også tanntekniske tjenester. Unntaket omfatter også formidling av slike tjenester.

§ 5b annet ledd første punktum skal lyde:

Unntaket for helsetjenester og helserelevante tjenester, sosiale tjenester og undervisningstjenester omfatter også andre tjenester og varer som institusjonen m.v. omsetter som et naturlig ledd i ytelsen av disse tjenestene.

§ 16 første ledd nr. 6 skal lyde:

Varer og tjenester som ledd i overdragelse av virksomheten eller del av denne til ny innehaver.

§ 16 første ledd nr. 9 skal lyde:

Elektrisk kraft og energi levert fra alternative energikilder til husholdningsbruk i fylkene Finnmark, Troms og Nordland.

II

Denne lov trer i kraft 1. januar 2003. Endringene i § 5b første ledd nr. 1 og § 5b annet ledd første punktum trer likevel i kraft fra det tidspunkt departementet bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

C

L o v

om endring i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane

I

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane gjøres følgende endring:

§ 8 A-1 annet ledd siste punktum skal lyde:

Slik korrigering vert første gong gjennomført med verknad for eidegdomsskatteåret 2004.

II

Denne lov trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

D

L o v

om endring i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v.

Presidenten: Presidenten vil her først la votere over forslag nr. 11, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. gjøres følgende endring:

§ 3 bokstav b første avsnitt skal lyde:

Utgifter til erverv av rørledning og produksjonsinnretning med de installasjoner som er en del av eller til-

knyttet slik innretning, kan kreves avskrevet under ett med inntil 10 prosent av saldo pr. år.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 12 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.24.05)

Videre var innstillet:

I

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. gjøres følgende endring:

§ 6 nr. 1 bokstav b første avsnitt skal lyde:

Oljeskattenemnda skal ha 5 medlemmer og 5 varamedlemmer. Blant medlemmene skal det oppnevnes 1 leder og 1 nestleder som begge fyller kravene etter domstoloven § 54 til å være tingrettsdommer.

II

Denne lov trer i kraft straks med virkning fra 1. januar 2003.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

E

L o v

om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

I

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 8-10 nr. 1 skal lyde:

1. Forhåndsligning etter § 4-7 nr. 6 eller nr. 7 skal omfatte skattyterens inntekt i det løpende inntektsår og inntekt og formue i det foregående inntektsår hvis ligningen for dette år ikke er lagt ut etter § 8-8.

§ 8-10 nr. 4 skal lyde:

4. Den som krever forhåndsligning, kan kreve at ligningskontoret straks skriftlig erkjenner å ha mottatt kravet. Etter slik erkjennelse faller kravet på skatt og avgift av den oppgitte formue og inntekt bort, hvis det ikke er sendt på ettersiselig måte til den som krevde forhåndsligningen, innen 4 uker i tilfelle som nevnt i § 4-7 nr. 6 eller innen 3 måneder i tilfelle som nevnt i § 4-7 nr. 7.

II

Denne lov trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

F

L o v

om endringer i lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter

Presidenten: Presidenten vil her først la votere over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter gjøres følgende endring:

§ 4 nr. 5 skal lyde:

5. innkreving av skatt, merverdiavgift, toll og gebyrer i tilknytning til båter og båtmotorer, samt avgifter for båtmotorer.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 41 mot 34 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.25.00)

Videre var innstillet:

I

I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Adgang til å registrere småbåter*

Småbåter som har fast havn her i riket eller som brukes i norsk kystfarvann, innsjø eller vassdrag av person med fast oppholdssted her i riket, og som har

1. motor som fremdriftsmiddel, eller
2. seil som fremdriftsmiddel og en største lengde på 4,5 meter eller mer,

kan registreres i småbåtregisteret av eieren i henhold til loven her. Ved overdragelse av båt som er registrert, kan både selger og kjøper sende melding om overdragelsen til småbåtregisteret.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om:

1. når en båt skal anses å ha fast havn her i riket, og
2. når en person skal anses å ha fast oppholdssted i riket.

§§ 6 og 7 oppheves.

§ 8 skal lyde:

§ 8. Båtkort og kjennemerke

Registreringsmyndigheten *utsteder* båtkort og *tildeler* kjennemerke for båter som er registrert i småbåtregisteret.

Kongen kan gi nærmere forskrift om merkingen og om båtkortets gyldighet og utforming.

§ 9 skal lyde:

§ 9. Gebyr m.m.

Kongen kan gi forskrift om *gebyr ved registrering i småbåtregisteret*.

§ 11 skal lyde:

§ 11. *Kontroll* av opplysninger

Registreringsmyndigheten kan *sammenholde* opplysninger som nevnt i § 10 *med opplysninger som kan kreves* fra:

1. politiet,
2. skatte- og avgiftsmyndighetene,
3. Fiskeridirektoratet,
4. skipsregisteret (NOR),
5. det sentrale personregisteret,
6. båteiere,
7. båtorganisasjoner,
8. importører, tilvirkere og forhandlere av båter og båtmotorer, og
9. *forsikringsselskaper*.

Registreringsmyndigheten kan bestemme at opplysningene skal overføres elektronisk der dette er mulig.

§ 14 oppheves.

§§ 16 til 19 oppheves.

II

Denne lov trer i kraft 1. januar 2003.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 41 mot 34 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.25.23)

Videre var innstillet:

G

L o v

om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

Presidenten: Før vi går til votering over innstillingen vil presidenten la votere over en del forslag som ikke er direkte alternativer til paragrafer i innstillingen. Det gjel-

der forslagene nr. 2 og 3, deler av forslag nr. 4 og forslagene nr. 5, 7, 10, 17 og 18.

Det voterer over forslagene nr. 17 og 18, fra Kystpartiet.

Forslag nr. 17 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 7-11 første ledd bokstav d første punktum skal lyde:

Ved beregning av nettoinntekt etter bokstav a skal det gjøres et fradrag på 200 000 kroner i ligningsverdien.

Ny § 8-7 skal lyde:

§ 8-7 Fondsavsetning for eiere av fiskefartøy

(1) Skatteyder som driver fiskerivirksomhet med eget fiskefartøy, eller som leier ut slikt fartøy til andre som benytter fartøyet i fiskerivirksomhet, kan kreve fradrag i alminnelig inntekt for avsetning til fond etter reglene i denne bestemmelse.

(2) Avsetningen er begrenset oppad til 30 pst. av årets alminnelige inntekt av virksomhet som nevnt i foregående ledd.

(3) Krav om avsetning må fremmes innen utløpet av selvangivelsesfristen.

(4) Beløp som det er gitt fradrag for etter bestemmelsene foran, skal legges til skatteyderens inntekt for det året midlene disponeres, og senest ved ligningen for det femte året etter at det ble gitt fradrag for beløpet.

(5) Departementet gir forskrift til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

Forslag nr. 18 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 5-15 første ledd ny bokstav m skal lyde:

m. fordel vunnet ved arbeid som ikke er virksomhetsinntekt om bord i skip.

II

Endringa under I trer i kraft straks med virkning frå og med 1. juli 2003.

Departementet kan gje overgangsreglar, medrekna reglar om avkorting av minstefradrag og personfradrag.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kystpartiet ble enstemmig forkastet.

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 10-12 første og nytt annet ledd skal lyde:

(1) Godtgjørelse fastsettes til mottatt utbytte multiplisert med 11/28 av aksjonærens skattesats for alminnelig inntekt.

(2) I følgende tilfeller fastsettes likevel godtgjørelsen til mottatt utbytte multiplisert med aksjonærens skattesats:

- Mottaker av utbytte er et aksjeselskap eller likestilt selskap etter § 10-1 første ledd
- Mottatt utbytte til aktiv aksjonær, så langt utbyttet ikke overstiger den beregnede personinntekt som tilordnes aksjonæren fra selskapet i det inntektsåret utdeles

Nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir henholdsvis tredje, fjerde og femte ledd.

§ 10-32 annet ledd skal lyde:

(2) Inngangsverdien settes til anskaffelsesverdien, eventuelt med opp- eller nedregulering med et beløp fastsatt etter § 10-34 eller § 10-35. Er beløp fastsatt etter § 10-34 positivt, skal inngangsverdien ved realisasjon som nevnt i § 10-37, og realisasjon ved overføring av aksje til selskapet som har utstedt aksjen, reguleres med 11/28 av beløpet. Forrige punktum får ikke anvendelse for realisasjon foretatt av aksjeselskap eller likestilt selskap etter § 10-1 første ledd, for realisasjon av andel i verdipapirfond, eller ved realisasjon som nevnt i § 2-5 første ledd bokstav b og annet ledd bokstav a. Anskaffelsesverdien settes til det beløp skatteyder har betalt for aksjen dersom ikke annet er bestemt.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.34)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I

I lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt gjøres følgende endring:

Ny § 12A-1 skal lyde:

(1) Arbeidsgiver som har eller har hatt ansatt om bord på skip i fart, er etter denne bestemmelse nærmere vilkår fritatt fra plikten til å sende oppgjør for forskottstrekk til skatteoppkreveren som nevnt i § 12 første ledd.

(2) Fritaket omfatter forskottstrekk som nevnt i denne lovs kapittel II trukket av lønn og annen godtgjørelse til ansatt som er skattepliktig til Norge og omfattes av lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 6-61 første til tredje ledd. Fritaket omfatter ikke forskottstrekk trukket av ansatte i rutegående innenlandsk passasjertrafikk.

(3) Arbeidsgiver som vil påberope seg fritaket som nevnt i første ledd, må innen de samme tidsfrister som gjelder for innbetaling av forskottstrekk, innsende

opplysninger og dokumentasjon som nærmere spesifisert på skjema utarbeidet av Skattedirektoratet. Skjemaet sendes til skatteoppkreveren i den kommune hvor arbeidsgiveren hører hjemme eller har sitt hovedkontor.

(4) Fritaket som nevnt i første ledd kommer ikke til anvendelse hvis den skattepliktige ikke legger frem skattekort og arbeidsgiver heller ikke på annen måte har fått de opplysninger som fremgår av skattekortet.

(5) Når skatten ved likningen utgjør et større beløp enn det forskottstrekk som skal godskrives den skattepliktige, gjelder reglene i denne lovs § 23.

(6) Er tilbakeholdt forskottstrekk etter denne bestemmelse større enn den utlignede skatt, jf. denne lovs § 24, skal det overskytende beløp tilbakebetales av arbeidsgiveren etter krav fra skatteoppkreveren etter at likningen for vedkommende arbeidstaker er lagt ut. For øvrig gjelder reglene i denne lovs § 31 nr. 4. Beløp mindre enn kr 1 000 per ansatt skal ikke tilbakebetales av arbeidsgiver. Denne bestemmelse endrer ikke den ansattes eller arbeidsgivers øvrige rettigheter og plikter etter lovgivningen for øvrig.

(7) Departementet eller den dette gir fullmakt, kan gi nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelse.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 23-2 nytt niende ledd skal lyde:

Arbeidsgiver som er fritatt fra plikten til å sende oppgjør for forskottstrekk etter skattebetalingsloven § 12A-1 er på de samme vilkår fritatt fra å betale arbeidsgiveravgift.

Nåværende niende til tolvte ledd blir nytt tiende til trettonde ledd.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 8-11 første ledd bokstavene e, f og ny h skal lyde:

e. andel i deltakerlignet selskap mv. som nevnt i § 10-40, som kun eier eiendeler som nevnt under a-e, og hvor inntekten fastsettes etter § 8-15.

f. aksjer i selskap som nevnt i § 10-60, som kun eier eiendeler som nevnt under a-f og hvor inntekten fastsettes etter § 8-15.

h. aksjer i utenlandsk ikke-børsnotert selskap som driver skipsfartsvirksomhet.

§ 8-11 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Eierandel i selskap som nevnt i første ledd e-h må være minst tre prosent gjennom hele inntektsåret. Vilkåret i første punktum gjelder bare aksjonærer og deltakere som er selskaper innenfor ordningen.

(3) Aksjeselskapet, allmennaksjeselskapet og selskap som nevnt i første ledd g, må eie fartøy som nevnt i første ledd a eller b eller andel eller aksje i selskap som nevnt i første ledd e-h. Selskap som nevnt i første ledd e-f må eie fartøy som nevnt i første ledd a eller b eller andel i selskap som nevnt i første ledd e-f.

§ 8-12 skal lyde:

§ 8-12 Lån og sikkerhetsstillelse

Unntaket i aksjeloven § 8-7 tredje ledd 2. alternativ kommer ikke til anvendelse på lån eller sikkerhetsstillelse til fordel for konsernselskap, jf. aksjeloven og allmennaksjeloven § 1-3, utenfor ordningen. Skatteloven § 13-1 nr. 2 kommer også til anvendelse på lån og sikkerhetsstillelse mellom selskaper innenfor ordningen. Tilsvarende gjelder for slike disposisjoner ytet til eller til fordel for skattytere utenfor ordningen med direkte eller indirekte eierinteresser i selskapet, eller til skattyterens nærstående. Som nærstående regnes skattyterens foreldre, ektefelle, ektefelles foreldre, barn, barnebarn, samboer eller samboers foreldre.

§ 8-15 nye annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Tonnasjeinntekt beregnet etter § 8-16.

(3) Renteinntekter, gevinster ved realisasjon av aksjer og andre finansielle inntekter, unntatt valutagevinster og -tap, er skattepliktige. Tilsvarende kostnader og tap er fradragsberettiget. Dette gjelder likevel ikke gevinst eller tap ved realisasjon av aksje eller andel som nevnt i § 8-11 første ledd d-h. Kostnader og tap etter annet punktum som overstiger inntekter etter første punktum, kommer bare til fradrag for den del som tilordnes selskapets balanseførte finanskapital etter forholdet mellom balanseført realkapital og finanskapital ved inntektsårets utgang. Valutagevinst og -tap inntektsføres eller fradragsføres etter samme forhold. Underskudd etter dette ledd kommer til fradrag i inntekt etter åttende ledd. Underskudd som fremkommer etter reglene i dette ledd kan fremføres mot senere inntekt etter reglene i § 14-6. Underskudd som fremkommer etter dette ledd kommer ikke til fradrag i inntekt fastsatt etter femte og sjette ledd og § 8-14 tredje ledd. Bestemmelsen i § 10-43 om fradragsbegrensningen kommer ikke til anvendelse ved fastsettelse av inntekt som nevnt i dette ledd for kommandittister og stille deltakere innenfor ordningen, eller for deltaker innenfor ordningen som eier andel i selskap som nevnt i § 10-60.

§ 8-15 nytt åttende ledd skal lyde:

(8) Dersom et selskap som nevnt i § 8-10 har en gjeld som er mindre enn halvparten av selskapets egenkapital ved inntektsårets utløp, anses differansen multiplisert med en normrente som skattepliktig inntekt. Normrenten fastsettes av departementet og skal gjenspeile lånerenten selskapene står overfor i markedet. Beregnet inntektstillegg etter denne bestemmelse kommer til fradrag ved fastsettelsen av inntekt eller tap som nevnt i § 8-15 nr. 3 første og annet punktum.

§ 8-15 nytt syvende ledd siste punktum skal lyde:

Utdeling av kapital fra selskap som nevnt i § 8-11 h skatteleges ikke.

§ 8-16 skal lyde:

§ 8-16 Tonnasjeinntekt

(1) Aksjeselskap og allmennaksjeselskap som nevnt i § 8-10 skal som alminnelig skattepliktig inntekt årlig inntektsføre en tonnasjeinntekt for skip og flyttbar innretning selskapet eier, beregnet av nettotonasje etter følgende satser:

0 kroner for de første 1 000 nettotonn, deretter

72 kroner pr. dag pr. 1 000 nettotonn opp til 10 000 nettotonn, deretter

48 kroner pr. dag pr. 1 000 nettotonn opp til 25 000 nettotonn, deretter

24 kroner pr. dag pr. 1 000 nettotonn.

Inntekt beregnet etter første og annet punktum skal også beregnes for innleid skip og flyttbar innretning når eieren ikke er skattepliktig til Norge for utleie av skipet eller innretningen. Bestemmelsene i §§ 10-41 og 10-65 gjelder tilsvarende.

(2) Departementet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av denne paragraf, herunder bestemme at tonnasjeinntekt ikke skal beregnes når skipet eller den flyttbare innretningen i et sammenhengende tidsrom av mer enn tre måneder i inntektsåret er i opplag eller ute av drift. Departementet kan også bestemme at leietaker ikke skal beregne tonnasjeinntekt dersom annen leietaker innenfor ordningen er pliktig til å beregne tonnasjeinntekt for samme skip eller innretning i samme tidsrom.

§ 8-17 tredje ledd skal lyde:

(3) Selskapet anses ikke trådt ut etter første ledd b dersom brudd på vilkårene etter § 8-11, § 8-12 og § 8-13 første og annet ledd rettes innen to måneder etter at bruddet oppstod. Selskapet anses heller ikke trådt ut etter første ledd b dersom plikten til uttreden, sett i forhold til bruddets art og omfang, skattyters aktsomhet og forholdene for øvrig, vil innebære et uforholdsmessig tiltak overfor selskapet. Første punktum og annet punktum gjelder ikke ved gjentatt brudd på vilkår i § 8-12 og § 8-13 første og annet ledd innen tre år regnet fra det tidspunktet forrige brudd ble rettet. Denne bestemmelse forlenger ikke fristene etter § 8-11 fjerde og femte ledd.

§ 8-18 tredje til femte ledd skal lyde:

(3) Utdeling som nevnt i § 8-15 sjette ledd a nr. 3 regnes som utbytte på mottakende aksjonærs hånd, jf. §§ 10-10 til 10-13.

(4)

- a. Selskaper innenfor ordningen kan yte og motta konsernbidrag fra andre selskaper innenfor ordningen forutsatt at vilkårene for rett til å yte og motta konsernbidrag i § 10-4 er oppfylt.
- b. Ytet konsernbidrag er fradragsberettiget for giver etter § 10-12 og skattepliktig for mottaker etter § 10-13. Givers fradrag er begrenset til netto skattepliktig inntekt, jf. § 8-15 tredje og åttende ledd.
- c. Konsernbidrag etter a som ikke er fradragsberettiget hos giver og ytes av ubeskattet inntekt, skattlegges ikke hos mottaker. Konsernbidrag etter foregående ledd som ytes av skattlagt inntekt, legges til mottakerens konto for skattlagt inntekt. Konsernbidrag som ikke er fradragsberettiget hos giver anses først tatt fra selskapets konto for skattlagt inntekt, jf. § 8-15 fjerde ledd.

(5) Selskap som får sin inntekt fastsatt iht. § 8-15 kan tillegges sin konto for beskattet kapital et beløp beregnet til den utenlandske skatten delt på en hundredel av den norske skattesatsen for alminnelig inntekt, så

langt den utenlandske skattesats er mindre eller lik den alminnelige skattesats på alminnelig inntekt. Er den utenlandske skattesatsen høyere enn den norske skattesatsen, skal hele den inntekten som er gjenstand for beskatning i utlandet tillegges konto for beskattet kapital.

IV

Endringene under I, II og III trer i kraft 1. januar 2003 med virkning fra inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.58)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-13 første ledd første punktum skal lyde:

Fordel ved privat bruk av arbeidsgivers bil fastsettes på grunnlag av en antatt årlig privat kjørelengde på 10 000 km med tillegg av kjøring mellom hjem og arbeidssted.

§ 6-12 annet ledd første punktum skal lyde:

Reduksjon etter første ledd skal ikke overstige 50 pst. av de beregnede samlede kostnader ved bilholdet.

§ 6-81 første ledd bokstav a skal lyde:

- a) Fra og med den måned skattyter fyller 70 år, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt på 2 083 kroner pr. påbegynt måned. Ektefeller har til sammen rett til samme særfradrag som en enslig.

§ 6-81 annet ledd skal lyde:

(2) Fra og med den måned skattyter mottar foreløpig uførestønad etter folketrygdloven § 12-16 eller uførepensjon fordi ervervsevnen er satt ned med minst 2/3, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt på 2 083 kroner pr. påbegynt måned.

§ 14-43 skal lyde:

§ 14-43 Avskrivningssatser

(1) Saldo for driftsmidler mv. som nevnt i § 14-41 første ledd kan avskrives med inntil følgende sats:

- a) kontormaskiner og lignende – 30 pst.
- b) ervervet forretningsverdi – 30 pst.
- c) vogntog, lastebiler, busser, varebiler, drosjebiler og kjøretøyer for transport av funksjonshemmede – 25 pst.
- d) personbiler, traktorer, maskiner, redskap, instrumenter, inventar mv. – 20 pst.
- e) skip, fartøyer, rigger mv. – 20 pst.
- f) fly, helikopter – 12 pst.
- g) anlegg for overføring og distribusjon av elektrisk kraft og elektroteknisk utrustning i kraftforetak – 5 pst.
- h) bygg og anlegg, hoteller, losjihus, bevertningssteder mv. – 4 pst.
- i) forretningsbygg – 2 pst.

(2) Bygg nevnt under h, og i, som er lokalisert i kommune eller del av kommune som pr. 31. desember i inntektsåret omfattes av det geografiske virkeområdet for distriktspolitiske virkemidler som forvaltes av Statens nærings- og distriktutviklingsfond og av fylkeskommunene kan avskrives med dobbel sats.

(3) Forhøyet avskrivningssats gjelder også for saldo for bygg med så enkel konstruksjon at det må anses å ha en brukstid på ikke over 20 år fra oppføringen. Saldo for slikt bygg kan avskrives med inntil 10 pst.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet ble med 63 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.21)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet – med unntak av §§ 6-19, 6-20 og 6-50. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-14 tredje ledd bokstav a første punktum skal lyde:

Fordel ved innløsning eller salg av ikke-børsnotert rett til erverv av eller salg av aksje eller grunnfondsbevis i arbeidsforhold, regnes som fordel vunnet ved arbeid etter § 5-10.

§ 5-14 tredje ledd bokstav b skal lyde:

Fordel ved erverv av og ved senere innløsning eller salg av børsnotert rett til erverv av eller salg av aksje eller grunnfondsbevis, regnes som fordel vunnet ved arbeid etter § 5-10. Fordelen fastsettes slik:

1. Ved erverv av retten settes fordelene til dens verdi ved ervervet, fratrukket skattyterens kostpris for retten.
2. Ved innløsning av rett til erverv av aksje eller grunnfondsbevis settes fordelene til den del av differansen mellom aksjens eller grunnfondsbevisets omsetningsverdi og innløsningsprisen som overstiger skattyterens kostpris for retten og skattlagt fordel etter nr. 1 ved ervervet av retten. Ved innløsning av rett til salg av aksje eller grunnfondsbevis settes fordelene til differansen mellom innløsningsprisen og aksjens eller grunnfondsbevisets omsetningsverdi, fratrukket kostprisen.
3. Ved salg av retten settes fordelene til den del av differansen mellom salgssum og kostpris som overstiger skattlagt fordel etter nr. 1 ved ervervet av retten. Overføring av slik rett til nærstående regnes ikke som salg etter denne bokstav. Som nærstående regnes i alle tilfelle personer som skattyteren er i slekt eller svogerskap med i opp- eller nedstigende linje, samt første og andre sidelinje. Innløsning fra den nærstående til annen ikke nærstående regnes som innløsning eller salg fra skattyteren.

4. Beløp som er skattlagt ved ervervet etter nr. 1, kan fradras i inntekt ved senere bortfall av retten. Ved utnyttelse av retten i form av innløsning til lavere verdi enn ervervsbeløpet, gis slikt fradrag for differansen mellom ervervsbeløpet og innløsningsverdien. Med innløsningsverdi menes her omsetningsverdien av den underliggende aksje eller grunnfondsbevis på innløsningsstidspunktet, fratrukket innløsningsprisen. Ved utnyttelse av retten i form av salg til lavere pris enn ervervsbeløpet, gis slikt fradrag for differansen mellom ervervsbeløpet og salgssummen.

§ 12-17 første ledd skal lyde:

Dersom skattyterens samlede personinntekt fra foretak der det fastsettes beregnet personinntekt ville overstige 23 ganger folketrygdens grunnbeløp (G), skal beregnet personinntekt begrenses så langt beløpsgrensen ville bli overskredet. Personinntekt fra foretak som overstiger 75G skal likevel ikke begrenses ved fastsettelse av beregnet personinntekt. Annen personinntekt enn beregnet personinntekt, jf. § 12-2, skal ikke begrenses.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 56 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.51)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 10-12 første ledd og nytt annet ledd skal lyde:

(1) Godtgjørelse fastsettes til mottatt utbytte multiplisert med halvparten av aksjonærens skattesats for alminnelig inntekt.

(2) I følgende tilfeller fastsettes likevel godtgjørelsen til mottatt utbytte multiplisert med aksjonærens skattesats:

- a) Mottaker av utbyttet er et aksjeselskap eller likestilt selskap etter § 10-1 første ledd.
- b) Mottatt utbytte til aktiv aksjonær, så langt utbyttet ikke overstiger den beregnede personinntekt som tilordnes aksjonæren fra selskapet i det inntektsåret utbyttet utdeles.
- c) For den del av samlet utbytte til aksjonæren som ikke overstiger 10 000 kroner (bunnfradrag).

Nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir henholdsvis tredje, fjerde og femte ledd.

§ 10-32 annet ledd skal lyde:

(2) Inngangsverdien settes til anskaffelsesverdien, eventuelt med opp- eller nedregulering med et beløp fastsatt etter § 10-34 eller § 10-35. Er beløp fastsatt etter § 10-34 positivt, skal inngangsverdien ved reali-

asjon som nevnt i § 10-37, og realisasjon ved overføring av aksje til selskapet som har utstedt aksjen, reguleres med halvparten av beløpet. Førrige punktum får ikke anvendelse på realisasjon foretatt av aksjeselskap og likestilt selskap etter § 10-1 første ledd, ved realisasjon av andel i verdipapirfond, eller ved realisasjon som nevnt i § 2-5 første ledd bokstav b og annet ledd bokstav a. Anskaffelsesverdien settes til det beløp skattyter har betalt for aksjen dersom ikke annet er bestemt.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med 14. november 2002.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 52 mot 22 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.28.11)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 4-12 andre, tredje og fjerde ledd skal lyde:

(2) Aksje notert på SMB-listen ved Oslo Børs verdsettes til kursverdien 1. januar i ligningsåret.

(3) Ikke-børsnotert aksje verdsettes til aksjens forholdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmennaksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før ligningsåret fordelt etter pålydende.

(4) Ikke-børsnotert aksje i utenlandsk selskap verdsettes til aksjens antatte salgsværdi 1. januar i ligningsåret. Aksjen skal verdsettes etter tredje ledd når skattyteren krever dette og kan sannsynliggjøre selskapets skattemessige formuesverdi.

§ 4-13 første ledd skal lyde:

(1) For aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som er stiftet året før ligningsåret, settes aksjeverdien til summen av aksjenes pålydende beløp og overkurs. Er stiftelsen skjedd ved overgang fra personlig firma til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, legges verdien 1. januar i ligningsåret til grunn, fastsatt i samsvar med § 4-12 tredje ledd.

II

I lov 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) gjøres følgende endring:

Vedtak VI, om endring i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 4-12 sjetle ledd, oppheves.

III

Endringene under I og II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 30 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.28.36)

Presidenten: De øvrige forslagene vil bli tatt opp under de enkelte paragrafer i innstillingen.

Videre var innstillet under G:

I

§ 8-1 sjetle ledd skal lyde:

Ved fastsettelsen av årets positive, alminnelige inntekt fra jord- og hagebruk, herunder biinntekter fra slik virksomhet, gis produsenten et jordbruksfradrag på inntil 36 000 kroner per driftsenhet per år. *For inntekt over 36 000 kroner gis i tillegg et fradrag på 19 prosent av inntekten opp til et samlet fradrag på 61 500 kroner.* Fradraget kan bare kreves av bruker som har bodd på og drevet jordbruksvirksomhet på driftsenheten over halvparten av inntektsåret. Personer som deler inntekten fra samme næringsoppgave mellom seg, skal dele fradraget forholdsmessig. Minst en av de personer som får fradrag må være registrert som bosatt på en av de landbrukseiendommene som driftsenheten består av. *Hver skattyter kan til sammen ikke gjøre krav på mer enn ett helt fradrag. Ektefeller med bopel på samme driftsenhet kan ikke kreve fradrag for annen driftsenhet.* Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av dette ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

§ 8-11 første ledd bokstav e og f skal lyde:

- e. andel i deltakerlignet selskap mv. som nevnt i § 10-40, som kun eier eiendeler som nevnt under a-f, og hvor inntekten fastsettes etter § 8-15,
- f. aksjer i selskap som nevnt i § 10-60, som kun eier eiendeler som nevnt under a-f, og hvor inntekten fastsettes etter § 8-15,

§ 8-11 tredje ledd skal lyde:

(3) Aksjeselskapet, allmennaksjeselskapet og selskap som nevnt i første ledd g, må eie fartøy som nevnt i første ledd a eller b eller andel eller aksje i selskap som nevnt i første ledd e-g. Selskap som nevnt i første ledd e-f må eie fartøy som nevnt i første ledd a eller b eller andel eller aksje i selskap som nevnt i første ledd e-f.

§ 8-11 femte ledd skal lyde:

(5) Realiserer selskap som nevnt i første ledd e-f eiendel slik at kravet i tredje ledd ikke er oppfylt, må nytt far-

tøy som nevnt i første ledd a eller b, eller andel eller aksje i selskap som nevnt i første ledd e-f, anskaffes senest ett år etter realisasjonen. Alternativt kan selskapet innen samme frist inngå bindende kontrakt om bygging av nytt fartøy som nevnt i første ledd a eller b. Oppfylles ikke kravet i første eller annet punktum, anses selskapet som trådt ut 1. januar i realisasjonsåret.

§ 8-11 sjette ledd annet punktum skal lyde:

Etter anskaffelse som nevnt i femte ledd, må selskapet eie fartøy som nevnt i første ledd a eller b eller andel eller aksje i selskap som nevnt i første ledd e-f i minst to år.

§ 8-15 syvende ledd skal lyde:

(7) Dersom selskap som nevnt i § 8-10 har en egenkapitalandel som utgjør mer enn 50 prosent av summen av gjeld og egenkapital i henhold til balansen ved det regnskapsmessige årsoppgjør, skal den delen av egenkapitalen som overstiger 50 prosent, multiplisert med en normrente, anses som skattepliktig inntekt etter annet ledd første punktum. Eiendelenes verdi fastsettes til gjennomsnittet av verdien ved inntektsårets begynnelse og verdien ved inntektsårets avslutning. Aksjer i selskap som nevnt i § 8-11 første ledd g skal ikke medtas som en del av selskapets balanseførte kapital ved beregningen foran. Ved verdsettelsen av eierselskapets andeler og aksjer i selskaper som omfattes av § 8-11 første ledd e og f som er ført etter egenkapitalmetoden, skal det ikke tas hensyn til slike selskapers balanseførte gjeld. Hvor andeler eller aksjer som nevnt i foregående punktum er ført etter kostmetoden, er det den forholdsmessige andel av dette selskapets balanseførte kapital som skal legges til grunn for beregningen i eierselskapet. Departementet fastsetter normrente i forskrift.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de støtter innstillingen subsidiært.

Presidenten har forstått at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 41 mot 34 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.29.26)

Videre var innstillet:

§ 16-40 skal lyde:

(1) Skattyter som driver virksomhet gis fradrag i skatt og trygdeavgifter for 18 prosent av kostnader til forsknings- og utviklingsprosjekt etter bestemmelsene i denne paragraf, dersom virksomheten i inntektsåret oppfyller to av følgende tre vilkår;

- virksomheten har mindre enn 80 millioner kroner i salgsinntekt,
- virksomheten har mindre enn 40 millioner kroner i balansesum,
- virksomheten har færre enn 100 ansatte.

(2) Det gis 20 prosent fradrag når virksomheten i tillegg til vilkårene i første ledd oppfyller ytterligere vilkår med hensyn til salgsinntekt, balansesum, antall ansatte og uavhengighet. Vilårene og tidspunktet for oppfyllelse av disse fastsettes av departementet i forskrift.

(3) Følgende kostnader gir grunnlag for fradrag, dersom de også er fradragsberettiget etter kapittel 6:

- Skattyters kostnader til egenutført forsknings- og utviklingsprosjekt, begrenset til 4 millioner kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd.
- Skattyters kostnader til forsknings- og utviklingsprosjekt utført av forskningsinstitusjoner godkjent av Norges forskningsråd, begrenset til 8 millioner kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd. Samlet fradragsgrunnlag etter bokstav a og b skal ikke overstige 8 millioner kroner i inntektsåret.

(4) Det kan også gis fradrag etter tredje ledd ved samarbeidsprosjekter mellom flere skattytere når prosjektet er godkjent av Norges forskningsråd. Ved slike prosjekter gjelder kostnadsrammen pr. prosjekt, fordelt på deltakerne etter deltakerandel.

(5) For selskap som nevnt i § 2-2 annet ledd gjelder kostnadsrammen også for selskapet.

(6) I konsern etter aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3 skal prosjekter med innbyrdes sammenheng behandles som ett prosjekt. Fradragsgrunnlaget behandles da som i fjerde ledd annet punktum.

Nåværende sjette og syvende ledd blir nytt syvende og åttende ledd.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 16-40 med deloverskrift oppheves.

Nåværende § 16-50 med deloverskrift blir ny § 16-40.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2002.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 16-40 og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 64 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.08)

Videre var innstillet:

III

§ 5-11 tredje ledd skal lyde:

(3) Departementet kan gi forskrift til utfylling av første ledd og om i hvilken utstrekning reglene om forskuddstrekk i utgiftsgodtgjørelser skal gis tilsvarende an-

vendelse ved ligningen, jf. skattebetalingsloven § 5 nr. 1 bokstav c.

§ 5-12 fjerde ledd siste punktum skal lyde:

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av *denne paragraf*.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 5-15 annet ledd annet punktum skal lyde:

Departementet kan også gi forskrift om skattefritak for arbeidsgivers *dekning av kostnad* til barnehage for ansattes barn.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 45 mot 30 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.30.43)

Videre var innstillet:

§ 5-15 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Videre kan departementet gi forskrift om skattefritak for arbeidsgivers dekning av ansattes behandlingstgifter under sykdom og av behandlingforsikringer.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 41 mot 34 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.31.10)

Videre var innstillet:

§ 6-10 fjerde ledd skal lyde:

Ved avskrivning etter første ledd tas det ikke hensyn til regnskapsmessige verdiendringer som gjelder fast eiendom. For livsforsikringsselskaper, private tjenestepensjonskasser eller kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser skal det likevel tas hensyn til regnskapsmessige verdiendringer som gjelder selskaper eller kassenes faste eiendom.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 6-19 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Fradrag kan enten gis med inntil 1 100 kroner eller med inntil to promille av samlet utbetalt lønn.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«§ 6-19 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Fradrag kan enten gis med inntil 1 350 kroner eller med inntil to promille av samlet utbetalt lønn.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 6-19 annet ledd fjerde punktum og forslaget fra Arbeiderpartiet bifaltes innstillingen med 56 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.49)

Videre var innstillet:

§ 6-20 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Fradrag kan samlet gis med inntil 1 100 kroner eller med en forholdsmessig del av dette beløpet når fradragberettiget kontingent er betalt for bare en del av inntektsåret.

Presidenten: Her foreligger to avvikende forslag. Det er først forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«§ 6-20 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Fradrag kan samlet gis med inntil 1 350 kroner eller med en forholdsmessig del av dette beløpet når fradragberettiget kontingent er betalt for bare en del av inntektsåret.»

Og det er forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Dette forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-20 oppheves.»

Det votes først over forslaget fra Fremskrittspartiet.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 63 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.23)

Presidenten: Det votes så alternativt mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet. Fremskrittspartiet har varslet at de støtter innstillingen subsidiært.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 6-20 fjerde ledd annet punktum og forslaget fra Arbeiderpartiet bifaltes innstillingen med 56 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.51)

Videre var innstillet:

§ 6-32 første ledd første punktum skal lyde:

Minstefradraget fastsettes til et beløp som svarer til 24 pst. av summen av inntekt som omfattes av § 6-31.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 16, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 19 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres slike endringer:

§ 6-32 første ledd skal lyde:

§ 6-32 Beregning av minstefradrag

(1) Minstefradraget fastsettes til et beløp som svarer til 27,5 pst. av summen av inntekt som omfattes av § 6-31. Beregningsgrunnlag avrundes nedover til nærmeste tall som kan deles med 100. Stortinget fastsetter den nedre og øvre grense for minstefradrag. Stortinget kan fastsette en særskilt nedre grense for minstefradrag som beregnes av og gis i inntekt som omfattes av § 6-31 første ledd a, c eller d eller annet ledd. Skattyter som både har inntekt som nevnt i foregående punktum og inntekt som omfattes av § 6-31 første ledd b, gis det høyeste av

- a) minstefradrag beregnet med særskilt nedre grense, men uten at minstefradrag beregnes av inntekt omfattet av § 6-31 første ledd b, eller
- b) minstefradrag beregnet av samlet inntekt, men uten at særskilt nedre grense kommer til anvendelse.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 6-32 første ledd første punktum og forslaget fra Senterpartiet bifaltes innstillingen mot 4 stemmer.

Videre var innstillet:

§ 6-50 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Det gis maksimalt fradrag for gaver etter denne *paragraf med* til sammen 6 000 kroner årlig.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«§ 6-50 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Det gis maksimalt fradrag for gaver etter denne paragraf og fagforeningskontingent med til sammen 1 350 kroner årlig.»

Det votes først over forslaget og deretter over innstillingen.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 57 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.04)

Presidenten: Det votes så over innstillingen. Sosialistisk Venstreparti har varslet at de går imot innstillingen, og presidenten antar at også Arbeiderpartiet vil gå imot? – Det bekreftes.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 6-50 fjerde ledd annet punktum bifaltes med 45 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.38)

Videre var innstillet:

§ 6-60 første ledd skal lyde:

(1) Skattyter som i minst 130 dager av inntektsåret personlig har drevet eller deltatt i fiske eller fangst på havet eller langs kysten, gis fradrag med inntil 30 prosent av netto arbeidsinntekt av fisket eller fangsten, begrenset til 80 000 kroner.

§ 6-61 første ledd skal lyde:

(1) Sjøfolk gis fradrag med inntil 30 prosent av inntekten ombord, begrenset til 80 000 kroner.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 14, fra Senterpartiet og Kystpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-60 første ledd skal lyde:

Skattyter som i minst 130 dager av inntektsåret personlig har drevet eller deltatt i fiske eller fangst på havet eller langs kysten, gis fradrag med inntil 30 prosent av netto arbeidsinntekt av fisket eller fangsten, begrenset til 100 000 kroner.

§ 6-61 første ledd skal lyde:

Sjøfolk gis fradrag med inntil 30 prosent av inntekten ombord, begrenset til 100 000 kroner.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 6-60 første ledd og § 6-61 første ledd og forslaget fra Senterpartiet og Kystpartiet bifaltes innstillingen mot 4 stemmer.

Videre var innstillet:

§ 6-70 første ledd bokstav b og ny bokstav c skal lyde:

- b. har begrenset skatteplikt etter § 2-3 første ledd d og annet ledd, kan kreve standardfradrag etter denne paragraf i stedet for ordinære fradrag.
- c. har begrenset skatteplikt etter § 2-3 første ledd h, skal ha standardfradrag etter denne paragraf. Har personen utelukkende skatteplikt etter § 2-3 første ledd h, skal han ha standardfradrag uansett hvor lenge denne skatteplikten består.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over de gjestående paragrafene i forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Det gjelder §§ 7-11 og 7-12. Forslaget lyder:

«§ 7-11 første ledd bokstav a skal lyde:

Prosentinntekten beregnes til 1,875 pst. av eiendommens ligningsverdi 1. januar i ligningsåret etter fradrag som fastsatt i bokstav d. For den delen av ligningsverdien som før fradrag overstiger 451 000 kroner, skal inntekten likevel beregnes til 3,75 pst.

§ 7-12 sjette ledd bokstav a skal lyde:

Prosentinntekt beregnes med 1,875 pst. av andel av eiendommens ligningsverdi 1. januar i ligningsåret etter fradrag som fastsatt i § 7-11 d. For den delen av andel av ligningsverdi som før fradrag overstiger 451 000 kroner, skal inntekt likevel beregnes med 3,75 pst.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 63 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.35.42)

Videre var innstillet:

§ 14-43 første ledd bokstav d skal lyde:

d. personbiler, traktorer, maskiner, redskap, instrumenter, inventar, mv. – 20 prosent.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Så vil presidenten la votere over forslag nr. 14, fra Senterpartiet og Kystpartiet, når det gjelder § 16-1. Forslaget lyder:

«§ 16-1 skal lyde:

§ 16-1 Fradrag i skatt for enslige

(1) Enslig personlig skattyter som ikke bor i husstandsfellesskap med andre, gis fradrag i skatt og trygdeavgift når alminnelig inntekt ikke overstiger et beløp på 180 000 kroner.

(2) Fradrag som nevnt i forrige ledd skal være 1 000 kroner.

(3) Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf. Når særlige hensyn tilsier det, kan departementet utvide eller begrense kretsen av personer som har krav på fradrag etter denne paragraf.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Kystpartiet ble mot 4 stemmer ikke bifalt.

Videre var innstillet:

IV

§ 8-2 annet ledd bokstav a skal lyde:

Frigitte skogavgiftsmidler som brukes til skogkultur og opprusting av skogsveier, samt til alternative avvirkningsfremmende investeringer i et vernet skogsområde hvor det er fastsatt restriktive forskrifter for bygging av skogsveier, tas til inntekt med 40 prosent.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 60 mot 15 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.36.48)

Videre var innstillet:

V

§ 16-40 skal lyde:

(1) Skattyter som driver virksomhet gis fradrag i skatt og trygdeavgifter for 18 prosent av kostnader til forsknings- og utviklingsprosjekt etter bestemmelsene i denne paragraf. Det gis fradrag med 20 prosent når virksomheten oppfyller vilkår med hensyn til salgsinntekt, balansesum, antall ansatte og uavhengighet. Vilkårene og tidspunktet for oppfyllelse av disse fastsettes av departementet i forskrift.

(2) Følgende kostnader gir grunnlag for fradrag, dersom de også er fradragsberettiget etter kapittel 6:

a. Skattyters kostnader til egenutført forsknings- og utviklingsprosjekt, begrenset til 4 millioner kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd.

b. Skattyters kostnader til forsknings- og utviklingsprosjekt utført av forskningsinstitusjoner godkjent av Norges forskningsråd, begrenset til 8 millioner kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd. Samlet fradragsgrunnlag etter bokstav a og b skal ikke overstige 8 millioner kroner i inntektsåret.

(3) Det kan også gis fradrag etter annet ledd ved samarbeidsprosjekter mellom flere skattytere når prosjektet er godkjent av Norges forskningsråd. Ved slike prosjekter gjelder kostnadsrammen pr. prosjekt, fordelt på deltakerne etter deltakerandel.

(4) For selskap som nevnt i § 2-2 annet ledd gjelder kostnadsrammen også for selskapet.

(5) I konsern etter aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3 skal prosjekter med innbyrdes sammenheng behandles som ett prosjekt. Fradragsgrunnlaget behandles da som i tredje ledd annet punktum.

(6) Overstiger fastsatt fradrag den utliknede skatt, skal det overskytende beløp utbetales ved avregningsoppgjøret etter skattebetalingsloven.

(7) Departementet kan gi forskrift til gjennomføring og utfylling av denne paragraf, herunder gi regler om godkjenning av prosjekter og institusjoner, om hva som regnes som forsknings- og utviklingskostnader og om saksbehandlings- og klageregler for godkjenningsordningen.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at Sosialistisk Venstreparti vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 64 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.37.15)

Videre var innstillet:

VI

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2002. Dog gjelder fradragssatsen på 19 prosent og samlet fradragsgrense på 61 500 kroner først med virkning fra og med inntektsåret 2003. For inntektsåret 2002 skal fradragssatsen være 9 prosent og samlet fradragsgrense være 47 500 kroner.

Endringene under II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2002.

Endringene under III trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2003.

Endringen under IV trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2003.

Endringen under V trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Overgangsbestemmelse

Ved ikrafttredelse av endringen under IV gjelder følgende overgangsregel:

Til § 8-2 annet ledd bokstav a:

Ved frigivelse av skogavgiftsmidler i 2003 til dekning av utgifter til anlegg av ny skogsvei hvor byggetillatelse er gitt før 3. oktober 2002, tas avgiftsutbetalingen til inntekt etter satsene for 2002. Ved slik anvendelse av disse satsene anses annen frigivelse av skogavgiftsmidler i 2003 med 40 prosent inntektsføring å ligge i bunnen.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at når § 8-2 i innstillingen nå er vedtatt, vil Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet støtte overgangsbestemmelsen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det gjenstår da å votere over forslagene nr. 8 og 15 til folketrygdloven. Det votes først over forslag nr. 15, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endring:
§ 23-3 fjerde ledd skal lyde:

Det skal ikke betales avgift når inntekten er mindre enn 40 000 kroner. Avgiften må ikke utgjøre mer enn 25 pst. av den del av inntekten som overstiger 40 000 kroner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble mot 4 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endring:
§ 23-3 fjerde ledd skal lyde:

Det skal ikke betales avgift når inntekten er mindre enn 34 600 kroner. Avgiften må ikke utgjøre mer enn 25 pst. av den del av inntekten som overstiger 34 600 kroner.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet ble med 54 mot 18 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.38.42)

Presidenten: Det votes over lovenes overskrifter og lovene i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovenes overskrifter og lovene i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtakene vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

H.

Innst. O. nr. 19 (2002-2003) – om skatte- og avgiftsopplegget 2003 – lovendringer – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Heidi Larssen på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Siv Jensen på vegne av Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet
- forslag nr. 3, fra Heide Grande Røys på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet
- forslag nr. 4, fra Siv Jensen på vegne av Fremskrittspartiet og Kystpartiet
- forslag nr. 5, fra Torstein Rudihagen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet

Presidenten vil først ta for seg forslag nr. 2, fra Siv Jensen på vegne av Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede konsekvensene av å opprette et sentralt gjeldsregister, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med dette.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak:

A
L o v

om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven)

I

I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer gjøres følgende endringer:

§ 13 skal lyde:

§ 13 (*Proklama*)

Har skyldneren eller er det i hans bo innen utløpet av foreldelsesfristen utferdiget proklama, eller annen offentlige innkallelse med oppfordring til fordringshaverne om å melde sine krav innen en bestemt fastsatt frist, inntre ikke foreldelse før denne fristen er ute. For rettidig anmeldt fordring inntre ikke foreldelse før det er gått 1 år etter at meldefristen er utløpt. Ved konkurs, *gjeldsforhandling etter konkursloven* eller offentlig skifte gjelder §§ 18, 21 og 22 nr. 2 og 3. *Ved gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven gjelder § 18 nr. 2, § 21 nr. 3 fjerde punktum og § 22 nr. 2.*

§ 18 nr. 2 skal lyde:

2. Er skyldnerens bo under konkurs, *gjeldsforhandling etter konkursloven*, offentlig skifte, *eller er det åpnet gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven*, avbrytes ellers foreldelse når fordringshaveren anmelder fordringen i boet *eller til namsmannen*. Foreldelse av alle fordringer som blir anmeldt innen utløpet av meldefristen i boet anses avbrutt den dag da det ble åpnet

konkurs, gjeldsforhandling etter konkursloven eller gjeldsordningsloven eller offentlig skifte.

§ 21 nr. 3 nytt fjerde punktum skal lyde:

Dersom fordringen blir omfattet av en gjeldsordning etter gjeldsordningsloven, blir det regnet en ny frist på 10 år fra den dag da fristen for å ta stilling til frivillig gjeldsordning etter gjeldsordningsloven § 4-12 første ledd er løpt ut, eller fra den dag da tvungen gjeldsordning ble stadfestet.

§ 22 nr. 2 nytt tredje punktum skal lyde:

Blir et forslag til frivillig eller tvungen gjeldsordning etter gjeldsordningsloven ikke vedtatt eller stadfestet, jf. gjeldsordningsloven §§ 4-12 og 5-4, varer virkningen av avbruddet i 1 år etter at det ble truffet avgjørelse, i tilfelle i høyere instans, om å nekte stadfestelse av tvungen gjeldsordning, eller i 1 år etter at fristen for å ta stilling til frivillig gjeldsordning etter gjeldsordningsloven § 4-12 er løpt ut.

II

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

§ 1-5 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) renter som er opptjent senere enn to år før en panthaver begjærer tvangsdekning, forutsatt at dekning gjennomføres, eller senere enn to år før det åpnes gjeldsforhandling *etter konkursloven eller gjeldsordningsloven*, eller konkurs hos eieren.

§ 1-5 nytt annet ledd skal lyde:

Panteretten etter første ledd bokstav b for renter opptjent senere enn to år før det er åpnet gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven hos eieren består inntil to år etter at gjeldsordningsperioden er utløpt. Dersom panthaver begjærer tvangsdekning i gjeldsordningsperioden, eller etter opphevelse av en gjeldsordning, omfatter pantretten både renter opptjent senere enn to år før det ble åpnet gjeldsforhandling, og renter opptjent senere enn to år før begjæringen om tvangsdekning, forutsatt at dekning gjennomføres.

§ 3-21 annet ledd annet punktum og nytt tredje punktum skal lyde:

Fristene avbrytes også når det er åpnet gjeldsforhandling *etter konkursloven eller gjeldsordningsloven* eller konkurs hos skyldneren og salgspant uttrykkelig påberopes i fordringsanmeldelsen. *Ved gjeldsordning etter gjeldsordningsloven skjer ingen foreldelse i gjeldsordningsperioden.*

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 6-3 skal lyde:

§ 6-3 *Foreldelse*

- (1) Lovbestemt pant faller bort dersom det ikke senest to år etter at pantkravet skulle ha vært betalt, innkom-

mer begjæring til namsmyndigheten om tvangsdekning, eller dersom dekningen ikke gjennomføres uten unødige opphold. Registrert lovbestemt pant faller bort dersom tvangsdekning ikke er begjært innen tre år etter at pantekravet skulle vært betalt, eller dersom dekningen ikke gjennomføres uten unødige opphold. § 5-13 første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(2) Hvis pantekravet skal betales i to eller flere terminer årlig, blir fristen etter første ledd regnet fra det tidspunkt da den siste terminen skulle ha vært betalt.

(3) Dersom det er kommet i stand gjeldsordning etter gjeldsordningsloven, faller panteretten likevel tidligst bort en måned etter gjeldsordningens avslutning.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

III

I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner (gjeldsordningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-3 skal lyde:

§ 1-3 Økonomisk vilkår

Skyldnere som er varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan oppnå gjeldsordning etter loven her. En skyldner anses som varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser når det må antas at vedkommende ikke er i stand til å innfri forpliktelsene fullt ut innen et for skyldneren rimelig tidsrom sett i forhold til forpliktelsenes art og omstendighetene ellers, eller uten urimelig oppofrelse.

Det kan ikke åpnes gjeldsforhandling etter loven her før skyldneren etter evne har forsøkt å komme frem til en gjeldsordning på egen hånd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 1-4 skal lyde:

§ 1-4 Forhold som er til hinder for åpning av gjeldsforhandling

Åpning av gjeldsforhandling skal nektes dersom omstendighetene ved gjeldsstiftelsen eller skyldnerens senere disposisjoner klart tyder på at denne på illojal måte har innrettet seg med sikte på å oppnå gjeldsordning, eller skyldneren forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt feilaktige eller villedende opplysninger til namsmyndighetene om forhold av vesentlig betydning for saken. Det samme gjelder dersom det foreligger uavklarte økono-

miske forhold som i vesentlig grad vil vanskeliggjøre gjennomføringen av en gjeldsforhandling.

Åpning av gjeldsforhandling skal også nektes dersom det åpenbart vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om:

- a) størstedelen av gjelden er nylig stiftet. Det skal ses bort fra forsvarlige låneopptak til refinansiering eller til nødvendig bolig o.l.,*
- b) en ikke ubetydelig del av gjelden stammer fra straffbare forhold som er avgjort ved dom eller forelegg mindre enn tre år før søknad leveres,*
- c) skyldneren har foretatt disposisjoner som ville vært omstøtelige i konkurs, jf. dekningsloven kapittel 5,*
- d) skyldneren i den nærmeste tiden før søknad om gjeldsforhandling ble fremmet, på sterkt klanderverdig måte har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser så langt det var mulig,*
- e) en betydelig andel av skyldnerens samlede gjeld er skatte- og avgiftsgjeld, og om skyldneren kan klandres for forhold knyttet til denne.*

Det kan ikke åpnes gjeldsforhandling dersom skyldneren tidligere har oppnådd gjeldsordning etter loven her. Gjeldsforhandling kan likevel åpnes dersom særegne forhold tilsier det.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går imot annet ledd bokstav e, og det votes derfor først over bokstav e, deretter over de øvrige ledd og bokstaver.

V o t e r i n g :

- Komiteens innstilling til § 1-4 e bifaltes med 59 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.41.16)
- Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd og bokstaver bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 1-5 skal lyde:

§ 1-5 Kommunens plikt til å bistå personer med alvorlige gjeldsproblemer

Kommunen skal så langt det er mulig bistå en skyldner som forsøker å komme frem til en utenrettslig gjeldsordning eller liknende med sine fordringshavere, jf. lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. § 4-1.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 1-6 skal lyde:

§ 1-6 Forholdet til sosialtjenesteloven

Gjeldsordning etter loven her er ikke i seg selv til hinder for at stønad kan gis etter sosialtjenesteloven kapittel 5.

Presidenten: Her har Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre varslet at de stemmer imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 46 mot 29 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.41.53)

Videre var innstillet:

§ 2-2 nytt annet ledd skal lyde:

Namsmannen skal forsikre seg om at skyldneren har forstått hvordan den foreslåtte gjeldsordningen skal gjennomføres. Dersom forslaget ikke er utformet som nevnt i § 4-2 tredje ledd første punktum, skal namsmannen sørge for nødvendig oppfølging og kontroll av gjeldsordningens gjennomføring.

§ 2-4 første punktum skal lyde:

Til å yte skyldneren veiledning som nevnt i § 2-2 og § 6-1 fjerde ledd tredje punktum og for øvrig bistå namsmannen kan namsmannen oppnevne en medhjelper i samsvar med forskrift gitt av Kongen.

§ 2-6 bokstav a skal lyde:

a) *det finnes klart at vilkårene for gjeldsordning etter §§ 1-2 til 1-4 ikke er oppfylt,*

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Oversendelse av saken til retten*

Dersom namsmannen ikke selv skal avgjøre spørsmålet om åpning av gjeldsforhandling, sender namsmannen saken til retten for slik avgjørelse. Saken skal da være tilstrekkelig opplyst og forberedt slik at gjeldsforhandling kan gjennomføres innen fire måneder.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Namsmyndighetens åpning av gjeldsforhandling og fastsettelse av vilkår for åpning*

Dersom vilkårene i §§ 1-2 til 1-4 er oppfylt, og søknaden fyller kravene i § 2-1, skal tingretten åpne gjeldsforhandling. I tilfeller der det er åpenbart at vilkårene er oppfylt, kan åpning av gjeldsforhandling foretas av namsmannen.

Namsmyndigheten kan sette vilkår for åpning av gjeldsforhandling, herunder vilkår om at salg eller verdssetting av eiendeler er gjennomført. Dersom det er retten som har satt vilkår, sender namsmannen saken tilbake til retten for avgjørelse om åpning når vilkåret er oppfylt.

Avgjørelse av om gjeldsforhandling skal åpnes, treffes av retten ved kjennelse eller av namsmannen ved skriftlig beslutning.

Namsmannens avgjørelse om å åpne gjeldsforhandlinger kan påklages av fordringshaverne innen en uke etter at namsmannen har sendt varsel om åpning av gjeldsforhandling, jf. § 3-2 annet ledd. Namsmyndighetens avgjørelse om å åpne gjeldsforhandling på vilkår kan også påklages eller påkjæres av skyldneren. Tingrettens avgjørelse om å åpne gjeldsforhandling uten vilkår er endelig.

§ 3-2 annet ledd skal lyde:

Kjente fordringshavere og eventuelle solidarisk medforpliktete varsles om åpningen av gjeldsforhandlingen ved at namsmannen sender dem gjenpart av kunngjøringen. Det skal samtidig opplyses hvilket krav som skyldneren har oppgitt at fordringshaveren har. Dersom det er namsmannen som har besluttet åpning av gjeldsforhandling, skal fordringshaverne samtidig varsles om adgangen til å påklage beslutningen, jf. 3-1 fjerde ledd. Panthavere kan samtidig gis underretning som nevnt i § 4-6 tredje ledd.

§ 3-2 tredje ledd oppheves.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Betalingsutsettelse i en gjeldsforhandlingsperiode*

Åpning av gjeldsforhandling medfører at skyldneren i en gjeldsforhandlingsperiode på fire måneder regnet fra åpningen gis en betalingsutsettelse som innebærer at fordringshaverne verken kan:

- kreve eller motta hel eller delvis betaling eller annen dekning av sitt tilgodehavende,
- motregne et krav, med mindre hovedkrav og motkrav springer ut av samme rettsforhold,
- gjøre gjeldende eventuelle forfallsklausuler i forholdet på grunn av betalingsutsettelsen etter denne paragraf,
- ta utlegg i eller tvangsrealisere skyldnerens eiendeler,
- under henvisning til tidligere betalingsmislighold nekte å levere varer eller tjenester som er nødvendig for skyldnerens og dennes husstands livsopphold mot kontant betaling eller tilfredsstillende sikkerhet, eller
- rette krav mot kausjonisten, jf. lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag § 71 fjerde ledd.

Renter påløper i perioden, men forfaller ikke til betaling. Renter av fordringer sikret ved pant innenfor omsetningsverdien med tillegg av 10 prosent av bolig som skal beholdes, jf. § 4-8 bokstav a, forfaller likevel til betaling i perioden.

Betalingsutsettelsen omfatter alle forpliktelser, som ikke er betaling for en fremtidig motytelse, som skyldneren har rett til å motta etter §§ 4-3 til 4-5 og som skyldneren har pådratt seg frem til den dag retten eller namsmannen har åpnet gjeldsforhandling.

Betalingsutsettelsen omfatter ikke bidragsforpliktelser pålagt etter ekteskapslovgivningen eller barneloven. Det offentlige krav på skyldneren omfattes av betalingsutsettelsen.

Eventuelle lønnstrekk etter lov om fordringshavernes dekningsrett opphører å gjelde. Dette gjelder ikke trekk for skatte- og avgiftskrav og bidragsforpliktelser som nevnt i § 4-8 bokstav c og d, samt for krav som nevnt i § 4-8 bokstav h.

Ny § 3-6 skal lyde:

§ 3-6 Bortfall av utleggspant

Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett § 5-8 gjelder tilsvarende ved gjeldsforhandling etter loven her. Som fristdag regnes dagen for åpning av gjeldsforhandling. Namsmannen skal sørge for sletting av utlegget i offentlige registre etter at gjeldsordning er vedtatt eller rettskraftig stadfestet. Utlegg som er sikret etter håndpantregelen, skal under gjeldsforhandlingsperioden sikres etter § 3-3 første ledd.

Ny § 3-7 skal lyde:

§ 3-7 Namsmyndighetens heving av saken i gjeldsforhandlingsperioden

Sak om gjeldsordning etter loven her skal straks heves dersom det i gjeldsforhandlingsperioden inntreffer eller blir avdekket omstendigheter som må antas å være til hinder for gjeldsordning. Dersom namsmannen har åpnet gjeldsforhandlingen, skal denne heve saken ved skriftlig beslutning. Namsmannen kan bare heve saken dersom det er åpenbart at vilkåret i første punktum er oppfylt.

Dersom retten har åpnet gjeldsforhandlingen, sender namsmannen saken over til retten for avgjørelse om heving. Det skal opplyses hvilke forhold som ligger til grunn for hevingssaken. Rettens avgjørelse treffes ved kjennelse.

Skyldneren skal gis anledning til å uttale seg før det treffes avgjørelse om heving. Klage og kjæremål etter denne paragraf har oppsettende virkning. Dersom en beslutning om å heve saken blir omgjort, kan gjeldsforhandlingsperioden om nødvendig forlenges med den tid saken er blitt forsinket på grunn av hevingssaken.

§ 4-1 annet ledd skal lyde:

Forslaget legges frem for namsmannen, som skal påse at det ikke er i strid med §§ 4-2 til 4-10.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 4-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Gjeldsordningsperiodens lengde skal regnes fra åpningen av gjeldsforhandlingene.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 46 mot 29 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.42.35)

Videre var innstillet:

§ 4-2 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Forslaget skal inneholde en fast angivelse av eventuelt beløp som skal betales til fordringshaverne hver betalingstermin. Beløpet skal være fast angitt gjennom hele gjeldsordningsperioden, med mindre det endres etter reglene i kapittel 6. Dersom det er grunn til å tro at skyldnerens betalingsevne under gjeldsordningen vil endres mer enn det som er alminnelig, eller det ellers finnes særlig hensiktsmessig, kan bestemmelsen i første punktum fravikes. Forslaget skal alltid utformes slik at fordringshaverne ved hver betalingstermin så enkelt som mulig kan kontrollere at vilkårene etter gjeldsordningen løpende overholdes.

Forslaget skal inneholde en bestemmelse som avgjør eventuelle medforpliktetes stilling.

Nåværende tredje ledd blir nytt femte ledd.

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3 Hva skyldneren kan beholde av sin inntekt

Skyldneren har rett til å beholde så meget av sin inntekt at det dekker det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og personer denne har lovbestemt forsørgelsesplikt for, eller lever i ekteskapsliknende forhold med. Ved vurderingen legges til grunn det som er tilbake av nettolønnen etter trekk som skal bestå. Dersom skyldneren utøver samvær med barn, jf. barneloven kapittel 6, skal det tas hensyn til skyldnerens rimelige utgifter i forbindelse med samværet.

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 Skyldnerens rett til å beholde personlige eiendeler, transportmidler m.v.

Dersom verdien av tingene ikke er større enn at det etter forholdene er rimelig at skyldneren beholder dem, har skyldneren rett til å beholde:

- a) *klær og andre ting til personlig bruk for skyldneren eller dennes husstand,*
- b) *innbo, utstyr og liknende løsøre som skyldneren trenger i sitt hjem,*
- c) *redskaper, transportmidler og liknende hjelpemidler som skyldneren eller noen av dennes husstand trenger for sitt yrke eller sin utdanning eller av andre velferdsmessige grunner, likevel ikke utover en samlet verdi som tilsvarer folketrygdens grunnbeløp. Beløpsgrensen kan fravikes dersom skyldneren er næringsdrivende og ingen fordringshaver motsetter seg det.*

Dersom verdien av tingene ikke er større enn at det ville være åpenbart urimelig om skyldneren ikke fikk beholde dem, har skyldneren rett til å beholde ting som har

en særlig personlig verdi for skyldneren eller dennes husstand.

Dersom skyldneren eller noen som hører til dennes husstand lider av sykdom eller er ufør, skal det tas rimelig hensyn til det. *I særlige tilfeller kan da ting som er nevnt i første ledd bokstav c, beholdes uten hensyn til verdien.*

Når retten til å beholde en ting avhenger av hvilke eiendeler skyldneren ellers har, skal det også regnes med eiendeler som tilhører skyldnerens ektefelle eller barn som skyldneren eller ektefellen forsørger, dersom tingene kan brukes av skyldneren eller i dennes husstand.

For øvrig gjelder dekningsloven §§ 2-4 og 2-5 tilsvarende.

Dekningsloven § 2-6 gjelder tilsvarende i den utstrekning slike krav som nevnes der gis bedre dekning enn andre krav etter loven her § 4-8 bokstav g.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 4-8 første ledd første punktum skal lyde:

Gjeldsordningen skal omfatte alle skyldnerens forpliktelser som ikke er betaling for en fremtidig motytelse som skyldneren har rett til å motta etter §§ 4-3 til 4-5 og skatte- og avgiftskrav som holdes utenfor gjeldsordningen i henhold til bokstav c nedenfor samt forpliktelser som nevnt i tredje ledd.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 46 mot 29 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.43.12)

Videre var innstillet:

§ 4-8 bokstav c, d, h og i skal lyde:

(c) Skatte- og avgiftskrav

Skatte- og avgiftskrav som er oppstått etter åpningstidspunktet omfattes ikke av gjeldsordningen, med mindre kravet er en følge av at skyldneren har hatt et for lavt forskuddstrekk i gjeldsordningsperioden, og dette har medført høyere dividende enn dersom trekket hadde vært riktig. Tilsvarende gjelder for skatte- og avgiftskrav som fastsettes ved vedtak etter åpningstidspunktet.

(d) Bidragsforpliktelse

Bidragsforpliktelser som skyldneren er pålagt etter ekteskapslovgivningen eller etter barneloven, unntatt gjeld til det offentlige, skal gis full dekning. Gjeld til bidragsberettigede som har oppstått mer enn fem år før søknaden om gjeldsordning fremmes, kan nedsettes dersom det ikke vil virke særlig urimelig overfor den bidragsberettigede.

Ved vurderingen etter første ledd annet punktum skal det særlig legges vekt på utsiktene til at gjelden vil kunne bli nedbetalt. Det skal også legges vekt på årsaken til at gjelden har oppstått, og bidragsmottakerens økonomiske stilling.

(h) *Krav som grunner seg på en straffbar handling Straffebøter som er fastsatt ved dom eller forelegg mindre enn tre år før søknad om gjeldsforhandling fremmes, skal som hovedregel gis full dekning.*

Krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling skal gis full dekning. Unntak kan gjøres dersom kravet er fastsatt ved dom eller forelegg mer enn tre år før søknad om gjeldsforhandling fremmes, eller dersom særlige resosialiseringshensyn tilsier det og hensyn til den som har kravet ikke er avgjørende. Ved vurderingen av om det foreligger et slikt unntakstilfelle, skal det særlig legges vekt på arten av den straffbare handling.

(i) *Gjeld oppstått etter et åpenbart brudd på frarådingsplikten i finansavtaleloven § 47*

Gjeld som stammer fra lån eller kreditt som åpenbart skulle ha vært frarådet i henhold til finansavtaleloven § 47 kan gis dårligere dekning enn andre krav med mindre det vil virke særlig urimelig overfor enkelte fordringshavere.

Presidenten: Til bokstav c foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 4-8 bokstav c skal lyde:

(c) Skatte- og avgiftskrav

Skatte- og avgiftskrav som etter dekningsloven kapittel 9 ville vært prioritert ved konkurs, dekkes fullt ut før utbetaling skjer til uprioriterte krav. Som fristdag ved gjeldsforhandlinger anvendes åpningstidspunktet, jf. loven her § 3-1.

Skatte- og avgiftskrav som er oppstått etter åpningstidspunktet omfattes ikke av gjeldsordningen, med mindre kravet er en følge av at skyldneren har hatt et for lavt forskuddstrekk i gjeldsordningsperioden, og dette har medført høyere dividende enn dersom trekket hadde vært riktig. Tilsvarende gjelder for skatte- og avgiftskrav som fastsettes ved vedtak etter åpningstidspunktet.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 4-8 bokstav c og forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre bifaltes innstillingen med 46 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.43.53)

2. Komiteens innstilling til § 4-8 bokstavene d, h og i bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 4-8 annet og tredje ledd skal lyde:

Dersom det ikke er mulig å oppfylle kravene i paragrafen her, og fordringshavere som kan kreve full dekning ikke frivillig går med på en nedsettelse av kravet, kan gjeldsordning ikke oppnås.

Dersom størrelsen på de krav som ikke kan dekkes i løpet av gjeldsordningsperioden tilsier at skyldneren må antas å kunne oppnå kontroll over sin økonomi selv om kravene holdes utenfor, kan gjeldsordning likevel oppnås. Det skal i så fall i skyldnerens budsjett tas hensyn til krav som skal holdes utenfor.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 46 mot 29 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.44.24)

Videre var innstillet:

§ 4-10 skal lyde:

§ 4-10 *Kausjonsfordringer*

Dersom skyldneren ved åpning av gjeldsforhandling er forpliktet etter et kausjonsløfte, men kausjonsforpliktelsen ikke er forfalt, skal det avsettes midler til dekning av denne fordringen som om kravet var forfalt. Dersom det i gjeldsordningsperioden blir klart at kausjonen ikke vil forfalle eller kausjonen ikke er forfalt ved gjeldsordningsperiodens utløp, skal midlene fordeles forholdsmessig på de øvrige fordringshavere.

Nåværende § 4-10 blir § 4-11 og nåværende § 4-11 blir § 4-12.

§ 4-12 første ledd skal lyde:

Namsmannen sender skyldnerens forslag til gjeldsordning til samtlige kjente fordringshavere som berøres. *Det samme gjelder eventuelle solidarisk medforpliktete.* Fordringshavere bør gis en frist på tre uker til å ta stilling til forslaget. Det skal opplyses at fordringshavere som ikke motsetter seg forslaget innen fristen, anses for å ha godtatt det.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres nå over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet til § 4-12 tredje ledd første punktum. Forslaget lyder:

«I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven) gjøres slik endring:

§ 4-12 tredje ledd første punktum skal lyde:

Et forslag til gjeldsordning er vedtatt når det er godtatt av fordringshavere som til sammen representerer

minst 4/5 av det samlede pålydende av de fordringer som forslaget omfatter.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet ble med 57 mot 18 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.45.02)

Videre var innstillet:

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 *Begjæring om tvungen gjeldsordning*

Dersom skyldneren og fordringshavere ikke kommer frem til en frivillig gjeldsordning, kan skyldneren begjære tvungen gjeldsordning. Med begjæringen skal det følge et forslag til tvungen gjeldsordning som er i samsvar med § 5-2.

Begjæring om tvungen gjeldsordning må være namsmannen i hende før utløpet av gjeldsforhandlingsperioden. Namsmannen skal straks sende saken til retten.

Når tvungen gjeldsordning er begjært innen fristen, forlenges gjeldsforhandlingsperioden med *to måneder*.

Namsmannen skal etter begjæring fra skyldneren avslutte nødvendig forlengelse av gjeldsforhandlingsperioden dersom det er grunn til å anta at frivillig gjeldsordning vil komme i stand. Perioden kan ikke forlenges med mer enn en måned av denne grunn. Når gjeldsforhandling er åpnet, skal skyldneren gis opplysning om retten til å begjære gjeldsforhandlingsperioden forlenget. Namsmannens avgjørelse om forlengelse av gjeldsforhandlingsperioden er endelig.

Dersom det benyttes rettsmidler mot en avgjørelse om å nekte stadfestelse av tvungen gjeldsordning eller dersom en kjennelse om tvungen gjeldsordning blir opphevet av kjæremålsinstansen, skal gjeldsforhandlingsperioden anses å løpe inntil rettskraftig avgjørelse foreligger i saken. En gjeldsforhandlingsperiode kan likevel ikke overstige ett år.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 5-2 første til tredje ledd skal lyde:

En tvungen gjeldsordning skal oppfylle §§ 4-2 til 4-10. En gjeldsordningsperiode skal være på fem år. Dersom det foreligger *tungtveiende grunner* kan en gjeldsordning med en annen gjeldsordningsperiode stadfestes. *En gjeldsordning med en gjeldsordningsperiode på mer enn åtte år kan bare stadfestes i helt særegne tilfeller. Perioden kan ikke overstige ti år. Gjeldsordningsperiodens lengde skal regnes fra åpningen av gjeldsforhandlingene.*

Ved vurderingen av om en gjeldsordning med en kortere gjeldsordningsperiode enn fem år kan stadfestes, skal det blant annet legges vekt på om:

- a) det foreligger omstendigheter som må antas å ville lede til at en normal gjeldsordningsperiode medfører ekstraordinære belastninger eller uvanlig oppofrelse for skyldneren eller dennes husstand,
- b) kausjonsansvar utgjør en vesentlig del av skyldnerens gjeldsforpliktelser, eller
- c) skyldneren i lengre tid har oppfylt sine forpliktelser i henhold til en utenrettslig gjeldsordning.

Ved vurderingen av om en gjeldsordning med en lengre gjeldsordningsperiode enn fem år kan stadfestes, skal det blant annet legges vekt på om:

- a) skyldneren har studiegjeld av betydelig størrelse,
- b) skyldneren skal beholde en eiet bolig hvor pantesikrede fordringer i henhold til § 4-8 bokstav a er vesentlig mindre enn den verdi som er fastsatt etter § 4-7 første ledd,
- c) gjeldsordningen virker særlig urimelig overfor medforpliktete skyldnere, eller
- d) ikke ubetydelige deler av dividenden medgår til å dekke forpliktelser som nevnt i § 4-8 bokstav g eller h.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de går mot første ledd sjette punktum, og det voteres først over dette punktum.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 5-2 første ledd sjette punktum bifaltes med 46 mot 29 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.45.41)
2. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd og punktum bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Nåværende annet ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 5-4 første ledd første punktum skal lyde:

Retten skal stadfeste skyldnerens forslag til tvungen gjeldsordning dersom vilkårene i § 1-2, § 1-3 første ledd og § 1-4 er oppfylt og forslaget oppfyller § 5-2.

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1 *Endring av gjeldsordning på begjæring av skyldneren*

På begjæring av skyldneren kan retten stadfeste et forslag til endring av en gjeldsordning dersom det i gjeldsordningsperioden har inntruffet omstendigheter som skyldneren ikke burde forutse, eller dersom andre særlige omstendigheter foreligger som svekker skyldnerens evne til å oppfylle gjeldsordningen.

Dersom verdien av eiet bolig som er beholdt under gjeldsordningen ved gjeldsordningens utløp vil være vesentlig lavere enn den verdi som ble fastsatt etter § 4-7 første ledd kan retten på begjæring av skyldneren stad-

feste en endring av gjeldsordningen som går ut på nedsettelse av gjeld som er sikret ved pant i boligen. Denne gjelden kan da nedsettes i den utstrekning skyldnerens økonomiske stilling, hensynet til fordringshaverne og omstendighetene ellers tilsier det. Gjelden kan ikke nedsettes til et beløp som er lavere enn boligens omsetningsverdi på avgjørelsestidspunktet.

Dersom skyldneren har mottatt krav på grunnlag av en fordring som bestod ved åpningen av gjeldsforhandlingen, men som ikke er blitt omfattet av gjeldsordningen, skal retten på begjæring av skyldneren stadfeste en endring som går ut på at fordringen tas med i gjeldsordningen. En slik fordring skal da betjenes med den dividende fordringshaveren ville ha tilkommet dersom fordringen hadde deltatt i ordningen, men slik at dividende bare regnes fra det tidspunktet kravet ble fremmet overfor skyldneren. Stadfestelse av slik endring kan ikke skje dersom skyldneren forsettlig eller på grov uaktsom måte har unnlatt å opplyse om fordringen.

Endring etter paragrafen her kan ikke begjæres før skyldneren etter evne har forsøkt å komme frem til en avtale om frivillig endring av gjeldsordningen med fordringshaverne på egen hånd. § 4-12 gjelder tilsvarende. Namsmannen skal sørge for at skyldneren får nødvendig veiledning for å komme frem til en frivillig eller tvungen endring. En frivillig endring er bare gyldig dersom den er stadfestet ved skriftlig beslutning av namsmannen. Namsmannen skal nekte å stadfeste forslaget dersom det vil virke urimelig.

Begjæring om tvungen endring fremsettes for retten. Med begjæringen skal følge et forslag til tvungen endring som ikke er i strid med loven. Forslaget kan ikke stadfestes dersom det vil virke støtende.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 6-2 skal lyde:

§ 6-2 *Omgjøring, opphevelse og tilsidesettelse av en gjeldsordning på begjæring av en fordringshaver*

På begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, kan retten omgjøre en gjeldsordning dersom det inntreffer vesentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske stilling i gjeldsordningsperioden. Dersom forbedringen er en følge av at skyldneren har mottatt et større beløp, kan beløpet helt eller delvis fordeles på fordringshaverne uten at omgjøringssak iverksettes.

Retten kan også, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, omgjøre en gjeldsordning, dersom skyldnerens bolig i gjeldsordningsperioden har steget så mye i verdi i forhold til verdifastsettelsen etter § 4-7 at det etter omstendighetene vil virke urimelig overfor fordringshaverne dersom skyldneren skulle beholde hele verdiøkningen. Dersom slik omgjø-

ring medfører at boligen må avhendes, har skyldneren rett til å beholde tilstrekkelig av salgssummen til å kunne skaffe seg en annen eiet bolig som med hensyn til størrelse, standard og beliggenhet m.v. tilfredsstillende skyldneren og dennes husstands rimelige behov.

Dersom skyldneren har gjort seg skyldig i uredelighet eller grovt har tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen, kan retten, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, oppheve gjeldsordningen.

Dersom skyldneren innen to år etter gjeldsordningsperiodens utløp mottar arv, gevinst eller liknende av betydelig omfang, kan retten, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, sette gjeldsordningen helt eller delvis til side i den utstrekning skyldnerens økonomi og hensynet til fordringshaverne tilsier det. Gjeldsordningen kan ikke settes til side på grunn av gevinst som skyldes verdiøkning på bolig.

Nåværende § 6-2 blir ny § 6-3.

Presidenten: Her foreligger det to avvikende forslag.

Det er forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, til hele paragrafen, og forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre til fjerde ledd.

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, lyder:

«I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 6-2 skal lyde:

§ 6-2. Omgjøring, opphevelse og tilsidesettelse av en gjeldsordning på begjæring av en fordringshaver

På begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, kan retten omgjøre en gjeldsordning dersom det inntreffer vesentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske stilling i gjeldsordningsperioden. Dersom forbedringen er en følge av at skyldneren har mottatt et større beløp, kan beløpet helt eller delvis fordeles på fordringshaverne uten at omgjørings sak iverksettes.

Retten kan også, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, omgjøre en gjeldsordning, dersom skyldnerens bolig i gjeldsordningsperioden har steget så mye i verdi i forhold til verdifastsettelsen etter § 4-7 at det etter omstendighetene vil virke urimelig overfor fordringshaverne dersom skyldneren skulle beholde hele verdiøkningen. Dersom slik omgjøring medfører at boligen må avhendes, har skyldneren rett til å beholde tilstrekkelig av salgssummen til å kunne skaffe seg en annen eiet bolig som med hensyn til størrelse, standard og beliggenhet mv. tilfredsstillende skyldneren og dennes husstands rimelige behov.

Dersom skyldneren har gjort seg skyldig i uredelighet eller grovt har tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen, kan retten, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, oppheve gjeldsordningen.

Nåværende § 6-2 blir ny § 6-3.»

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre lyder:

«§ 6-2 fjerde ledd skal lyde:

Dersom skyldneren innen fem år etter gjeldsordningsperiodens utløp mottar arv, gevinst eller liknende av betydelig omfang, kan namsretten, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, sette gjeldsordningen helt eller delvis til side i den utstrekning skyldnerens økonomi og hensynet til fordringshaverne tilsier det. Gjeldsordningen kan ikke settes til side på grunn av gevinst som skyldes verdiøkning på bolig.»

Presidenten vil foreslå at det votes først over forslagene og deretter over innstillingen.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet ble med 41 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.46.54)
2. Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 46 mot 29 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.47.18)
3. Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 6-4 skal lyde:

§ 6-4 Skyldnerens opplysningsplikt overfor fordringshaverne

Dersom det inntreffer omstendigheter som skyldneren forstår eller må forstå kan gi fordringshaverne rett til omgjøring eller tilsidesettelse etter § 6-2 skal skyldneren innen rimelig tid på betryggende måte opplyse fordringshaverne og namsmannen om dette.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven) gjøres slik endring:

Ny § 6-4 skal lyde:

§ 6-4 Skyldnerens opplysningsplikt overfor fordringshaverne

Dersom det inntreffer omstendigheter som skyldneren forstår eller må forstå kan gi fordringshaverne rett til omgjøring eller tilsidesettelse etter § 6-2 skal skyldneren innen rimelig tid, og som hovedregel innen én måned, på betryggende måte opplyse fordringshaverne og namsmannen om dette.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til ny § 6-4 og forslaget fra Fremskrittspartiet og Kyst-

partiet bifaltes komiteens innstilling med 63 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.48.13)

Videre var innstillet:

Ny § 6-5 skal lyde:

§ 6-5 Frister for fremsettelse av begjæringer etter § 6-1 og § 6-2

Begjæring om stadfestelse av forslag til tvungen endring av en gjeldsordning etter § 6-1 første til tredje ledd og begjæring om omgjøring av en gjeldsordning etter § 6-2 første og annet ledd må fremsettes i gjeldsordningsperioden. Begjæring om opphevelse av en gjeldsordning etter § 6-2 tredje ledd må fremsettes innen ett år etter gjeldsordningsperiodens utløp. Begjæring om tilsidesettelse av en gjeldsordning etter § 6-2 fjerde ledd må fremsettes innen ett år etter at femårsperioden i bestemmelsen er utløpt. Begjæringer etter § 6-2 første, annet og fjerde ledd må dessuten fremsettes innen to måneder etter at opplysning som nevnt i § 6-4 er mottatt.

§ 7-1 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Etter at gjeldsordningsperioden er avsluttet, skal opplysningene kun benyttes av namsmyndighetene i saker etter loven her for undersøkelse av om skyldneren tidligere har oppnådd gjeldsordning.

§ 7-2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dette gjelder ikke panteheftelser som nevnt i panteloven § 1-5 annet ledd.

§ 7-3 første ledd skal lyde:

Dersom gjeldsordning ikke kommer i stand, fordeler namsmannen de midler som er trukket etter § 3-3 annet ledd forholdsmessig på fordringshaverne, dog slik at fordringshavere med forutgående utleggstrekk får dekning først, som om åpning av gjeldsforhandling ikke hadde funnet sted. Etter at fordringshavere med forutgående utleggstrekk har fått det som tilkommer dem, kan overskytende midler fordeles på en annen måte dersom en forholdsmessig fordeling vil få urimelige følger for skyldneren. Ved vurderingen skal det legges vekt på om skyldneren har forfalt og ubetalt gjeld sikret med pant i egen bolig.

Ny § 7-5 skal lyde:

§ 7-5 Dekning av saksomkostninger i saker for retten hvor skyldneren ikke har motpart

Om dekning av saksomkostninger av det offentlige gjelder forvaltningsloven § 36 første ledd og tredje ledd første punktum tilsvarende.

Nåværende § 7-5 blir § 7-8.

Ny § 7-6 skal lyde:

§ 7-6 Dokumentasjon ved gjennomført gjeldsordning

Når gjeldsordningsperioden er utløpt, kan en fordringshaver hvis krav var omfattet av gjeldsordningen, kreve at skyldneren godtgjør at denne har oppfylt sine plikter etter ordningen.

Ny § 7-7 skal lyde:

§ 7-7 Uanmeldte fordringer som skyldneren ikke er krevet for i gjeldsordningsperioden

Krav som bestod på åpningstidspunktet og som skyldneren ikke er krevet for ved gjeldsordningsperiodens utløp, bortfaller. Bortfallet skjer likevel tidligst ett år etter at en gjeldsordning er vedtatt eller stadfestet.

IV

I lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag gjøres følgende endring:

§ 71 fjerde ledd skal lyde:

Åpnes gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven hos låntakeren, kan krav rettes mot kausjonisten når gjeldsforhandlingsperioden i henhold til gjeldsordningsloven § 3-4, jf. § 5-1, er utløpt.

V

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De ulike bestemmelser kan tre i kraft fra ulik tid. Kongen kan gi overgangsregler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B .

Stortinget ber Regjeringen om innen 1. juni 2003 å komme tilbake med et forslag til lovregler som gir offentlige kreditorer hjemmel til å godta forslag til frivillig gjeldsordning.

Presidenten: B blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Trond Giske satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (fastsetting og endring av farskap)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 4 annet ledd bokstavene d, e og ny bostav f skal lyde:

Faren skal vedgå farskapen skriftleg enten i fødselsmeldinga eller ved personleg fram møte for

- d) skipsføraren, dersom faren er om bord på norsk skip i *utanriksfart*
- e) *utanlandsk* styresmakt, når Kongen har fastsett det, *eller*
- f) *jordmor eller lege ved svangerskapskontroll.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 6 første ledd første punktum skal lyde:

Barnet, *kvar av foreldra og tredjemann som meiner han er far til eit barn som allereie har ein far*, kan alltid reise sak for domstolane om farskap etter ekteskap eller vedgåing.

Annet og tredje ledd oppheves.

Presidenten: Til § 6 foreligger det er avvikende forslag fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«§ 6 Endring av farskap etter §§ 3 og 4 for domstolane skal lyde:

Barnet og kvar av foreldra kan alltid reise sak om farskap etter ekteskap eller vedgåing. Er barnet umyndig, vert saka reist av oppnemnd verje. Er barnet fylt 15 år, kan verja ikkje reise sak utan samtykke frå barnet. Når særlege grunnar talar for det, kan fylkestyregdekantoret reise saka.

Den som meiner han er far til barnet, kan fram til barnet fyller tre år reise sak om farskapen. Saka må reistas innan eit år etter at vedkommande vart kjend med opplysningane, likevel slik at fristen tidlegast vert rekna frå tidspunktet då barnet vert fødd. Retten kan i orskurd gjere unntak frå treårsfristen når særlege grunnar talar for det.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 6 og forslaget fra Arbeiderpartiet bifaltes innstillingen med 56 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.49.49)

Videre var innstillet:

Ny § 28 a skal lyde:

§ 28 a Særreglar om gjenopptaking

Ei rettskraftig avgjerd kan krevjast gjenoppteke utan omsyn til vilkåra i tvistemålslova §§ 405-408 dersom det ikkje låg føre ein DNA-analyse i saka. Vert det kravd gjenopptaking, skal retten gje pålegg om blodprøve og DNA-analyse. Når DNA-analysen ligg føre, gjeld regelen i § 25 første ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har May Hansen satt fram et forslag på vegne at Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sikre barnetrygdmidler for alle barn som er under omsorgsovertagelse. Midlene settes på sperret konto frem til barnet er fylt 18 år eller forvaltes i samsvar med barnevernet.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endring i lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd

I

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd gjer ein denne endringa:

§ 26 nr. 3 skal lyde:

Barnetrygdmidler for fosterbarn og barn i institusjon, som ved lovens ikrafttredelse er oppspart etter reglene i forskrifter om hvem som skal ha retten til barnetrygd for barn som ikke blir oppfostret hos sine foreldre eller adoptivforeldre, overføres til barnet dersom barnet er 18 år, eller til barnets verge. *Dersom barnet ved lovens ikrafttredelse er under barneverntjenestens omsorg, skal oppsparte barnetrygdmidler settes på sperret konto og overføres til barnet når barnet fyller 18 år. Dersom vedtak om omsorgsovertakelse blir opphevet før barnet fyller 18 år, overføres de oppsparte barnetrygdmidlene til vergen.*

II

Ikraftsettning

Lova tek til å gjelde 1. januar 2003.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Trond Giske satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Presidenten vil først ta for seg forslaget B, som lyder:

«B.

Stortinget ber Regjeringen vurdere om det er behov for ytterligere tiltak for å sikre full åpenhet om partienes inntekter, herunder hvorvidt bidragsyter bør ha en selvstendig plikt til å opplyse om bidraget.»

B blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak:

I

Dokument nr. 8:10 (2002-2003) – forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg og Hill-Marta Solberg om lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30, om offentliggjøring av politiske partiers inntekter. (Omfatter støtte til politiske partiers fylkes- og kommuneorganisasjoner) – bifalles ikke.

Presidenten: Til I foreligger et alternativt forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«A.

Vedtaket til lov

om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter

I

I lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter, gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Politiske partier som er registrert etter valglovens § 5-1 og som har stilt liste til siste stortings-, fylkes- eller kommunevalg, plikter å avlegge årlig regnskap over inntekter til partiets hovedorganisasjon, fylkes- og kommuneorganisasjon.

§ 2 skal lyde:

Regnskapet over inntekter skal inneholde opplysninger om følgende inntektstyper:

1. Offentlig partistøtte
2. Kontingentinntekter
3. Tilskudd fra privatpersoner, bedrifter, lotterier, innsamlingsaksjoner o.l. samt hel og delvis dekning av utgifter på partiets vegne
4. Renteinntekter
5. Tilskudd fra institusjoner, organisasjoner, foreninger og sammenslutninger, samt fra stiftelser og fonds.

Hvis et parti i regnskapsåret fra samme navngitte tilskuddsyter mottar ett eller flere tilskudd som til sammen overskrider 10 000 kroner, skal beløpet og tilskuddsyterens navn oppgis i regnskapet.

Regnskapet skal inneholde opplysninger om den samlede sum av anonyme tilskudd og om størrelsen av hvert enkelt tilskudd over 10 000 kroner.

§ 3 skal lyde:

Inntektsregnskapet avlegges for perioden 1. januar til 31. desember.

Inntektsregnskapet skal underskrives av partiets, fylkets eller kommunepartiets leder, inneholde en erklæring om at partiet ikke har hatt andre inntekter enn de oppgitte, og være godkjent av revisor.

§ 4 skal lyde:

Regnskapet sendes Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret senest 6 måneder etter regnskapsårets avslutning.

II

Loven trer i kraft straks og med virkning fra og med regnskapsåret 2002.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom innstillingens I og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet for så vidt gjelder A, bifaltes innstillingen med 41 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.52.01)

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen legge frem en proposisjon med endring av lov av 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av de politiske partiers inntekter. Endringen bør innebære at loven skal:

- a) omfatte alle organisatoriske ledd av politiske partier,
- b) omfatte krav om at det skal gjøres rede for alle former for bidrag av verdier over kr 20 000, enten det dreier seg om kontante eller andre former for ikke-kontante bidrag, herunder arbeidsinnsats og alle andre innsatsfaktorer som kan omregnes til verdi av kr 20 000 eller mer,
- c) definere bidragsytere som enkeltperson eller juridisk person,
- d) stille krav om at bidrag fra bidragsytere som er, eller som er organisatorisk tilknyttet en av arbeidslivets hovedorganisasjoner, skal gjøres rede for og legges frem regnskap for samlet, som ett bidrag fra en bidragsyter til ett parti,
- e) stille krav om at det sammen med partienes årsregnskap legges frem erklæring for at det ikke foreligger muntlige eller skriftlige avtaler mellom bidragsyter og politiske partier eller dets valgte representanter på noe nivå, og at det ikke foreligger enighet som kan oppfattes som gjenytelser eller forventning om gjenytelser.

III

Stortinget ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt utvalg som drøfter på bred basis finansiering av demokratiet, herunder de politiske partier og folkevalgte gruppers virksomhet og fremmer forslag til mulige endringer i lov av 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter og eventuelt andre lover, forskrifter og regler.

Presidenten: II og III blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

S a k n r . 6

Referat

1. (26) Lov om endring i passloven (økt passgebyr) (Ot.prp. nr. 20 (2002-2003))
2. (27) Lov om endringer i aksjelovgivningen m.m. (Ot.prp. nr. 21 (2002-2003))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes justiskomiteen
3. (28) Lov om endring i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) (Ot.prp. nr. 22 (2002-2003))
4. (29) Lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader (røykfrie serveringssteder) (Ot.prp. nr. 23 (2002-2003))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes sosialkomiteen.

Møtet hevet kl. 20.55.
